

PODKARPACKIE BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO
W RZESZOWIE – ODDZIAŁ ZAMIEJSCOWY W KROŚNIE

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY BALIGRÓD**

**Kierunki zagospodarowania przestrzennego
i polityka przestrzenna gminy Baligród**

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
Gminy Baligród” zostało uchwalone uchwałą Nr XXXIII / 223 / 2002
Rady Gminy w Baligrodzie z dnia 7 października 2002r.

Tekst jednolity

Zmiana Nr 1/2019 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego
Gminy Baligród – załącznik nr 1 do Uchwały Nr .....Rady Gminy w Baligrodzie
z dnia .....

Ustalenia Zmiany Nr 1/2019 Studium wyróżnione zostały kolorem szarym

Baligród - 2021 r.

**PODKARPACKIE BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO
W RZESZOWIE – ODDZIAŁ ZAMIEJSCOWY W KROŚNIE**

Dyrektor Biura: mgr inż.arch. Adam Kardys

Kierownik Oddziału: mgr Ryszard Pytlowany

Autorzy studium:

1. mgr inż. arch. Iwona Skomial	- główny projektant (uprawnienia urbanistyczne nr 1499)
2. techn.bud. Elżbieta Kolanko	- prace graficzne
3. mgr inż. Lidia Bogucka	- infrastruktura techniczna
4. mgr inż. Wiesław Bocianowski	- infrastruktura techniczna
5. mgr inż. Józef Stefan	- komunikacja
6. mgr inż. Lucyna Zymyn	- ochrona środowiska , zasoby przyrodnicze i kulturowe
7. mgr inż. Elżbieta Janiczek	- demografia i infrastruktura społeczna
8. mgr inż. Wiesław Centka	- rolnictwo i leśnictwo

Zespół projektowy Zmiany Nr 1/2019 Studium Uwarunkowań i Kierunków
Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród:

1. mgr inż. Anna Hawaj
2. mgr Alicja Janiczek
3. mgr inż. Justyna Sieniawska

SPIS TREŚCI –

1. Problemy i szanse rozwoju gminy oraz synteza uwarunkowań rozwoju-----	5
1.1.Problemy rozwojowe-----	5
1.2.Szanse rozwoju-----	5
1.3.Cele i kierunki rozwoju-----	10
2. Struktura funkcjonalno – przestrzenna gminy Baligród-----	11
3. Kierunki ochrony wartości i zasobów środowiska przyrodniczego-----	12
3.1.Główne problemy ochrony środowiska-----	12
3.2.Obszary i obiekty prawnie chronione-----	13
3.3.Obszary systemu ekologicznego-----	15
3.4.Zasady i zakres wykorzystania surowców mineralnych-----	18
3.4.1. Obszary i tereny górnicze-----	19
3.4.2. Obszar eksploatacji złoża – PE1...-----	19
3.5.Środowisko abiotyczne, gleby, główne problemy ochrony gleb -----	20
3.6.Zanieczyszczenia i zagrożenia środowiska-----	20
3.7.Kierunki działania w zakresie ochrony środowiska-----	24
4. Kierunki i zasady ochrony dóbr kultury i krajobrazu-----	25
4.1.Walory krajobrazowe i kulturowe gminy -----	25
4.2.Zasoby kulturowe-----	25
4.3. Możliwości zachowania istniejących zasobów kulturowych-----	29
5. Kierunki rozwoju rolnictwa i leśnictwa-----	31
6. Kierunki i zasady rozwoju turystyki i rekreacji-----	33
7. Kierunki rozwoju i zasady gospodarki przestrzennej dotyczące obszarów zainwestowania-----	36
7.1.Kierunki rozwoju mieszkalnictwa-----	36
7.2.Kierunki rozwoju działalności gospodarczej i produkcyjnej-----	39
7.3.Kierunki rozwoju działalności usługowej-----	41
8. Kierunki rozwoju komunikacji-----	45
8.1.Kierunki i zasady funkcjonowania układu komunikacyjnego drogowego – powiązania komunikacyjne -----	44
8.2.Cele rozwoju w sferze komunikacyjnej-----	48
8.3.Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy w zakresie komunikacji-----	48
8.4.Zasady kształtowania sieci drogowej-----	48
9. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej-----	51
9.1.Kierunki rozwoju systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę-----	51
9.2.Kierunki rozwoju systemów kanalizacyjnych-----	52
9.3.Kierunki i zasady odprowadzania i usuwania odpadów stałych-----	53
9.4.Kierunki zaopatrzenia w gaz ziemny-----	53
9.5.Elektroenergetyka-----	54

9.6.Telekomunikacja-----	54
10. Prognoza procesu demograficznego i jej konsekwencje dla rozwoju i kształtowania polityki przestrzennej-----	55
11. Polityka przestrzenna na obszarze gminy oraz instrumenty jej realizacji-----	64
11.1.Instrumenty realizacji polityki przestrzennej-----	64
11.2.Podział na obszary polityki przestrzennej-----	65
11.3.Podział na strefy polityki przestrzennej-----	67
11.4.Obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe-----	69
11.5.Polityka gminy w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej-----	70
12. Uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń Zmiany Nr 1/2019 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród-----	72
- w załączeniu wykaz obiektów, cmentarzy i parków zabytkowych na obszarze gminy Baligród.	

1. PROBLEMY I SZANSE ROZWOJU GMINY ORAZ SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU.

1.1. Problemy rozwojowe.

Cele i kierunki rozwoju Gminy Baligród wynikają zarówno z kierunków polityki przestrzennej województwa podkarpackiego, jak i z własnych celów rozwojowych. Możliwości rozwojowe gminy kształtują uwarunkowania istniejące na obszarze gminy. Niniejsze opracowanie ma na celu określenie podstaw dla formułowania zasad przestrzennego zagospodarowania tego obszaru. Problemy wynikające z zagospodarowania przestrzeni mają swoje podłoże w funkcjonowaniu elementów przestrzennych w zderzeniu z określoną odpornością środowiska przyrodniczego. Ma to miejsce szczególnie na obszarach prawnie chronionych oraz obszarach szczególnie cennych krajobrazowo i kulturowo. Problemy stwarza sytuacja społeczno – gospodarczego kraju, która nie sprzyja tworzeniu nowych miejsc pracy i działaniom inwestycyjnym na obszarze gminy. Sytuację problemową stanowią lasy oraz stan rolnictwa na obszarze gminy. Ważnym problemem jest brak środków kapitałowych na dostosowanie struktur produkcyjnych, przestrzennych, usługowych do potrzeb i wymogów gospodarki rynkowej.

1.2. Szanse rozwoju.

Opracowana diagnoza stanu istniejącego oraz wskazanie uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych gminy pozwoliło na przeprowadzenie analiz określających szanse, zagrożenia, silne i słabe strony gminy z określeniem stanu obecnego i potencjalnego.

Czynniki rozwojowe gminy (wewnętrzne):

1. silne strony /czynniki sprzyjające/:

- korzystne położenie geograficzne;
- duży potencjał siły roboczej;
- występujące na terenie gminy obszary atrakcyjne krajobrazowo;
- duże rezerwy mieszkaniowe określone w planach zagospodarowania przestrzennego;
- stabilność struktur demograficznych; stosunkowo wysoki przyrost naturalny;
- wyposażenie gminy w podstawowe elementy infrastruktury społecznej;
- istniejące źródła wód mineralnych; możliwości rozwoju uzdrowiska w miejscowości Rabe;
- rosnące znaczenie turystyki i agroturystyki w rozwoju gminy;

2. słabe strony /czynniki niesprzyjające/

- ujemne saldo migracji - 2000r (-7), odpływowy charakter gminy; odpływ ludności szczególnie młodej;
- brak miejsc pracy na terenie gminy oraz w okolicy;
- wysoki poziom bezrobocia (systematyczny wzrost liczby bezrobotnych bez prawa do zasiłku);
- brak drobnych zakładów produkcyjnych i rzemieślniczych;
- niski standard lub brak w niektórych rejonach bazy turystycznej, agroturystycznej i sportowo - rekreacyjnej;
- słaba sieć usług gastronomicznych;
- niska świadomość społeczeństwa o korzyściach wynikających z turystyki.

Czynniki rozwojowe gminy (zewnętrzne) :

1. sprzyjające / szanse /:

- istnienie korzystnych form kredytowania inwestycji;
- istnienie zakładów produkcyjnych poza obszarem gminy;
- rosnące zapotrzebowanie na zdrowa żywność;
- moda na wypoczynek w gospodarstwach agroturystycznych;
- wzrost atrakcyjności obszaru gminy dla potrzeb turystycznych;

2. niesprzyjające / zagrożenia /:

- niestabilność przepisów prawno - podatkowych;
- brak dostępu do tanich kredytów dla budownictwa;
- handel nie koncesjonowany /nieuczciwa konkurencja/.

UWARUNKOWANIA SPRZYJAJĄCE ROZWOJOWI	UWARUNKOWANIA OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA W REGIONIE	
1.Położenie w bliskiej odległości od miasta Leska (ok.12 km) i od miasta Sanoka (ok.20 km). 2.Korzystne położenie przy trasie drogi wojewódzkiej nr 893 – na trasie Pętli Bieszczadzkiej.	1.Położenie peryferyjne w stosunku do głównych krajowych tras komunikacyjnych.
UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POLITYKI RZĄDOWEJ - WYTYCZNE Z MATERIAŁÓW DO PLANU ZAGOSPODAROWANIA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO	
1.Gmina znajduje się w strefie ochrony walorów przyrodniczych. 2.Położenie gminy w strefie modernizacji i restrukturyzacji rolnictwa. Konieczność restrukturyzacji w kierunku agroturystyki. 3.Miejscowość gminna Baligród - jako wielofunkcyjny ośrodek o znaczeniu lokalnym; docelowo uzyskanie statusu miasta. 4.Możliwość wykorzystania dziedzictwa kulturowego terenów przygranicznych w zakresie unikatowej architektury drewnianej.	1.Gmina znajduje się poza układem pasmowym i węzłowym.
UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE	
<ul style="list-style-type: none"> • geologiczne* 1.Zbiornik wód podziemnych wzdłuż dolnego odcinka rzeki Hoczewki zaliczany jest do głównych zbiorników wód podziemnych GZWP nr 431 „Bieszczady” i stanowi perspektywiczne źródło zaopatrzenia w wodę wysokiej jakości.	1.Występowanie zbiornika wód podziemnych nr 431 – obejmuje wschodnią część gminy wymaga szczególnej ochrony tych wód w razie konieczności realizacji obiektów stanowiących potencjalne zagrożenie dla czystości wód podziemnych winny one być lokalizowane poza strefami OWO i ONO. 2.Istnienie strefy najwyższej ochrony źródeł wód mineralnych powoduje konieczność szczególnej ochrony tego terenu.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród
Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityka przestrzenna.

<ul style="list-style-type: none"> • hydrograficzne* <p>1. Położenie gminy w dolinie rzeki Hoczewki i jej dopływów stanowi dogodny obszar dla ujęcia wody dla potrzeb lokalnych.</p> <p>2. Zasoby wodne rzeki Hoczewki oraz jej dopływów mogą służyć rozwojowi małych zbiorników retencyjnych lub stawów rybnych służących rozwojowi turystyki, rekreacji i wypoczynku pobytowego i niedzielnego.</p>	<p>1. Rozbudowana sieć wodna małych strumyków i potoczków stwarza niedogodne warunki fizjograficzne dla lokalizacji zabudowy mieszkaniowej.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • gleby* <p>1. Możliwość zwiększenia obszarów leśnych - zalesienia gruntów rolnych na terenach zakrzaczonych.</p> <p>2. Istnienie warunków do rozwoju rolnictwa ekologicznego.</p> <p>3. Możliwość rozwoju agroturystyki.</p> <p>4. Istnienie gruntów zmeliorowanych i zrehabilitowanych i wykorzystanie kośne i pastwiskowe.</p>	<p>1. Istnienie zaledwie 3% klas III, 68% klas IV i 29% klas V i VI gruntów rolnych powoduje słabą przydatność do uprawy rolnej i jej intensyfikacji.</p> <p>2. Niekorzystne relacje własnościowe ziemi; zdecydowana większość posiadaczy rolnych nie prowadzi ekonomicznej produkcji rolnej, tylko zaspokaja własne potrzeby żywnościowe.</p> <p>3. Występowanie inwersji termicznej w dolinach rzecznych o najwyższych klasach gleb, surowy klimat na wysokościach około 500m n.p.m. i wyżej.</p> <p>4. Niska urodzajność gleb.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • środowisko * <p>1. Według klasyfikacji gmin pod względem występowania zagrożeń środowiska gmina została zaliczona do grupy A, tzn. do grupy gmin, na których terenie praktycznie nie występują zanieczyszczenia i uciążliwości i ze względu na bardzo dobry stan środowiska nie było potrzeby przeprowadzania szczegółowych badań i pomiarów.</p>	<p>1. Występowanie licznych dzikich wysypisk śmieci zlokalizowanych głównie w dolinach rzecznych.</p> <p>2. Zagrożenie dla czystości rzek stanowią ścieki komunalne, nawozy sztuczne i mineralne stosowane w rolnictwie.</p> <p>3. Eksploatacja surowców mineralnych (powstawanie wyrobisk) powoduje degradację gleb, szaty roślinnej i krajobrazu.</p> <p>4. Zagrożenie stanowi nadmiar turystów, którzy nie mają zapewnionych odpowiednich warunków pobytu.</p>
<p>UWARUNKOWANIA KULTUROWE</p>	
<p>1. Istnienie wielu zabytków kultury materialnej (z czego 3 są wpisane do rejestru, pozostałe są w wykazie) godnych obejrzenia.</p> <p>2. Istnienie pozostałości założenia dworsko - ogrodowego w miejscowości Baligród oraz resztki drzew (szpaler grabowy) prowadzący do dawnego dworu w Mchawie, które można oznaczyć i udostępnić turystom.</p> <p>3. Pomniki przyrody:</p> <p>w Baligrodzie - grab (ok. 320 lat), lipa szerokolistna (ok. 150 lat), w Bystrem – sosna pospolita tzw. „wdziarowa” - 34 sztuki (wiek od 60 do 120 lat).</p>	<p>1. Niewystarczające środki finansowe dla utrzymywania obiektów zabytkowych.</p> <p>2. Ograniczone możliwości w dostosowaniu istniejącej zabudowy zabytkowej do współczesnych wymagań funkcjonalnych.</p> <p>3. Niedostateczne środki finansowe dla renowacji i utrzymywania parków zabytkowych.</p> <p>4. Niska świadomość społeczna potrzeby estetycznego i atrakcyjnego kształtowania przestrzeni.</p> <p>5. Potrzeba ochrony zabytkowych drzew i związane z nią nakłady finansowe.</p>
<p>UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNE I SPOŁECZNE</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • ludność i procesy demograficzne * <p>1. Niska gęstość zaludnienia.</p> <p>2. Stabilność struktur demograficznych.</p> <p>3. Duży udział ludności w wieku przedprodukcyjnym.</p>	<p>1. Zmniejszający się przyrost naturalny.</p> <p>2. Poziom reprodukcji ludności nie zapewniający prostej zastępowalności pokoleń.</p> <p>3. Odpływ ludności szczególnie młodej ograniczający zarówno potencjał demograficzny jak i ekonomiczny.</p> <p>4. Niski poziom dochodów mieszkańców.</p> <p>5. Starzenie się społeczeństwa.</p> <p>6. Wysoki współczynnik obciążenia demograficznego.</p> <p>7. Niski poziom wykształcenia mieszkańców.</p>

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród
Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityka przestrzenna.

<ul style="list-style-type: none"> • gospodarka mieszkaniowa * <p>1. Prywatyzacja bloków mieszkalnych po państwowych gospodarstwach rolnych.</p>	<p>1. Słaby rozwój budownictwa. 2. Duży koszt budowy domu mieszkalnego. 3. Wysokie koszty utrzymania mieszkań. Brak rozwiązań dotyczących systemów infrastruktury technicznej zapewniającej właściwy standard zamieszkania. 4. Niski standard zamieszkania dużej ilości rodzin.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • infrastruktura społeczna* <p>1. Budowa gimnazjum w Baligródzie.</p> <p>2. Pomoc GOPS świadczona rodzinom potrzebującym.</p> <p>3. Działalność Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.</p> <p>4. Funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kultury.</p>	<p>1. Duża odległość do szkół. 2. Ograniczone możliwości kształcenia ponad podstawowego. 3. Utrudniony dojazd do szkół, szczególnie w okresie zimowym. 4. Wysokie koszty kształcenia. 5. Brak dostatecznej opieki lekarskiej. 6. Utrudniony dostęp do pełnych usług podstawowego leczenia otwartego. 7. Utrudniony dostęp do leczenia specjalistycznego. 8. Brak możliwości prowadzenia rehabilitacji dla osób niepełnosprawnych i chorych na terenie gminy. 9. Jedna apteka leków gotowych. 10. Wysokie koszty leczenia przy ograniczonych dochodach. 11. Duża ilość mieszkańców w wieku produkcyjnym korzystająca z pomocy społecznej. 12. Wzrastający poziom spożycia alkoholu wśród dzieci i młodzieży. 13. Ograniczona oferta kulturalna. 14. Brak etatowych animatorów kultury. 15. Wysokie koszty organizacji imprez kulturalnych.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • pozarolnicza działalność gospodarcza* <p>1. Znaczący udział podmiotów w sektorze prywatnym (95% wg rejestru REGON) 2. Dostęp do lokalnego surowca drzewnego. 3. Duże zapotrzebowanie na tarcice i wyroby z drewna. 4. Wzrastające zapotrzebowanie na usługi typu handel, gastronomia, usługi bytowe. 5. Rosnąca konkurencja w działalności gospodarczej. 6. Rosnące znaczenie turystyki i agroturystyki w rozwoju gminy. 7. Walory przyrodniczo – krajobrazowe i kulturowe pod względem turystycznym i rekreacyjnym, sprzyjające rozwojowi turystyki pieszej, rowerowej i konnej. 8. Istniejące źródła wód mineralnych. 9. Istniejąca baza noclegowa. 10. Oferta gospodarstw turystycznych. 11. Wzrastające zainteresowanie spędzenia wolnego czasu w kontakcie z przyrodą. 12. Możliwość korzystania z usług infrastruktury około turystycznej przy ośrodkach zakładowych. 13. Możliwość korzystania z funduszy i programów promujących turystykę – szanse promocji regionu.</p>	<p>1. Rozwijająca się działalność, w większości rodzinna nie dająca większej ilości miejsc pracy. 2. Utrudnione warunki prowadzenia działalności gospodarczej. 3. Niedostatek usług gastronomicznych szczególnie w sezonie. 4. Niski poziom świadczenia usług.</p> <p>5. Brak programu rozwoju turystyki. 6. Słaba oferta w zakresie aktywnego wypoczynku i rekreacji. 7. Niski standard oferowanych usług. 8. Brak infrastruktury wspomagającej rozwój różnych form turystyki. 9. Zbyt wolny rozwój bazy agroturystycznej. 10. Sprzeczność interesów Zarządu Parków Krajobrazowych, Lasów Państwowych, a inwestorów zainteresowanych infrastrukturą turystyczną. 11. Słaba działalność promocyjna.</p>

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród
Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityka przestrzenna.

<ul style="list-style-type: none"> ● rynek pracy i bezrobocie* <p>1. Istniejące rezerwy siły roboczej.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczony rynek pracy. 2. Brak pracy dla niepełnosprawnych. 3. Mały udział w strukturze zatrudnienia pracujących w usługach rynkowych. 4. Wysoka stopa bezrobocia / bezrobocie agrarne /. 5. Duży udział ludzi młodych wśród bezrobotnych. 6. Duży udział wśród bezrobotnych ludzi bez stażu pracy i ze stażem do 1 roku. 7. Duży udział wśród bezrobotnych ludzi nie posiadających prawa do zasiłku. 8. Duża ilość bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym i podstawowym. 9. Długotrwałe bezrobocie.
<p>UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ISTNIEJĄCEGO ZAGOSPODAROWANIA</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● zabudowa mieszkaniowa* <p>1. Istniejące rezerwy mieszkaniowe w obowiązującym planie miejscowym.</p> <p>2. Uchwalone studium będzie jednym z podstawowych instrumentów realizacji Planu Strategicznego Gminy.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój przestrzenny zabudowy mieszkalno – usługowej ograniczony jest przez istniejącą strukturę : <ul style="list-style-type: none"> - duża ilość terenów leśnych, zadrzewionych lub niekorzystnych fizjograficznie ; - bariery komunikacyjne i infrastrukturalne (trasy komunikacyjne o wysokich kategoriach, sieci infrastruktury technicznej wysokich napięć). 2. Brak zainteresowania mieszkańców oraz brak inwestycji budownictwa wielorodzinnego i komunalnego.
<p>UWARUNKOWANIA INFRASTRUKTURALNE</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ● komunikacja* <p>1. Historyczne tradycje powiązań komunikacyjnych w skali kraju i regionu (drogowe),</p> <p>2. Trwałe związki funkcjonalno-przestrzenne w obszarze województwa i powiatu</p> <p>3. Istniejąca infrastruktura drogowa ,</p> <p>4. Zachowane w obszarze gminy i rezerwy terenów pod rozbudowę układu komunikacyjnego,</p> <p>5. Bliskość położenia miasta Leska.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoki stopień degradacji technicznej infrastruktury komunikacyjnej, 2. Ograniczenia kapitałowe w realizacji niezbędnych inwestycji komunikacyjnych, 3. Problem utrzymania dotychczasowej infrastruktury komunikacyjnej na niezbędnym poziomie technicznym, 4. Brak dobrych połączeń drogowych na linii wschód zachód 5. Przebieg ruchu tranzytowego przez gminę.

<ul style="list-style-type: none"> • infrastruktura techniczna* <ul style="list-style-type: none"> - zaopatrzenie w wodę – <ol style="list-style-type: none"> 1.Zasilanie w wodę ze zbiorowego ujęcia wody (ok.36% mieszkańców gminy). 2.Zasilanie miejscowości z ujęć źródłanych i studni. 3.Duże zainteresowanie mieszkańców gminy budową wodociągów na terenach deficytowych. 4.Istnienie małych lokalnych wodociągów. - odprowadzenie ścieków – <ol style="list-style-type: none"> 1.Opracowanie koncepcji techniczno-finansowej gospodarki ściekowej dla gminy. 2.Istnienie małych oczyszczalni przy ośrodkach wypoczynkowych w Bystrem (3 szt.), przy osiedlach nadleśnictwa w Jabłonkach (1szt.- do likwidacji) i Stężnicy (1szt.-do likwidacji). 3.Prowadzenie prac związanych z realizacją sytemu kanalizacji – powołanie Komitetu Budowy Kanalizacji. 4.Przygotowanie geodezyjne terenu pod przyszłą oczyszczalnię ścieków. - gospodarka odpadami - <ol style="list-style-type: none"> 1.Nawiązanie współpracy z gminami sąsiednimi w celu uporządkowania gospodarki odpadami. - gazownictwo – <ol style="list-style-type: none"> 1.Istnienie gazu przewodowego w m-ci Nowosiółki. 2.Możliwość zaopatrzenia w gaz sieciowy całej gminy. - elektroenergetyka- <ol style="list-style-type: none"> 1.Dobre wyposażenie w sieć średnich i niskich napięć. - telekomunikacja- <ol style="list-style-type: none"> 1.Możliwości rozwojowe telekomunikacji przewodowej i bezprzewodowej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.Brak całościowego zaopatrzenia wodociągowego dla gminy. 2.Indywidualne źródła dostarczają wodę o niekontrolowanej jakości. 3.Częste skażenia wody z nie oczyszczonych ścieków nieprawidłowo wykonanych zbiorników na nieczystości. <ol style="list-style-type: none"> 1.Brak systemu kanalizacji na terenie miejscowości gminnych. 2.Mała liczba ludności obsługiwana przez istniejącą kanalizację. <ol style="list-style-type: none"> 1. Brak segregacji odpadów. 2. Mały odsetek ludności objętej zorganizowanym odbiorem odpadów. 3. Istnienie dzikich wysypisk śmieci. <ol style="list-style-type: none"> 1.Brak gazu sieciowego na większości obszaru gminy. 2.Wysoka cena gazu, jako środka opałowego. <ol style="list-style-type: none"> 1.Konieczne reelektryfikacje niektórych linii średnich i niskich napięć. <ol style="list-style-type: none"> 1.Niski wskaźnik gęstości telefonicznej niektórych miejscowości. 2.Wysokie ceny usług telefonicznych.
--	--

1.3.Cele i kierunki rozwoju.

Celem rozwoju gminy jest osiągnięcie stabilnego i zrównoważonego rozwoju, w którym byłoby zapewnione:

- zaspokojenie bieżących potrzeb mieszkańców,
- warunki umożliwiające wzrost poziomu życia,
- warunki umożliwiające zaspokojenie przyszłych potrzeb następnych pokoleń,
- ochrona środowiska przyrodniczego jako nierozłącznej części wszystkich procesów rozwojowych,
- kształtowanie struktury funkcjonalno – przestrzennej w nawiązaniu do systemów ekologicznych,
- rozwijanie funkcji zgodnych z predyspozycjami środowiska,
- dążenie do zapewnienia mieszkańcom, w możliwie największym stopniu źródeł utrzymania na terenie gminy, głównie przez aktywizację rozwoju przetwórstwa drzewnego, spożywczego i rozwoju funkcji turystycznej z towarzyszącymi usługami,
- dążenie do zachowania bądź przywrócenia na niektórych obszarach ładu przestrzennego w rozwoju osadnictwa i lokalizacji innych elementów zagospodarowania,
- wyposażenie obszaru w infrastrukturę społeczną, techniczną i ekonomiczną stosownie do występujących potrzeb.

Kontynuacja procesu rozwoju Gminy Baligród i osiągnięcie zamierzonego celu będzie przebiegać w warunkach, które stworzą dla tego rozwoju następujące przesłanki:

- głównym realizatorem polityki będzie samorząd gminy, wspierany prawdopodobnie przez administrację rządową w przypadkach uznanych za strategiczne, a będących w sferze jej zainteresowań,
- zgromadzony w gminie potencjał /jego charakter/ demograficzny, społeczny, ekologiczny i techniczny – nadal będzie wpływać na przyszłe kierunki jego rozwoju,
- aktualny stan gospodarki gminy wpływać będzie na podejmowanie działań modernizacyjnych i porządkujących na rzecz zwiększania efektywności gospodarowania posiadanymi już zasobami, co wiązać się będzie głównie ze zmianami jakościowymi,
- w polityce inwestycyjnej dotyczącej wytwórczości, samorządy – mając na uwadze przestrzenny, historyczny, proekologiczny i społeczny aspekt rozwoju gminy – będą raczej wpływać na jakość inwestycji, natomiast w sferze infrastruktury – obok inspirowania, stymulowania i koordynacji inwestycyjnych – same będą podmiotem realizującym,
- na rynku pracy utrzymywać się będzie nadal nieakceptowane społecznie zjawisko bezrobocia, którego skala w znacznej mierze zależeć będzie od aktywności gospodarczej społeczeństwa, a także od polityki władz lokalnych i państwowych.

Najogólniejszy **cel Gminy Baligród** (misja) stanowiący opis wizji gminy z jej głównymi polami aktywności w przyszłości został określony w planie strategicznym.

Misję Gminy Baligród określono:

► DBAŁOŚĆ O CZYSTE ŚRODOWISKO NATURALNE, ODZIEDZICZONE PO PRZODKACH, KTÓRE MAMY PRZEKAZAĆ NASZYM DZIECIOM I WNUKOM JEST NASZĄ MISJĄ DZIEJOWĄ. TO CZYSTE ŚRODOWISKO I PIEKNY PODGÓRSKI KRAJOBRAZ JEST NASZYM KAPITAŁEM, KTÓRYM OBDARZYŁA NAS NATURA. MUSIMY Z NIEGO CZERPAĆ ROZSĄDNI I RACJONALNIE. ◀

2. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA GMINY.

Struktura funkcjonalno – przestrzenna gminy charakteryzuje się zabudową zagrodową i miejscami zwartą jednorodziną, ukształtowaną historycznie w formie jednostek osadniczych zlokalizowanych głównie wzdłuż dróg i potoków. Sieć osadnicza połączona jest systemem komunikacji drogowej. Nie występuje sieć kolejowa. Baligród - gminny ośrodek administracyjno – usługowy pełni w hierarchii osadnictwa funkcję lokalnego ośrodka. Charakteryzuje się on małomiasteczkowym układem urbanistycznym.

Położenie gminy Baligród , oraz uwarunkowania istniejące na jej obszarze pozwalają na podział gminy na dwie jednostki funkcjonalne:

- STREFA POTENCJALNEGO ROZWOJU OSADNICTWA

Strefa ta obejmuje tereny zainwestowane gminy w postaci : istniejącego i projektowanego budownictwa mieszkaniowego, obszarów usług, obszarów rozwoju turystyki, obszarów działalności gospodarczej, cmentarzy oraz potencjalnych możliwości ich rozwoju. Strefa ta ściśle wiąże się z istniejącą i projektowaną infrastrukturą techniczną w postaci:

linii elektroenergetycznych wysokich napięć, wodociągów przesyłowych, kanalizacji, gazociągów wysokoprężnych, ropociągów itd.

Główne funkcje rozwojowe na tym obszarze są następujące:

- mieszkalnictwo;
- funkcja turystyczno – wypoczynkowa;
- funkcja produkcyjno – usługowa;

Funkcjami uzupełniającymi są: lecznictwo uzdrowiskowe, oraz uzupełnianie wzajemnych usług w relacji gmina - miasto Lesko.

Przekształcenia w tej jednostce osadniczej dotyczyć będą budowy i modernizacji układu komunikacyjnego tj. przebudowy dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Rozwój tej jednostki będzie następował w oparciu o istniejące zasoby i infrastrukturę społeczną, obejmował będzie rozwój infrastruktury technicznej na istniejących rezerwach terenowych oraz rozwój mieszkalnictwa przy zagwarantowaniu mieszkańcom jak najlepszego środowiska życia (mieszkanie, usługi, praca, wypoczynek).

- STREFA TERENÓW OTWARTYCH

Strefa ta obejmuje obszar lasów , terenów rolnych , terenów chronionych. Zakłada się, że głównymi funkcjami tej jednostki jest:

- ochrona przyrody i krajobrazu;
- gospodarka leśna;
- rolnictwo ekologiczne, zwłaszcza na glebach najwyższych klas bonitacyjnych;

Funkcjami uzupełniającymi są rekreacja i wypoczynek, głównie agroturystyka.

Przekształcenia tego obszaru dotyczyć będą modernizacji rolnictwa, zalesiania obszarów nie nadających się dla rozwoju rolnictwa, budowy potrzebnej infrastruktury technicznej oraz stwarzanie możliwości ochrony terenów najcenniejszych pod względem przyrodniczym i kulturowym.

3. KIERUNKI OCHRONY WARTOŚCI I ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

3.1. Główne problemy ochrony środowiska.

Osadnictwo, działalność usługowa, rolnicza prowadzą do zaśmiecenia środowiska i do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych ściekami, rozkładającymi się śmieciami oraz niewłaściwie stosowanymi nawozami czy środkami ochrony roślin.

Proces zwiększania zrzutów zanieczyszczeń zbiega się w czasie z procesem zmniejszania przepływów prowadząc do znacznego pogorszenia jakości wód.

„Dziki” składowiska śmieci lokalizowane są najczęściej w korytach rzek, potoków, w lasach, na obrzeżach terenów zabudowanych, stanowią one element znacznie obniżający wartości estetyczne krajobrazu oraz są bezpośrednią przyczyną zanieczyszczenia wód.

W dolinach poważnym zagrożeniem czystości wód są ścieki komunalne, niewłaściwie składowane czy stosowane nawozy sztuczne, środki ochrony roślin, eksploatacja surowców mineralnych bez wymaganych koncesji, wypalanie węgla drzewnego – „wędrujące retorty”.

Oprócz skażeń powietrza, wód i gleb do zagrożeń środowiska naturalnego m.in. przyrody nieożywionej należy zaliczyć działalność rekreacyjną, bliskie sąsiedztwo kamieniołomu i rezerwatu przyrody.

Turystyce nie należy przypisywać pierwszego miejsca wśród czynników zagrażających środowisku przyrodniczemu, niemniej jednak pewne formy rekreacji są dość uciążliwe, a obiekty związane z zagospodarowaniem rekreacyjnym przyczyniają się do zanieczyszczenia środowiska.

Do podstawowych zagrożeń wywoływanych zagospodarowaniem gminy należy zaliczyć:

- konflikty przestrzenne i funkcjonalne (np. niewłaściwe sąsiedztwo terenów cennych przyrodniczo /rezerwat przyrody/ i np. terenu czynnego kamieniołomu),
  - zanieczyszczenie powietrza, wód i gleby (zagrożenia te wiążą się na ogół z osadnictwem lokalizowanym w granicach terenów cennych przyrodniczo lub krajobrazowo albo w ich bezpośrednim sąsiedztwie). Większość takich obiektów pozbawiona jest sprawnych urządzeń oczyszczania ścieków i jest źródłem lokalnych zanieczyszczeń środowiska.
- Duże zagrożenie stwarza komunikacja związana z rekreacją. Transport kołowy na drogach przechodzących przez gminę Baligród może być źródłem poważnych skażeń zwłaszcza metalami ciężkimi w strefach przyległych do dróg. Zagrożenia wywołane nadmiernym ruchem turystycznym (zagrożenie flory i fauny oraz tzw. erozja turystyczna, a także zaśmiecenie lasów). Źródłem tego typu zagrożeń jest duży ruch turystyczny (np. obozy wędrowne).

3.2. Obszary i obiekty prawnie chronione.

- **Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu** – utworzony Rozporządzeniem Nr 10 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 2 lipca 1998 roku w sprawie utworzenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa krośnieńskiego (Dz. Urz. Woj. Krośnieńskiego z dnia 10 lipca 1998 roku),
- **Ciśniańsko - Wetliński Park Krajobrazowy** – powołany Rozporządzeniem Nr 17 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 27 marca 1992 roku (z późniejszymi zmianami) w celu ochrony szczególnych walorów krajobrazowych i przyrodniczych zachodniej części Bieszczadów Polskich dla potrzeb turystycznych, naukowych i wychowawczych. Ciśniańsko – Wetliński Park Krajobrazowy wg koncepcji Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000 jest obszarem specjalnej ochrony.
- **Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie”** – powołany przez UNESCO w 1992 roku, obejmuje obszary Bieszczadzkiego Parku Narodowego, Parku Krajobrazowego Doliny Sanu, Ciśniańsko – Wetlińskiego Parku Krajobrazowego w celu ochrony kompleksu naturalnych lasów bukowych i wschodniokarpackich górskich łąk – połonin wraz z ich unikalną w skali europejskiej florą i fauną, a także harmonizowania gospodarki człowieka z przyrodą.

Rezerwaty przyrody:

- **„Cisy na Górze Jawor”** – utworzony w 1957 roku (MP Nr18, poz.144 z 16 marca 1957r.), ochroną rezerwatową objęty został teren o powierzchni 3,2 ha. Chroni się tutaj najbogatsze w Bieszczadach Zachodnich naturalne stanowisko cisa pospolitego.
- **„Gołoborze”** – utworzony w 1969 roku (MP Nr 51, poz.398 z 9 grudnia 1969r.) , ochroną rezerwatową objęto obszar o powierzchni 13,9 ha. Ochronie podlega naturalne gołoborze powstałe w miejscu rozległej wychodni piaskowca kwarcowego.

- **„Woronikówka”** – utworzony został w 1989 roku (MP Nr 44, poz.357 z 31 grudnia 1989r.), powierzchnia rezerwatu wynosi 14,84 ha, ochronie podlega naturalne stanowisko cisa pospolitego.
- **„Olsza kosa w Stężnicy”** – utworzony w 1974 roku (MP Nr 20, poz.121 z 3 czerwca 1974r.), powierzchnia rezerwatu wynosi 1,79 ha. Ochroną rezerwatową objęto obszar dawnego pastwiska porośnięty obecnie przez olchę zieloną.

Pomniki przyrody:

- **grab** – rosnący w miejscowości Baligród na działce stanowiącej własność Skarbu Państwa, o wymiarach: obwód pnia drzewa – 310 cm, wysokość – 20 m, rozpiętość korony – 18m, wiek około 320 lat,
- naturalne reliktowe stanowisko **sosny pospolitej** na powierzchni 0,15 ha, obejmujące 34 sztuki sosny o wymiarach: obwody pni – 11 – 72 cm, wysokości od 7 do 16 m, wiek od 60 do 120 lat. Sosny porastają szczyt kopy o bardzo stromych zboczach (poblizie eksploatowanego kamieniołomu w Bystrem), a teren na którym rosną stanowi własność Skarbu Państwa. Istnienie stanowiska tzw. „wdziarowej” sosny zwyczajnej jest w dużym stopniu zagrożone przez obecną i przyszłą działalność kamieniołomu,
- **lipa szerokolistna** rosnąca w Baligrodzie na podwórzu osady służbowej Nadleśnictwa Baligród o wymiarach: obwód pnia mierzony na wysokości 130 cm nad ziemią – 322 cm, wysokość drzewa około 20 m, wiek około 150 lat.

W stosunku do drzew pomnikowych wprowadzono następujące zakazy i ograniczenia:

- Wycinania, niszczenia lub uszkodzania drzew,
- Pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzania kory, drzewa, liści oraz nasion,
- Wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów, nieczystości oraz innego zanieczyszczenia ich najbliższego otoczenia,
- Umieszczania na drzewach tablic, znaków, ogłoszeń i napisów za wyjątkiem tych, które związane są z ich ochroną,
- Dokonywania w obrębie systemu korzeniowego robót ziemnych oraz innych robót związanych z wykorzystaniem sprzętu mechanicznego lub urządzeń technicznych w sposób szkodzący,
- Wznoszenia budowli w zasięgu korzeni i korony,
- Niszczenia gleby lub zmiany sposobu jej użytkowania,
- Ustawiania obiektów nietrwale związanych z gruntem i składowania przedmiotów w obrębie pionowego rzutu korony,
- Palenia ognisk w odległości mniejszej niż 30 m od pnia,
- Ruchu pojazdów w obrębie systemu korzeniowego, poza miejscami do tego przeznaczonymi,
- Nacinania drzew, rycie napisów i innych znaków,
- Wchodzenia na drzewa,
- Podkopywania drzew,
- Niszczenia tablic urzędowych.

Obszary Natura 2000

☒ Na rysunku studium w granicach obszaru Zmiany Nr 1/2009 Studium wyznacza się **Obszar Natura 2000 – Bieszczady (PLC180001)** (obszar specjalnej ochrony ptaków i specjalny obszar ochrony siedlisk)

W stosunku do obszarów objętych prawną ochroną należy stosować nakazy i zakazy zawarte w aktach prawnych je powołujących. W studium proponuje się przyjęcie następujących kierunków działań:

- zachowanie terenów otwartych o wysokich walorach krajobrazowych;
- utrzymanie terenów chronionych oraz w miarę potrzeb dążenia do objęcia ochroną prawną jak największej ilości obiektów, bądź obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych;
- porządkowanie działalności przestrzennej na w/w obszarach;
- wprowadzenie wzmożonego nadzoru w zakresie ładu przestrzennego i dyscypliny budowlanej;
- zapewnienie kompleksowego rozwiązania problemów zabudowy, z bezwzględnym zachowaniem wymogów prawnych w zakresie gospodarki wodno – ściekowej, składowania i unieszkodliwiania odpadów, urządzania i kształtowania terenów zieleni;
- propagowanie rozwoju rolnictwa ekologicznego jako kierunku przyszłościowego;
- zmniejszenie emitowanych zanieczyszczeń ze wszystkich obiektów istniejących na obszarach, poprzez instalowanie urządzeń redukujących, ich prawidłową eksploatację oraz eliminowanie paliw nieodpowiedniej jakości;
- ograniczenie wycinania drzew i krzewów zwłaszcza rosnących w kompleksach zadrzewień śródpolnych oraz nad brzegami rzek i potoków.

3.3. Obszary systemu ekologicznego.

Wody powierzchniowe

Teren gminy Baligród odwadniany jest głównie przez Hoczewkę, lewobrzeżny dopływ Sanu. Wodę do Hoczewki odprowadzają liczne cieki bez nazwy oraz potoki: Rabiański, Kołonicze, Stężniczka, Jabłonka i inne. Cieki przepływające przez teren gminy prowadzą wody czyste bądź nieznacznie zanieczyszczone łatwe do uzdatniania.

Hoczewka jest rzeką o charakterze górskim. Maksymalne stany związane są z wiosennymi roztopami i intensywnymi opadami głównie w sezonie wiosenno – letnim. We wszystkich potokach występują duże wahania wodostanów, a powodem jest każdy większy opad powodujący gwałtowny przybór wód. Z informacji uzyskanych od miejscowej ludności wynika, że w czasie wysokich stanów wody potoków występują poza koryto zalewając przyległe łąki. Cieki stanowiące sieć rzeczną Gminy nie są objęte systematycznymi badaniami czystości wód.

Wody podziemne

Gmina Baligród położona jest w obrębie górsko – wyżynnej prowincji hydrogeologicznej (wg A.S. Kleczkowskiego), w obrębie zewnętrznej części masywu Karpackiego, a dokładniej w obrębie gór. Wody wgłębne tu występujące to głównie wody zbiornika czwartorzędowego (dolinnego) występujące w ośrodku porowym oraz zbiornika trzeciorzędowego (szczelinowe i szczelinowo – porowe). Wydajność podziemnego zbiornika w obrębie rzeki Jabłonka w rejonie miejscowości Bystre szacowana jest na 2 do 8 m³/h, w rejonie Stężnicy, Mchawy (rzeka Stężniczka) wydajności podziemnego zbiornika są rzędu 0,5 – 2,0 m³/h. Wody podziemne występujące w obrębie dolnego odcinka rzeki Hoczewki wchodzi w skład

Głównego Zbiornika Wód „Dolina rzeki San”, zostały też uznane za wymagające wysokiej ochrony – na podstawie opracowania A.S. Kleczkowskiego:

„Mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce wymagających szczególnej ochrony”.

W środkowej części gminy wydzielono obszar najwyższej ochrony wód podziemnych dla występowania wód słodkich i mineralnych w strefie przypowierzchniowej Masywu Karpackiego.

Na terenie gminy Baligród wody gruntowe występują w dwóch obszarach o odmiennych warunkach hydrogeologicznych. Jeden z obszarów obejmuje tereny w obrębie których poziom wód gruntowych (przypowierzchniowy) związany jest z poziomami wód w ciekach oraz najbardziej narażony na zanieczyszczenia. Głębokość tego poziomu uzależniona jest od wysokości względnej terenu w stosunku do zwierciadła wody w ciekach i wynosi około 2 – 4m, a wahania stanów wód uzależnione są od wielkości opadów, poziomu wody w ciekach i wynoszą około 2 – 3m.

Drugi obszar obejmuje tereny gdzie występują wody na różnych głębokościach nie tworząc jednolitego poziomu wodonośnego, są to wody szczelinowe. Głębokość występowania tych wód uzależniona jest od litologii i tektoniki, wahania poziomu tych wód są znaczne.

Wody mineralne

Wody wypływające ze źródeł mają cechy wody zmineralizowanej – źródła te wypływają w dolinie Rabiańskiego Potoku (okolice Rabego), a także jedno ze źródeł wypływa za cerkwią w Baligrodzie. Woda ze źródeł „Anna” „Ignacy” w Karolowie wypływa ze strefy bardzo spękanych porowatych piaskowców istebniańskich górnych. Woda ta ma kwaśny smak, czarne i białe naloty jak też jest koloru ceglasto – czerwonego, zawiera niewielką ilość CO². Są to szczawy wodorowęglanowo – chlorowo – sodowe ze związkami arsenu. Ogólną wydajność źródeł („Anna” i „Ignacy”) szacuje się na około 15 m³/h. Zasoby tych wód udokumentowane zostały w kat. C. Na terenie gminy Baligród stwierdzono występowanie wód mineralnych w miejscowościach Rabe – Bystre oraz Łubne.

W miejscowości Rabe, położonej około 8 km na południowy wschód od Baligrodu, występują szczawy wodorowęglanowo – chlorkowo – sodowe, fluorkowe oraz wody słabo zmineralizowane typu wodorowęglanowo – wapniowego, fluorkowego. Wody te występują na głębokości około 75m, a zasoby zostały zatwierdzone w kat B dla szczaw i wynoszą 6m³/godz., a dla wody słabo zmineralizowanej 8,8 m³/godz.

W wyniku poszukiwań wód mineralnych odwiercono następujące otwory głębinowe:

RABE 1 – znajduje się w odległości 10m na wschód od „strefy występowania źródeł”, odwiert zlokalizowany jest nad potokiem Rabskim w odległości około 4,5 km od Baligrodu. Woda ujmowana jest z piaskowców istebniańskich. Wydajność eksploatacyjna tego otworu została określona na około 6,0 m³/godz. Występują tu 0,4% szczawy wodorowęglanowo – chlorkowo – sodowe. Podczas badań stwierdzono, że w wodzie występuje arsen,

BYSTRE 1 – otwór o wydajności eksploatacyjnej 10,5 m³/godz., zlokalizowany jest nad potokiem Jabłonka w odległości około 4,3 km na południe od Baligrodu. Skład chemiczny występującej tu wody jest podobny do tej z otworu Rabe 1, czyli szczawy wodorowęglanowo – chlorkowo – sodowe (0,07%), z tym że w niej stwierdzono występowanie fluoru. Wody te posiadają wyczuwalny zapach H₂S i są naturalnie gazowane. Wodę określono za zmineralizowaną w dużym stopniu i uznano, że może być używana jako woda stołowa

RABE 4 – otwór o wydajności eksploatacyjnej 8,8 m³/godz., zlokalizowany nad potokiem Rabskim w odległości około 4 km na południe od Baligrodu, woda ujmowana jest z piaskowców lgockich. Występuje tu woda słabo zmineralizowana wodorowęglanowo – sodowo –

wapniowa i fluorkowa (0,07%). W wodzie zaznacza się obecność fluoru. Jest ona lekko gazowana, ma wyraźnym zapachu H₂S,

ŁUBNE 1 – otwór o wydajności eksploatacyjnej 5,0 m³/godz., znajduje się nad potokiem Jabłonka w odległości około 4,6 km na południe od Baligrodu. Woda ujmowana jest z piaskowców istebniańskich. Wodę określono jako siarczkową (0,02%), bardzo słabo zmineralizowaną, o wyczuwalnym zapachu H₂S.

Źródła

Występują najczęściej w „głowach” dolin bocznych w obrębie stoków, wzniesień. Przeważnie są one typu rumoszewego lub szczelinowego. Jakość wód źródłowych jest dobra, a woda jest nieznacznie lub średnio zmineralizowana. Szacunkowa wydajność źródeł jest niewielka i wynosi maksymalnie około 0,5m³/godz.

Najważniejsze kierunki działań w zakresie gospodarki wodnej to:

- zakładanie ciągów ekologicznych w dolinach rzek i potoków;
- ochrona czystości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej;
- redukcja zanieczyszczeń w układzie zlewniowym;
- wprowadzenie obowiązku maksymalnej ochrony terenów i zieleni łąkowej, stanowiących obudowę biologiczną wód płynących;
- dążenia do zakładania lub odtwarzania małych zbiorników wodnych lub stawów rybnych w dolinach mniejszych rzek służących rozwojowi turystyki i uatrakcyjnieniu terenów gminy.

Obszary leśne wyłączone ze zmiany sposobu użytkowania.

Lesistość gminy, czyli udział lasów i gruntów leśnych w powierzchni ogólnej gminy wg danych statystycznych wynosi 67%. Pod względem typów naturalnych siedlisk leśnych lasy te prawie w całości zalicza się do siedliska lasu górskiego, mieszanego. Na większości obszaru lasy zachowały naturalny charakter poprzez dostosowanie struktury gatunkowej drzewostanów do wymagań i możliwości siedliska. Istniejące lasy, zwłaszcza w obszarach objętych ochroną wymuszają odpowiedni sposób gospodarowania nimi, zgodnie a obowiązującymi przepisami. Gospodarka leśna powinna być koordynowana przez odpowiednie służby leśne działające na terenie gminy.

Obszary rolne z dopuszczeniem zalesień.

Analiza przydatności terenów pod względem :

- ukształtowania terenu i jego spadku;
- warunków klimatycznych i okresu wegetacji;
- niedostępności terenu i bliskości lasu istniejącego;
- klas bonitacyjnych gruntu;

wykazała możliwość występowania obszarów rolnych, których przydatność dla rolnictwa jest znikoma i na których częściowo nastąpiła już sukcesja naturalna. Dla obszarów tych dopuszcza się zmianę dotychczasowego użytkowania. Zakłada się, że będą to tereny bez prawa zabudowy (za wyjątkiem ujęć wody i innych budowli służących gospodarce leśnej) .

Użytki ekologiczne.

Na obszarze gminy Baligród występują użytki ekologiczne na gruntach leśnych znajdujących się w miejscowościach: Bystre, Huczvice, Jabłonki, Kołonicze, Łubne, Mchawa, Rabe, Żernica Wyżna. Są to grunty uznane, podczas rewizji planów urządzania lasu, za szczególnie cenne ze względu na swe walory przyrodnicze i ważne dla funkcjonowania w

formie niezmienionej całości ekosystemów leśnych: bagna, łąki śródleśne, tereny zabagnione, wyspa, tereny sukcesji roślin na usuwiskach.

Część łąk śródleśnych, szczególnie w partiach przygrzbietowych spełnia funkcje pastwisk, co ma istotne znaczenie w bilansie bazy pokarmowej dla żubra i niedźwiedzia. Na obszarach użytków ekologicznych należy utrzymywać dotychczasowy sposób zagospodarowania terenu.

Obszary otwarte pozostawione w użytkowaniu rolniczym.

Jest to strefa terenów upraw i użytków rolnych o różnej intensywności upraw (tereny nie zamalowane na rysunku studium). Dopuszcza się:

- lokalizację sieci infrastruktury technicznej;
- lokalizację masztów przekaźnikowych oraz siłowni wiatrowych;
- zakładanie śródpolnych pasów zieleni;
- budowę budowli i budynków gospodarczych dla upraw intensywnych (np. szklarnie; inspekty, mrożarki);
- budowę nowych gospodarstw agroturystycznych przynoszących opłacalność produkcji rolnej jako tzw. gospodarstwa zintegrowane i ekologiczne o wielkości gospodarstwa nie mniejszej niż 15 ha - pod warunkiem, że nie jest to sprzeczne z innymi przepisami i nie jest zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie rzek i cieków wodnych na korytarzach ekologicznych.
- wyznaczenie działek siedliskowych zagrodowych dla nowotworzonych gospodarstw rolnych przynoszących opłacalność produkcji rolnej jako tzw. gospodarstwa zintegrowane i ekologiczne o wielkości gospodarstwa nie mniejszej niż 15 ha - pod warunkiem, że nie jest to sprzeczne z innymi przepisami i nie jest zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie rzek i cieków wodnych na korytarzach ekologicznych.

Na obszarze gminy nie występują gleby torfowe i murszowe, specjalnie chronione, dla których należałoby wprowadzić zakaz zabudowy.

3.4. Zasady i zakres wykorzystania surowców mineralnych.

Na podstawie dostępnych materiałów można stwierdzić, że baza Gminy nie jest zasobna w surowce mineralne. Kruszywa naturalne występujące w dolinach rzek ze względu na niewielkie ilości nie mają znaczenia przemysłowego (pozyskuje się je z doliny Hoczewki zwłaszcza w jej dolnym biegu). Jedyne surowcem, który może być wykorzystywany na skalę przemysłową są piaskowce (dolnokredowe – Igockie, trzeciorzędowe – istebniańskie, krośnieńskie).

Piaskowce Igockie występują w obrębie silnie zaburzonych obszarów jednostki śląskiej – południowa część gminy (łuska Bystrego). Są to piaskowce gruboławicowe, bezwapienne, zwarte, ciemne o miąższości poniżej 90m (dolna część warstw Igockich). W górnych warstwach Igockich są to piaskowce średnio i cienkoławicowe, jasne, kwarcytowe o znacznej zwięzłości – przydatne dla drogownictwa i budownictwa. Najcenniejszym ogniwem warstw istebniańskich (górną kreda – paleocen) są piaskowce, które w łusce Bystrego osiągają miąższość około 175m. Są one gruboławicowe i gruboziarniste, frakcjonalnie warstwowane i silnie zwięzłe (gołoborza nad Rabiańskim Potokiem). Występujące w północnej części Gminy piaskowce krośnieńskie związane z fałdem Mokre – Rajskie. Znaczenie surowcowe mają piaskowce zwięzłe, uwarstwione bezładnie i frakcjonalnie, gruboławicowe, o miąższości 130 – 150m (typ otrycki). Z dostępnych danych wynika, że piaskowce występujące w obrębie Gminy charakteryzują się wysoką wytrzymałością na ściskanie, niską nasiąkliwością i ścieralnością przy jednocześnie wysokiej wytrzymałości na ściskanie i mrozoodporności

sprawia, że te ogniwa piaskowcowe należą do najlepszych jakościowo w Karpatach (piaskowce istebniańskie łuski Bystrego).

Mogą stanowić bazę surowcową do produkcji kamienia i kruszywa łamanego dla drogownictwa i budownictwa.

W obrębie gminy Baligród zostały udokumentowane następujące złoża:

Rabe – w złożu tym udokumentowano piaskowce istebniańskie do produkcji kamienia łamanego, kłińca i tłuczni. Wielkość udokumentowanych zasobów wynosi 169,9 tys. ton.

Bystre – udokumentowane w formie karty rejestracyjnej o zasobach 654,89 tys. ton. Złoże nie jest eksploatowane.

Huczvice- zasoby geologiczne złóż piaskowców i łupków lgockich ze złoża „Huczvice” w kategorii C1. Zasoby bilansowane kopaliny wg stanu na dzień 31.12. 2011 r. wynoszą 8492,21 tys Mg.

Obok udokumentowanych złóż piaskowców w obrębie gminy zostały wyodrębnione następujące obszary perspektywiczne dla złóż piaskowców. Są to obszary:

Mchawa – Góra Kiczera – obszar ten obejmuje wschodnie piaskowców krośnieńskich, gdzie istnieje możliwość udokumentowania około 67 mln. ton zasobów przy udziale łupków rzędu 25%,

Huczvice – w obrębie wschodni piaskowców lgockich jest możliwość udokumentowania około 0,5 mln. ton zasobów przy udziale łupków około 40%,

Rabe – Góra Patryja – w jego obrębie istnieje możliwość udokumentowania bardzo dobrych jakościowo piaskowców istebniańskich o zasobach około 0,5 mln. ton.

Wszystkie złoża surowców mineralnych oraz obszary perspektywiczne znajdują się w obrębie obszarów prawnie chronionych, także ich eksploatacja powoduje konflikty przestrzenne.

3.4.1. Obszary i tereny górnicze

1. Na rysunku studium wskazuje się granice:
  - 1) obszaru górniczego „Huczvice I”
  - 2) terenu górniczego „Huczvice”.

3.4.2. Obszar eksploatacji złoża - PE1

1. Wyznacza się obszar eksploatacji złoża, przedstawiony na rysunku studium za pomocą granicy, symbolu PE1, jak również barwy fioletowej.
2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów
  - 1) Ustala się:
    - a) zagospodarowanie podstawowe: obszar eksploatacji złóż piaskowców lgockich,
    - b) zagospodarowanie uzupełniające: zabudowa administracyjno- socjalna i technologiczno-produkcyjna związana z działalnością eksploatacyjną,
3. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów
  - 1) maksymalna wysokość (najwyższej kalenicy) obiektów o funkcji administracyjnej i socjalnej – nie więcej niż 10,0m, obiektów gospodarczych – nie więcej niż 7,0m
  - 2) udział terenów biologicznie czynnych nie może być mniejszy niż 10% powierzchni terenu zabudowanego.
4. Kierunki dotyczące obszarów oraz zasad ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody

- 1) przy zagospodarowaniu obszaru należy uwzględnić wymagania związane z położeniem na obszarze Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego i obszarze Natura 2000 Bieszczady PLC180001;
  - 2) rekultywacja po zakończeniu eksploatacji złoża w kierunku leśnym i geoturystycznym,
  - 3) obowiązuje szczególna dbałość w zakresie rozwiązań gospodarki wodno – ściekowej i bezwzględne przestrzeganie wymogów prawnych dotyczących składowania i unieszkodliwiania odpadów.
5. Kierunki rozwoju systemu komunikacji i infrastruktury technicznej:
- 1) obsługa komunikacyjna obszaru poprzez istniejący układ drogowy obejmujący drogę publiczną wojewódzką nr 893 oraz drogę wewnętrzną dojazdową,
  - 2) wyposażenie obszaru w niezbędną infrastrukturę techniczną.
6. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej
- 1) w granicach obszaru planuje się uzyskać zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nierolnicze i nieleśne zgodnie z przepisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

3.5. Środowisko abiotyczne, gleby, główne problemy ochrony gleb.

Środowisko abiotyczne i gleby.

Na terenie gminy występują w formie pojedynczych obiektów lub niewielkich zgrupowań osobliwości środowiska abiotycznego, które przedstawiają wartości estetyczno - krajobrazowe, jak też naukowo - dydaktyczne. Decydują także o regionalnym zróżnicowaniu fizjograficznym terenu.

Na specjalną uwagę zasługują elementy rzeźby górskiej (przełomowe odcinki potoków, progi skalne, gołoborza).

Ochrona gleb gminy Baligród wynika w znacznym stopniu z ANTROPOGENICZNYCH przemian środowiska GLEBOWEGO w przeszłości jak i z obecnych jego zagrożeń. Przed rokiem 1990 na dużych terenach gminy prowadzono działalność rolniczą w ramach Państwowych Gospodarstw Rolnych.

Zmiana stosunków wodnych, obniżenie lustra wody gruntowej i zwiększenie odpływu wód wpływają na stosunki powietrzno - wodne występujących tu gleb. Obecnie duże obszary wymagają opieki ze względu na zaburzony naturalny kierunek rozwoju krajobrazu.

Ogólna strategia ochrony.

Obiekty geologiczne i szczególnie wartościowe formy rzeźby wymagają przede wszystkim zabezpieczenia przed bezpośrednim niszczeniem w wyniku pozyskiwania surowców, budowy dróg, szlaków i obiektów kubaturowych oraz szkodliwego oddziaływania nadmiernego ruchu turystycznego. Bardzo ważna jest także dbałość o zachowanie naturalnego, nieskażonego krajobrazu w otoczeniu interesujących form rzeźby, takich jak przełomy rzeczne, wychodnie skalne, gołoborza.

Ważniejsze zalecenia ochronne.

Odcinki dolin rzecznych z progami skalnymi należą do szczególnie cennych krajobrazowo obszarów gminy. Ukazują dynamikę erozji wodnej poprzez różne formy kaskad. Do najbardziej interesujących obiektów należą progi skalne na rzece Hoczewka. Odcinki dolin rzecznych z progami skalnymi winny podlegać szczególnej ochronie krajobrazowej. Należy eliminować wszelkie działania zmieniające rzeźbę terenu i krajobraz.

Powierzchnie cenne hydrologicznie w strefach źródliskowych.

Powierzchnie cenne hydrologicznie występują w postaci młak i niewielkich zatorfień w rejonach źródliskowych rzek i potoków. Występują również na większych powierzchniach tworząc podmokłe utwory glebowe, zabagnienia w znacznej części proponowane do objęcia ochroną jako użytki ekologiczne. Obszary te winny być otoczone szczególną opieką ze względu na zabezpieczenie zasobów wodnych. Należy wyeliminować wszystkie działania mogące zaburzyć stosunki wodne.

Zanieczyszczenie gleby.

Wymiernymi i obiektywnymi wskaźnikami stanu środowiska są m.in. chemiczne deformacje gleb, dlatego też przedmiotem analiz były pierwiastki o największym znaczeniu ze względu na udział w skażeniu gleb lub ważne funkcje metaboliczne.

Do pierwiastków najczęściej badanych ze względu na wielkość skażeń należą metale ciężkie oraz związki siarki (substancje te wymienione są na liście trucizn, którą opracowała Komisja Toksykologii Środowiska PAN, a na czele tej listy znajduje się dwutlenek siarki, z kolei 6 i 7 miejsce zajmuje ołów i kadm).

W ocenie stopnia zanieczyszczenia gleb przez metale ciężkie punktami odniesienia są liczby graniczne, ustalone w oparciu o stopień szkodliwości poszczególnych pierwiastków oraz właściwości gleb. W zakresie liczb granicznych brak jest dotychczas jednolitych kryteriów ocen. Różni autorzy proponują różne zakresy wartości dla stężeń metali ciężkich w glebach, które nie są całkowicie ze sobą zgodne.

Zawartości metali ciężkich w glebach na terenie gminy Baligród mieściły się w zakresach określonych jako normalne, naturalne charakterystyczne dla fliszu karpackiego z którego powstały.

Gospodarka wodno – ściekowa i sposoby eliminacji zanieczyszczeń wód.

Sposoby zaopatrzenia w wodę i unieszkodliwiania ścieków na terenie gminy są bardzo zróżnicowane. W miejscowościach o skoncentrowanej zabudowie zaopatrzenie w wodę oparte jest głównie na wodociągach wiejskich i lokalnych. Na pozostałych terenach dominuje indywidualne zaopatrzenie z własnych studni. Ścieki z terenów gospodarstw i posesji indywidualnych odprowadzane są głównie do zbiorników bezodpływowych lub przepływowych włączanych często do cieków powierzchniowych – zrzuty nieoczyszczonych ścieków. Większe obiekty posiadają z reguły urządzenia do podczyszczania ścieków lub własne oczyszczalnie. Do wyjątków należą lokalne układy lub systemy kanalizacyjne. Na etapie realizacji znajduje się oczyszczalnia dla miejscowości Baligród.

Podstawowym kryterium porządkowania gospodarki wodno - ściekowej na obszarach już zainwestowanych powinno być zapewnienie ciągłości dostaw odpowiedniej jakości wody oraz spełnienie obowiązujących wymogów w zakresie oczyszczania i odprowadzania ścieków - niezależnie od przyjętego systemu ich unieszkodliwiania. Dotyczy to również terenów projektowanych do zainwestowania.

3.6. Zanieczyszczenia i zagrożenia środowiska.

Ochrona przed hałasem komunikacyjnym.

Ochrona przed hałasem jest obecnie ważnym problemem w eksploatacji dróg. Skala oddziaływania hałasu na otoczenie jest ciągle dyskutowana, jednakże jego niewątpliwa uciążliwość powoduje ciągle poszukiwania nowych zabezpieczeń przeciwhałasowych. Istnieje wiele metod redukcji hałasu drogowego. Możliwość ich stosowania zależy od charakteru trasy, liczby i rozmieszczenia obiektów narażonych na działanie hałasu, dopuszczalnych po-

ziomów hałasu i wymogów odnośnie jego zmniejszenia, bezpieczeństwa ruchu oraz możliwościami ekonomicznymi.

Podstawowymi metodami redukcji hałasu drogowego są:

- oddalenie obiektu chronionego (wg obowiązujących przepisów) od źródła skażeń,
- zieleni izolacyjna,
- zagłębienie drogi,
- nasypy szeroko-stopowe,
- wały ziemne o stromych zboczach,
- ściany osłonowe (ekrany izolacyjne),
- ekrany dźwiękochłonne,
- nasypy i wały nadbudowane ekranami,
- rozwiązania specjalne (tunele, wykopy z ekranami itp.),
- ekranowanie obiektami niechronionymi,
- przegrody zewnętrzne w budynkach o podwyższonej izolacyjności.

Skuteczność w/w wymienionych metod jest zróżnicowana, ponadto istnieje możliwość łączenia ich ze sobą dla uzyskania optymalnych rezultatów. Podstawą do określenia sposobu ochrony przed hałasem na istniejących drogach jest bezpośredni pomiar. Ekrany z zieleni bardziej niż inne harmonizują z krajobrazem otwartym. W związku z czym powinno się stosować przede wszystkim w krajobrazie wybitnie malowniczym, zwłaszcza przy drogach o znaczeniu turystycznym oraz na terenach o niskiej jakości gleb. Ekran z zieleni działa sposobem zbliżony do ekranu izolacyjno -dźwiękochłonnego odbija ~ 10% hałasu, ~ 55% absorbuje, a ~ 35% pozwala na przeniknięcie. Ekran z zieleni (wg badań Politechniki Krakowskiej) redukuje poziom hałasu w okresie letnim o około 5dB przy szerokości 30m i około 10 dB przy szerokości 50m.

Przeciwhałasowe elementy ekranujące z zieleni należy umieszczać po przeprowadzeniu dokładnych badań dotyczących wielkości hałasu komunikacyjnego emitowanego do środowiska i w takiej odległości od drogi aby ich skuteczność była jak największa przy jak najmniejszej zajętości terenu.

Ochrona przed zanieczyszczeniami powietrza.

Brak jest badań jednoznacznie określających warunki rozprzestrzeniania się i akumulacji zanieczyszczeń powietrza powstających w trakcie eksploatacji drogi. Stwierdzono jednak, że izolacja na przykład w postaci zieleni, znacznie poprawia warunki w otoczeniu trasy komunikacyjnej. Bardzo istotny wpływ na poziom zagrożeń otoczenia drogi przez spaliny ma sposób użytkowania terenów w jej sąsiedztwie. Dlatego też ważne jest, by w pasie uciążliwości drogi nie lokalizować obiektów wrażliwych na zanieczyszczenia powietrza, uprawy w sąsiedztwie pasa drogowego prowadzi z uwzględnieniem zasad ich doboru.

Oprócz stosowania osłon z zieleni stosuje się odsunięcie upraw rolnych od dróg na odpowiednią odległość. Przy czym podane niżej odległości mają charakter ramowy i odnoszą się do dróg o dużym natężeniu ruchu. Natomiast dla dróg lokalnych o małym ruchu zagrożenie jakości upraw polowych skażeniami powietrza jest minimalne:

bezpośrednio przy granicy pasa drogowego można uprawiać rośliny, których części jadalne zabezpieczone są przed skażeniami powietrza np. zboża, kukurydza, strączkowe itp.,

w odległości co najmniej 50 m od drogi można uprawiać rośliny, których części jadalne znajdują się w ziemi (np. warzywa korzeniowe oraz owoce, które obiera się najczęściej ze skórki jak jabłka i gruszki),

w odległości co najmniej 150 m od drogi można uprawiać rośliny o jadalnych częściach nadziemnych (najbardziej zagrożone) np. sałata lub stanowiące paszę dla zwierząt.

Zagrożenia w trakcie eksploatacji tras komunikacyjnych.

Komunikacja stanowi - obok przemysłu i energetyki - jedno z głównych zagrożeń dla środowiska, przy czym szkodliwe zmiany warunków naturalnych i zaburzenia równowagi ekologicznej powodowane są zarówno przez poruszające się pojazdy jak i obiekty im towarzyszące na szlakach (stacje benzynowe, parkingi itp.).

W trakcie eksploatacji ze strony komunikacji kołowej głównymi uciążliwościami są hałas, wibracje i emisja szkodliwych substancji do atmosfery i gleby (przy czym ta ostatnia ma w komunikacji szynowej znaczenie drugoplanowe).

Zanieczyszczenie powietrza.

Komunikacyjne zanieczyszczenia powietrza powodowane są głównie przez emisję substancji chemicznych z silników spalinowych oraz poprzez ulatnianie się paliwa, smarów, wycieki, ścieranie nawierzchni drogi, opon, okładzin ciernych. Występuje przy tym szeroka różnorodność substancji emitowanych do atmosfery. Niektóre z nich są trujące, inne niepożądane ze względu na nieprzyjemny zapach lub właściwości drażniące.

Największe znaczenie ze względu na wielkość emisji i stopień wywołujących zagrożeń mają substancje powstające wskutek ruchu pojazdów, są to:

- * tlenek węgla /CO/,
- * tlenki azotu /NO_x /,
- * związki ołowiu /Pb / i kadmu /Cd/,
- * węglowodory /WWA i HC/,
- * tlenki siarki /SO_x/,
- * aldehydy,
- * cząstki smoły i sadzy,
- * inne pyły i kurz.

Wymienione substancje mają szkodliwy wpływ na zdrowie ludzi, zwierząt, roślin, klimat, a także na glebę, florę, faunę, budowle.

Hałas.

Hałas pociąga za sobą - przy większych natężeniach - poważne niebezpieczeństwa biologiczne, wpływające na zdrowie i wydajność pracy człowieka. Wpływa on na wzrost chorób nerwicowych, oddziałuje ujemnie na organy słuchu, układ krążenia i przemianę materii.

W związku z powyższym tereny zabudowy mieszkaniowej należy lokalizować z dala od istniejących i projektowanych tras komunikacyjnych o znacznym natężeniu ruchu.

Wibracje.

Do czynników stanowiących źródło zakłóceń spokoju ludzi zwłaszcza na obszarach zabudowanych należą obok hałasu - wibracje wywołane ruchem drogowym. Wibracje odbierane są jako zjawiska przykre, a ponadto niepokoją one ludzi w związku z objawami zniszczenia budynków.

Zanieczyszczenie wód.

Zanieczyszczenia wód polegają głównie na splukiwaniu z dróg różnorodnych substancji. Poprzez system odwodnienia substancje te stosunkowo szybko mogą przedostawać się do zbiorników wód otwartych oraz wód podziemnych. Różnorodność substancji zanieczyszczających wody i pochodzących z dróg jest znaczna, a najważniejszymi są chlorki, ołów i węglowodory. Należy jednak zaznaczyć, że drogi nie mogą być uważane za najpoważniejsze źródło zanieczyszczeń wody. Niemniej zawsze należy brać pod uwagę, że szkodliwe substancje przedostające się z różnych źródeł, rozpatrywane łącznie, mogą spowodować niedopuszczalną wielkość zanieczyszczeń.

Skażenie gleb i powietrza.

Skażenia roślin i gleb w pobliżu dróg są ściśle ze sobą powiązane, a także uzależnione od zanieczyszczeń powietrza. Substancje emitowane w trakcie ruchu pojazdów oraz środki służące do utrzymania dróg akumulują się w glebie i roślinach. Powoduje to bądź przyspieszone niszczenie roślinności w bezpośrednim sąsiedztwie trasy bądź zatrucie roślin i gleby, co ma wpływ na możliwości ich rolniczego wykorzystania.

Ocena zanieczyszczeń i zagrożeń środowiska.

Zasadnicze znaczenie dla oceny warunków środowiska na omawianym terenie gminy ma uzyskanie obiektywnych, wiarygodnych i w miarę możliwości dokładnych informacji o stopniu zanieczyszczenia powietrza. Imisja zanieczyszczeń powietrza, czyli przestrzenny rozkład zanieczyszczeń w powietrzu zależny jest od wielkości emisji, parametrów meteorologicznych oraz topografii terenu. Na omawianym terenie imisję kształtuje przede wszystkim emisja z takich źródeł jak: lokalne kotłownie, indywidualne paleniska domowe, źródła technologiczne (wypalarnie węgla drzewnego), komunikacja samochodowa, transgraniczne przenoszenie zanieczyszczeń.

Z uwagi na zmienność stężeń zanieczyszczeń powietrza w czasie i w przestrzeni, najbardziej wiarygodnym źródłem informacji jest system automatycznych stacji pomiarowych (monitoring zanieczyszczeń powietrza) umożliwiający ciągłe pomiary zanieczyszczeń. Na terenie gminy Baligród nie ma punktów pomiarowych zanieczyszczeń powietrza.

o najważniejszego procesu wpływającego na stan zanieczyszczenia powietrza należy wypał drewna. Podczas wypalania (tzw. suchej destylacji drewna) wydzielane są substancje eteryczne szczególnie szkodliwe dla jodeł.

Bardzo niekorzystna jest lokalizacja miejsc wypału, głównie w korytach rzek i potoków, ze względu na skażenie gleby i wody związkami organicznymi tworzącymi się w procesie technologicznym, a także bardzo częste zmiany lokalizacji miejsc wypału „zjawisko wędrujących retort”. Wg klasyfikacji dla byłego województwa krośnieńskiego, Gmina Baligród została zakwalifikowana do grupy A tzn. że na terenie tej gminy praktycznie nie występują zagrożenia środowiska i ze względu na bardzo dobry stan środowiska nie było potrzeby przeprowadzenia szczegółowych badań i pomiarów.

W klasyfikacji tej zostały przyjęte następujące kryteria jakości środowiska:

- *poziom zanieczyszczenia powietrza,
- *poziom zanieczyszczenia wód powierzchniowych,
- *poziom zanieczyszczenia wód podziemnych,
- *poziom zanieczyszczenia gleb,
- *poziom degradacji i dewastacji gruntów,
- *poziom zagrożenia hałasem,

a punktem odniesienia dla ustalenia wielkości wskaźników klasyfikacyjnych były określone przez prawo dopuszczalne normy stężeń zanieczyszczeń.

Zagrożeniem dla środowiska jest duży ruch samochodowy, szczególnie latem, parkowanie samochodów na łąkach często nad samą wodą, wypalanie traw, brak pełnej sanitacji gminy. Zanieczyszczenia powodowane przez transport samochodowy nie są wychwytywane przez istniejącą sieć monitoringu, jednak należy się spodziewać podwyższonego stężenia ołowiu i innych zanieczyszczeń komunikacyjnych na terenach znajdujących się w najbliższym sąsiedztwie dróg dojazdowych i parkingów. Należy dołożyć wszelkich starań do wprowadzenia systematycznych pomiarów stanu czystości wód, powietrza i gleby.

3.7. Kierunki działania w zakresie ochrony środowiska.

Kierunki działania w zakresie ochrony środowiska na najbliższą przyszłość:

1. Dzikie wysypiska śmieci należy zlikwidować, a tereny uporządkować. Będzie to likwidacja ognisk zanieczyszczeń wód, gleby, degradacji krajobrazu;
2. Do celów grzewczych należy stosować paliwa dobrej jakości /mała zawartość siarki i popiołu, duża wartość energetyczna/;
3. Prowadzić działania mające na celu redukcję emisji zanieczyszczeń technologicznych wprowadzanych do powietrza (filtry, urządzenia odpylające);
4. Etapami należy budować kanalizacje zbiorcze.
5. Eksploatacja surowców mineralnych w obrębie gminy wymaga uporządkowania i nadzoru, obszary poeksploatacyjne rekultywacji i zagospodarowania. Niedopuszczalna jest dorywcza eksploatacja kopalin systemem gospodarczym (bez usankcjonowania prawnego). Prowadzi ona zawsze do dewastacji terenu i powstawania wyrobisk, które nie zrehabilitowane i nie zagospodarowane przez wiele lat są nieużytkami i często stają się "dzikimi" śmietniskami.

4. KIERUNKI I ZASADY OCHRONY DÓBR KULTURY I KRAJOBRAZU.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy określa się między innymi :

- obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych
- lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego.

4.1. Walory krajobrazowe i kulturowe gminy.

Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym z dn. 7 lipca 1994 r. (Dz. U. Nr 89 poz. 415 z późniejszymi zmianami) w zagospodarowaniu przestrzennym w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się m.in. walory krajobrazowe oraz wymagania ochrony środowiska, dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury. Zgodnie z obowiązującą ustawą o ochronie i kształtowaniu środowiska za walory krajobrazowe uznaje się wartości ekologiczne, estetyczne, widokowe i kulturowe terenu i związanych z nim elementów przyrodniczych ukształtowanych przez siły przyrody lub w wyniku działalności człowieka. Obszar gminy Baligród zaliczany jest do jednych z bardziej atrakcyjnych krajobrazowo i turystycznie regionów województwa. Zgodnie z projektem planu wojewódzkiego gmina Baligród posiada doskonałe warunki do rozwoju funkcji uzdrowiskowej (czyste powietrze, zasoby wód mineralnych, zachwycające krajobrazy). Unikalna budowa geomorfologiczna, flora i fauna, zabytki kultury materialnej decydują o dużych walorach historycznych i krajobrazowych. Teren gminy posiada warunki do rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego oraz różnorodnych form turystyki ekologicznej, kulturowej, agroturystyki. W krajobraz wpisały przede wszystkim kościoły i cmentarze. Degradująco na krajobraz wpływają niszczące, nie zagospodarowane obiekty. Tereny porolne w szybkim tempie objęte są sukcesją naturalną. Zabudowa mieszkaniowa z okresu normatywów urbanistycznych i powstająca zabudowa zwłaszcza na terenach eksponowanych widokowo burzą harmonię widoku. Starych, drewnianych budynków zostało już niewiele i znikają jeden po drugim. Właściwie jedyną szansą na ich zachowanie wydaje się wykorzystanie ich do celów rekreacyjnych przy dopuszczonej modernizacji i unowocześnieniu wnętrza.

4.2. Zasoby kulturowe.

Gmina Baligród nie ma opracowanego Studium wartości kulturowych. Niniejsze opracowanie oparte jest głównie na materiałach przekazanych przez Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków Województwa Podkarpackiego, Delegaturę w Krośnie.

Materiały te to: wykaz stanowisk archeologicznych z wytycznymi i zaleceniami konserwatorskimi, od wielu lat nie weryfikowany wykaz zabytków architektury bez wytycznych i zaleceń konserwatorskich.

Ważniejsze zasoby kultury materialnej.

Najważniejszymi obiektami zabytkowymi gminy są obiekty wpisane do rejestru zabytków. Najwięcej takich obiektów znajduje się w Baligrodzie, co świadczy o bogatej przeszłości miejscowości. Pełny wykaz zabytków architektonicznych i archeologicznych przekazany przez Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków Województwa Podkarpackiego Delegaturę w Krośnie znajduje się na końcu opracowania.

BALIGRÓD

- **murowana cerkiew** p.w. Zaśnięcia Matki Bożej z 1829 roku, wybudowana z fundacji Onufrego Korsznickiego (powstała w miejscu dawnej cerkwi drewnianej z 1761 roku), stan cerkwi jest bardzo zły: **A – 51/85**,
- **murowany, jednonawowy kościół** parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP wybudowany w latach 1877 - 1879, wzniesiony z fundacji Teresy Weissenwolfowej i księdza Daniela Sulikowskiego, **A – 169/89**,
- **murowana dzwonnica cerkiewna** z XIX wieku **A- 51/85**,
- murowany dom – Szkoła Leśna – przy ulicy Bieszczadzkiej (dawna Świerczewskiego 15) wybudowany w latach 1920 – 1929,
- murowany dom przy ulicy Kazimierz Wielkiego nr 38 wybudowany w latach 1875 – 1899,
- murowana kapliczka z 1918 roku z figurką Matki Boskiej z Dzieciątkiem przy ulicy Bieszczadzkiej (dawna Świerczewskiego),
- murowana kaplica cmentarna (1875 – 1899) przy ulicy Kazimierza Wielkiego,
- cmentarz żydowski z XVIII wieku – łącznie około 50 nagrobków, a najstarszy pochodzi 1716 roku.

BYSTRE

- cmentarz z XVIII wieku, na nim znajdują się m.in. właściciela dóbr Łubne – Józefa Kalasantego Jorasza i jego dzieci,

CISOWIEC

- murowana kapliczka z XIX wieku, dach drewniany, dwuspadowy kryty papą,
- drewniany dom i drewniany spichlerz (nr 1) z początku XX wieku (1900 – 1910),
- drewniany dom nr 5 z II połowy XIX wieku.

JABŁONKI

- murowana kapliczka z I połowy XIX wieku, projekt autorstwa Skrynkiewicza, jedyna pamiątka po dawnych Jabłonkach.
- murowana kapliczka z II połowy XIX wieku.

KIELCZAWA

- kapliczka kamienna, otynkowana z I połowy XIX wieku (przy cmentarzu) dach czteroszpadowy kryty blachą,
- cmentarz zamknięty (przy kapliczce) – około 30 starych grobów,
- murowana kapliczka św. Jana z II połowy XIX wieku (przy drodze do Mchawy).

KOŁONICE

- murowany kościół filialny p.w. Matki Boskiej Królowej Polski wybudowany w 1980 roku, bryła nowoczesna o nieregularnym kształcie. Kościół kryty jest ostrym, dwuspadowym dachem,

ŁUBNE

- cmentarz położony na terenie nie istniejącej już dziś wsi Kołonice, zachowały się tylko pozostałości po nagrobkach,

MCHAWA

- murowana dzwonnica cerkiewna z II połowy XIX wieku,
- murowana kaplica grobowa z I połowy XIX wieku, w kaplicy tej spoczywają właściciele ówczesnego majątku Mchawy (Rylscy, Poparowie, Grodziczcy),
- kaplica Boga Ojca z 1923 roku – pierwotnie służyła ludności wyznania greckokatolickiego jako miejsce odpustowe, murowana otynkowana, we wnętrzu niewielki XIX ołtarz z rzeźbą Boga Ojca,
- murowana kapliczka z I połowy XIX wieku,
- kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego wybudowany w latach 1982 – 1984 na miejscu dawnej cerkwi.

NOWOSIÓŁKI

- murowana kapliczka z dwuspadowym dachem (przy drodze do Baligrodu),
- murowana kapliczka p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła z 1912 roku, zbudowana na planie krzyża greckiego, kryta kopułą – pierwotnie grecko katolicka obecnie rzymskokatolicka,
- kościół – wybudowany w jedną noc z 2/3 sierpnia 1975 roku, otwierany tylko na czas mszy,
- murowany dom nr 23 z II połowy XIX wieku.

ROZTOKI DOLNE

- drewniany dom nr 24 z II połowy XIX wieku,
- drewniany dom nr 25 z II połowy XIX wieku,
- drewniany dom nr 26 z I połowy XIX wieku,
- drewniana cerkiew filialna p.w. św. Michała Archanioła, z 1830 roku, obecnie kościół rzymskokatolicki, jednonawowy z dwuspadowym dachem krytym blachą i z dwoma wieżyczkami. We wnętrzu zachowana polichromia z okresu budowania świątyni oraz dwie ikony Matki Bożej z Dzieciątkiem,
- murowana kapliczka z II połowy XIX wieku (przy drodze do Mchawy),
- drewniany dom nr 1 z II połowy XIX wieku,

STĘŻNICA

- murowany kościół o nowoczesnej bryle,
- zaniedbany cmentarz (w pobliżu kościoła),
- kapliczka z figurką Matki Boskiej.

ZAHOCZEWIE

- drewniany dom nr 60 z II połowy XIX wieku,
- murowany dom nr 46 z II połowy XIX wieku,
- murowany dom z II połowy XIX wieku (Olszanicki),
- drewniany dom nr 12 z II połowy XIX wieku,

- murowana kapliczka z II połowy XIX wieku.

ŻERNICA NIŻNA

- kaplica p.w. Matki Boskiej Ostrobramskiej, wybudowana w 1932 roku na miejscu po murowanej cerkwi z 1843 roku – pierwotnie greckokatolicka obecnie pełni funkcję rzymskokatolickiej, jest udostępniana tylko jeden raz w roku,

ŻERNICA WYŻNA

- murowana cerkiew p.w. św. Bazylego Wielkiego z 1800 roku zbudowana z kamienia i cegły na planie prostokąta z absydą, we wnętrzu widoczne pozostałości polichromii obecnie w bardzo złym stanie,
- murowana kapliczka z II połowy XIX wieku

⇒ Stanowiska archeologiczne

Z informacji uzyskanych od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynika, że gmina Baligród nie była objęta systematycznymi, archeologicznymi badaniami powierzchniowymi, które są realizowane w ramach programu Archeologicznego Zdjęcia Polski. Przeprowadzono tylko niewielkie prospekcje terenowe, głównie w rejonie samego Baligrodu. Stan rozpoznania archeologicznego gminy należy uznać za nie zadawalający. Ze względu na warunki topograficzne, dostępność terenu można spodziewać się odkrycia w przyszłości stanowisk archeologicznych o dużej wartości poznawczej i naukowej. Na terenie gminy Baligród zostały zlokalizowane tylko 4 stanowiska archeologiczne (wykaz stanowisk archeologicznych znajduje się w dalszej części opracowania).

Nadesłane wytyczne i zalecenia konserwatorskie są następujące:

- ✓ wszelkie zmiany sposobu użytkowania terenów, na których znajdują się stanowiska archeologiczne winny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- ✓ prace ziemne i budowlane na obszarze stanowisk mogą być prowadzone wyłącznie po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, uzgodnienie takie może być uzależnione od przeprowadzenia wcześniejszych archeologicznych badań ratowniczych bądź zobowiązania się inwestora do zapewnienia nadzorów archeologicznych nad prowadzonymi pracami,
- ✓ w wypadku planowania na terenie gminy dużych inwestycji związanych z pracami ziemnymi, bez względu na to, czy na ich terenie bądź w ich sąsiedztwie znajdują się zewidencjonowane stanowiska archeologiczne, czy też nie, powinny być uzgodnione z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- ✓ roboty ziemne związane z tzw. inwestycjami liniowymi (wykopy pod instalacje, gazowe teletechniczne, kanalizacyjne itp.), bez względu na to czy prowadzone są w obrębie stanowisk archeologicznych lub w ich sąsiedztwie, czy też nie, powinny być prowadzone pod nadzorem archeologicznym.

⇒ Zachowana historyczna zabudowa – obiekty wpisane do rejestru zabytków

Na terenie gminy Baligród znajdują się 3 obiekty wpisane do rejestru zabytków, są to: cerkiew, dzwonnica cerkiewna i kościół w Baligrodzie.

⇒ Kapliczki i krzyże przydrożne

Kapliczki i krzyże przydrożne znajdują się w każdej zamieszkałej miejscowości oraz w niektórych już nie zamieszkałych. Świadczy to o bogatej historii, przeszłości i kulturze mieszkających tu ludzi.

⇒ *Zabytkowe założenia zieleni*

W gminie Baligród jeszcze do II połowy XX wieku istniały założenia dworsko – ogrodowe w miejscowościach:

- **Baligród** – zachowały się pozostałości dawniejszego założenia dworsko – ogrodowego w otoczeniu głównego budynku nadleśnictwa w Baligrodzie. Samo Nadleśnictwo usytuowane jest na miejscu dawnego dworu Balów. Z drzew ocalały nieliczne tylko nieliczne: lipa szerokolistna, grab pospolity, lipa drobnolistna, jesion wyniosły, dąb szypułkowy, wysokopiennie okazałe jabłonie,
- **Mchawa** – niewielkie ogrody usytuowane są na stoku wierzchowiny z pozostałościami platformy ziemnej i być może pozostałościami założeń ziemnych o charakterze obronnym. Dwór został spalony przez UPA. Zachowały się stare drzewa, zwłaszcza szpaler grabowy. Ogród otaczają wąwozy i strome skarpy. W górnej części ogrodu dominują kwatery drzew owocowych, przed domem mieszkalnym są duże płaszczyny darni i łąk, na rozległej łące rośnie wielki dąb szypułkowy, na skarpie sosna pospolita o dużej i szerokiej koronie. Wartościowe są również drzewa wysokopiennych jabłoni. Na obrzeżu ogrodu rosą okazałe graby i buki pospolite. Ogród jest harmonijnie wkomponowany w otaczający krajobraz – stan zachowania ogrodu jest dobry,
- **Zahoczewie** – z dawnego założenia dworsko – ogrodowego niewiele pozostało: dwór i folwark zostały spalone przez UPA, obręb dawnego ogrodu podzielono na działki budowlane (jest częściowo zabudowany). Z drzew pozostało jeszcze kilka starych lip, drzewa owocowe,
- **Żernica Górna** – z dawnego układu dworsko – ogrodowego i folwarcznego pozostało kilka starych drzew, położonych dziś, częściowo w obrębie lasu.

⇒ *Cmentarze*

Na terenie gminy Baligród znajduje się 5 cmentarzy: 1 choleryczny, 4 rzymsko – katolickie, 1 mogiła rozstrzelanych. Czynnych jest 4. Ich stan zachowania jest dobry.

4.3. Możliwości zachowania istniejących zasobów kulturowych.

Nie ma możliwości i konieczności odtwarzania dawnych układów przestrzennych oraz obiektów architektonicznych. Niewielkie są szanse zachowania wszystkich starych budynków ujętych w wykazie zabytków. Niszczą i znikają nieliczne pozostałe z powojennej pożogi budynki charakterystyczne dla krajobrazu pogórza. Właściwie jedyną drogą do ich zachowania wydaje się wykorzystanie do celów rekreacyjnych przy dopuszczonej modernizacji i unowocześnieniu wnętrza.

Istnieją pozytywne, lecz nieliczne przykłady modernizacji starych budynków. Proponuje się aby w nowo realizowanych budynkach nawiązywać do tradycji budownictwa charakterystycznego dla Beskidu i Bieszczadów, co powinno odbywać się poprzez stosowanie detali nawiązujących do miejscowej architektury, a bryły budynków powinny być wkomponowane w krajobraz.

Ochrona dziedzictwa kulturowego i kształtowanie krajobrazu

Celem ochrony dziedzictwa kulturowego i kształtowania krajobrazu miejscowości wchodzących w skład gminy Baligród jest:

- zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu decydujących o tożsamości kulturowej poszczególnych miejscowości,
- kształtowanie atrakcyjnego oblicza poszczególnych miejscowości, zwłaszcza przestrzeni publicznych miejscowości gminnej, harmonijnego krajobrazu obszarów potencjalnego rozwoju zabudowy z równoczesnym uwzględnieniem potrzeby poprawy jakości życia mieszkańców oraz tworzenia warunków do aktywizacji Gminy,
- ochrona i kształtowanie krajobrazu otwartego, przy równoczesnym uwzględnieniu potrzeby rozwoju różnych form turystyki.

W studium określono następujące kierunki działań:

- ochronę istniejących historycznych układów przestrzennego m.in. rynek w Baligródzie przed przekształceniami,
- ochronę obiektów i zespołów zabytkowych prawnie chronionych jak i nie objętych ochroną prawną, a także ich otoczenia przed zmianami mogącymi spowodować degradację ich wartości historycznych, architektonicznych czy estetycznych,
- dopuszczenie do przebudowy pod względem użytkowym i technicznym istniejącej zabudowy pod warunkiem uwzględnienia zasadniczych cech formy architektonicznej zabudowy historycznej,
- atrakcyjne urządzenie przestrzeni publicznych w drodze ich porządkowania i odnowy sposobu zagospodarowania,
- wykluczenie rozwoju działalności gospodarczej wymagających przekształceń istniejącego układu przestrzennego,
- porządkowanie istniejącej zieleni,
- uwzględnianie przy ustalaniu przeznaczenia i zasad zagospodarowania terenów w toku planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego bądź podejmowania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w przypadku braku planu, szczególnych wskazań konserwatorskich obejmujących:
  - * ochronę kształtu działek,
  - * ochronę przed przekształceniem przebiegu ulic czy terenów zieleni,
  - * zachowanie obiektów i zespołów zabytkowych będących w zainteresowaniu konserwatorskim oraz ich formy architektonicznej przed przekształceniami prowadzącymi do obniżenia wartości historycznych, architektonicznych, estetycznych,
  - * uwzględnianie w kształtowaniu nowej zabudowy w otoczeniu zabytkowych zespołów czy obiektów cech i form architektonicznych charakterystycznych dla zabudowy historycznej,
- zachowanie istniejących zespołów zieleni towarzyszącej ulicom, zabudowie,
- dopuszczenie do lokalizowania nowej zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie zabytkowej zabudowy pod warunkiem, że kształtowanie formy architektonicznej nastąpi w nawiązaniu do historycznej zabudowy i że nie spowoduje to obniżenia wartości kulturowych obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków bądź pozostających w zainteresowaniu konserwatora (ujętych w wykazie zabytków),
- niedopuszczenie do powstawania elementów przesłaniających i konkurujących z dominantami historycznymi,
- ograniczanie gabarytu pionowego nowej i przebudowywanej zabudowy, utrzymanie punktów, ciągów widokowych i osi widokowych głównie na obiekty wpisane do rejestru zabytków i będące w wykazie zabytków;

- utrzymanie w odpowiednim stanie użytkowym i technicznym małej architektury.
- kształtowanie nowej zabudowy w nawiązaniu do lokalnej tradycji, szczególnie w zakresie: kształtu dachów, kolorów, strukturze materiałów neutralnych itp.,
- wykluczenie przekształcania bądź takiego użytkowania stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz uznanych za cenne, które mogłyby spowodować degradację ich wartości naukowej i kulturowej,
- podejmowanie działań zmierzających do zmiany dotychczasowego zagospodarowania w obszarze stanowisk archeologicznych wymaga uzgodnienia z właściwym organem ds. ochrony zabytków archeologicznych;
- rewitalizacji zespołu zabudowy terenów obejmujących centrum Baligrodu z zachowaniem jego wartości kulturowych i zwiększenia wartości użytkowych, atrakcyjności oraz wzbogaceniem tradycyjnej rekreacyjno – handlowej funkcji tej części miejscowości;
- koordynacji działań poszczególnych inwestorów w oparciu o plan miejscowy uwzględniający elementy programu modernizacji reprezentacyjnych przestrzeni publicznych (w przypadku, gdy będzie opracowywany plan dla terenu strefy centralnej Baligrodu).

5. KIERUNKI ROZWOJU ROLNICTWA I LEŚNICTWA.

W obrębie gminy Baligród występują różne typy gleb. O ich zróżnicowaniu decyduje głównie rodzaj skały macierzystej na jakiej te gleby powstały. W obrębie stoków zbudowanych z utworów zboczowych gliniastych i pyłowych lub wietrzelin fliszu wykształciły się gleby typu gleb brunatnych wylugowanych, brunatnych kwaśnych oraz rędzin brunatnych. Są to gleby o dobrych lub średnich właściwościach fizykochemicznych różnej przydatności rolniczej zależnej od ukształtowania terenu. Rzeźba terenu, obok skały macierzystej, jest czynnikiem, który w największym stopniu decyduje o możliwościach uprawowych i wartościach użytkowych gleb.

W obrębie dolin rzeki Hoczewki i jej dopływów wytworzyły się z utworów aluwialnych gleby typu mad. Gleby te są zasobne w składniki pokarmowe i łatwe do uprawy z powodu niewielkiego zróżnicowania rzeźby (zaliczane do III klasy gruntów ornych).

Gleby o gorszych cechach fizykochemicznych występują na terenach o większych nachyleniach (IV klasy).

Najsłabsze gleby występują w obrębie mocno nachylonych stoków, gdzie warstwa gleby jest cienka i narażona na erozję (klasy V i VI).

W gminie Baligród użytki rolne stanowią jedynie 22% powierzchni ogólnej. Wg klasyfikacji bonitacyjnej w gminie znajduje się :

- **3%** gruntów klasy III
- **68%** gruntów klasy IV
- **25 %** gruntów klasy V
- **4%** gruntów klasy VI.

W strukturze użytków rolnych sklasyfikowano 50% jako grunty orne (wraz z sadami), a 50% jako trwałe użytki zielone (łąki i pastwiska). Ponadto wyodrębniono ponad 1400 ha gruntów zakrzaczonych, nie zaliczonych ani do użytków rolnych, ani do lasów. Rolnicza przydatność użytków rolnych jest niska, stąd też intensywność wykorzystanie ziemi jest też niska.

W działalności rolniczej uwidacznia się nadal ukierunkowanie na chów bydła, którego obsada znajduje się na poziomie średniej krajowej i wg spisu rolnego wynosi 40 sztuk/100 ha użytków rolnych. Warunki przyrodnicze przyczyniają się do tego, że gospodarstwa rolne są areałowo większe niż w okolicach podgórskich. Najliczniejsza jest grupa gospodarstw posiadających 2-5 ha, przy średniej wielkości gospodarstwa 7,8 ha. W dalszym ciągu dodatkowym

źródłem dochodów rolników jest eksploatacja lasów, których każde gospodarstwo posiada obecnie około 0,10 ha.

Studium określa następujące kierunki działań:

- podstawowym zadaniem dla rolnictwa będzie zwiększenie efektywności towarowej produkcji rolnej na stosunkowo niewielkich areałach gruntów zmeliorowanych i zrehabilitowanych oraz w dolinach rzecznych;
- zakłada się, że rolnictwo w gminie Baligród będzie funkcjonowało przede wszystkim w oparciu o gospodarstwa indywidualne;
- przebudowa struktury gospodarstw rolnych w kierunku zwiększenia areałów, rozwoju agroturystyki i zmniejszenia liczby ludności utrzymującej się wyłącznie z rolnictwa;
- dążenie do wszechstronnego rozwoju produkcji rolnej i większy rozwój produkcji hodowlanej, kultywującej tradycje pasterskie;
- umożliwienie bezpośredniego dostępu gospodarstw do rynków zbytu, z pominięciem pośredników;
- zorganizowanie poradnictwa i doradztwa rolniczego, zapewniającego szybki obieg informacji dla inicjatyw dających szansę na rynkach zbytu;
- zapobieganie nadmiernej erozji gleb;
- ochrona przed zainwestowaniem gleb najwyższych klas bonitacyjnych;
- rozwój rolnictwa ekologicznego i zdrowej żywności

Lesistość gminy Lesistość gminy, czyli udział lasów i gruntów leśnych w powierzchni ogólnej gminy wg danych statystycznych wynosi 67%. Pod względem typów naturalnych siedlisk leśnych lasy te prawie w całości zalicza się do siedliska lasu górskiego, mieszanego. Na większości obszaru lasy zachowały naturalny charakter poprzez dostosowanie struktury gatunkowej drzewostanów do wymagań i możliwości siedliska. W strukturze drzewostanów dominują: buk – 31%, jodła – 27%, olsza szara – 22% i sosna – 13%.

Na większości obszaru lasy zachowały naturalny charakter poprzez dostosowanie struktury gatunkowej drzewostanów do wymagań i możliwości siedliska. W całej różnorodności gatunkowej za negatywne uznaje się drzewostany z dominacją olszy szarej, porastające żyzna użytki porolne.

Studium określa następujące kierunki działań:

- na obszarach zakrzaczonych o niskiej przydatności rolnej dopuszcza się stosowanie zalesień; na niektórych obszarach konieczne jest stosowanie zabiegów odkrzaczania;
- sukcesywna przebudowa drzewostanów z dostosowaniem składu gatunkowego do siedlisk leśnych i pełnionej przez lasy funkcji;
- wyeliminowanie zagrożeń dla lasów wynikających ze skażenia powietrza pochodzenia wewnętrznego i zewnętrznego;
- zwiększenie nadzoru ze strony służb leśnych nad realizacją ustaleń planów urzędowych, szczególnie w lasach prywatnych, w celu wyeliminowania niekorzystnych tendencji przy eksploatacji lasów;
- zapobieganie powstawania szkód ze strony czynników biotycznych / szkodliwe owady i grzyby, nadmierna ilość zwierzyny leśnej oraz rabunkowa gospodarka człowieka /, a także biotycznych / wiatry, niskie temperatury itp. /.
- W wyznaczonych terenach lasów,znaczonych na rysunku studium za pomocą granicy, symbolu ZL1, ZL2 i ZL3 jak również barwy zielonej:
  - dopuszcza się lokalizację urządzeń infrastruktury turystycznej,
  - zakazuje się:
    - lokalizowania budynków i budowli, za wyjątkiem służących gospodarce leśnej,

- stosowania rębni zupełnej.

6. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU TURYSTYKI I REKREACJI.

Gmina Baligród jest gminą o dużych walorach przyrodniczo – krajobrazowych, atrakcyjnych pod względem turystycznym i rekreacyjnym, sprzyjających rozwojowi turystyki letniej i zimowej. I właśnie rozwój turystyki będzie motorem rozwoju gospodarczego gminy Baligród.

Aby jednak stworzyć turystykę dochodową i rozwojową gałęzią gospodarki gminy z możliwością tworzenia konkurencyjnych i efektywnych miejsc pracy należy wziąć pod uwagę:

- ilość i jakość bazy turystyczno – wypoczynkowej.

Baza noclegowa jest podstawowym elementem zagospodarowania turystyczno-wypoczynkowego stanowiącym wykładnik zdolności recepcyjnej regionu. Turystyka rozwijać się będzie w oparciu o bazę noclegową w domach wypoczynkowych, w hotelach, pensjonatach, schroniskach, na polach namiotowych i campingowych. Muszą to być obiekty zarówno o średnich jak i wysokich standardach, wyposażone w infrastrukturę towarzyszącą – urządzenia sportu i rekreacji. Duże szanse rozwoju na terenie gminy ma turystyka wiejska, która przyczyni się do zwiększenia własnych dochodów mieszkańców gminy. Obejmuje ona wszelkie formy turystyki odbywające się na wsi, gdzie zainteresowanie skupia się na elementach rolnictwa oraz pobytów turystycznych w gospodarstwach wiejskich, które są związane z uczestnictwem turystów w produkcji rolnej i zwyczajami ludowymi.

- utworzenie systemu informacji poprzez:

- promocję walorów środowiska przyrodniczego,
- prowadzenie działalności wydawniczej – informatory, foldery,

- promocja gminy poprzez organizowanie imprez turystycznych i rekreacyjnych,

- nawiązanie współpracy z najlepszymi ośrodkami również zagranicznymi, świadczącymi usługi turystyczne,

- posiadanie całorocznej oferty turystycznej,

- działania zmierzające do budowy nowych i modernizacji oraz rozbudowy obiektów rekreacyjno – sportowych,

- rozbudowa bazy gastronomicznej oferującej turystom różne formy sprzedaży posiłków i serwującej potrawy miejscowej kuchni,

- stosowanie preferencji dla podmiotów gospodarczych inwestujących w rozwój turystyki i wypoczynku,

- pozyskanie profesjonalnej kadry do obsługi gospodarki turystycznej i szkolenie zawodowe właścicieli gospodarstw agroturystycznych,

- działania systemowe w zakresie rozwoju turystyki i wypoczynku :

- wypracowanie form współpracy administracji rządowej i samorządowej w zakresie promocji turystycznych ofert inwestycyjnych w kraju i za granicą,
- pozyskiwanie środków finansowych z funduszy krajowych oraz zagranicznych na realizację inwestycji turystycznych,
- dążenie do optymalnego wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych dla potrzeb turystyczno – wypoczynkowych, poprzez:
  - zagospodarowanie turystyczne terenów chronionych,
  - oparcie turystyki na wypoczynku czynnym np. turystyka rowerowa, piesza, trasy konne, trasy narciarskie, wędkarstwo,
  - łączenie rozwoju turystyki z kompetentnymi funkcjami, jak: funkcją ekologiczną , produkcją zdrowej żywności ,
  - promowanie ruchu turystycznego o atrakcjach kulturowych i historycznych,
  - wzbogacenie infrastruktury ogólnodostępnych terenów wypoczynkowych.

Wraz z rozwojem turystyki i wypoczynku powinna rozwinąć się sieć usług handlowych i gastronomicznych. Na terenach przeznaczonych pod zagospodarowanie turystyczne należy sytuować restauracje, kawiarnie, bary z odpowiednią liczbą miejsc sezonowych oraz uzupełniające punkty gastronomiczne: bufet, pijalnię i lodziarnie.

W ośrodkach rekreacji i wypoczynku należy lokalizować jadłodajnie z miejscami sezonowymi oraz gęstą sieć punktów gastronomicznych.

Na obszarze gminy należy również utrzymać następujące elementy zagospodarowania turystycznego:

Szlaki piesze.

Szlak wolnościowy (czarny) z Wysokiego Działu, Jaworne – Łopiennik – Przełęcz Orłowicza

Szlak (niebieski) Baligród - Łopiennik

Szlak łącznikowy (zielony) Jabłonki – Berdo, połączenie ze szlakiem Baligród Łopiennik

Szlaki łącznikowe (czerwony) Bystre – Kropiwne.

Szlaki narciarskie.

W okresie zimowym dla szlaków narciarskich proponuje się wykorzystać część szlaków turystyki pieszej, oraz dróg leśnych zapewniających doskonałe warunki do uprawiania narciarstwa biegowego.

Ścieżki dydaktyczne i spacerowe.

Istniejący szlak edukacyjny Baligród – Stężnica.

Szlaki turystyki konnej.

Wyznaczone w oparciu m. in. o gospodarstwa agroturystyczne funkcjonujące na terenie parku i w sąsiedztwie, posiadające małe stadniny konni. Proponuje się zorganizowanie ośrodka nauki jazdy konnej.

Turystyka tego typu może być prowadzona w grupach z przewodnikiem. Wędrówka wyłącznie w porze dziennej. Trasy wędrówek powinny być wcześniej zgłaszane u użytkownika danego terenu (nadleśnictwa).

Szlaki turystyki rowerowej.

Szlaki turystyki rowerowej oparte na sieci dróg ogólnodostępnych oraz leśnych.

W bezpośrednim sąsiedztwie wytyczonych tras i szlaków możliwa jest lokalizacja urządzeń obsługujących powyższe trasy:

- przy szlakach pieszych: miejsca wypoczynku, deszczochrony, tablice informacyjne;

- przy ścieżkach spacerowych i rowerowych: miejsca wypoczynku, deszczochrony, tablice informacyjne, stojaki dla rowerów;
- przy trasach samochodowych i rowerowych: małe parkingi, zatoki postojowe, miejsca wypoczynku, tablice informacyjne, zadaszenia przeciwdeszczowe w okolicach przystanków komunikacji zbiorowej.

Na obszarze gminy Baligród istnieją tereny predysponowane do rozwoju funkcji uzdrowiskowej. Miejscowość Rabe posiada warunki naturalne oraz surowce niezbędne do prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego.

Tereny uzdrowisk oraz miejscowości objętych przepisami ustawy uzdrowiskowej, jak też tereny je otaczające należą do kategorii obszarów objętych szczególną ochroną prawną. Ochrona ta ma na celu zabezpieczenie odpowiednich warunków naturalnych niezbędnych do prowadzenia działalności uzdrowiskowej – ustawa z dnia 17 czerwca 1966r.

o uzdrowiskach i lecznictwie uzdrowiskowym (Dz. U. Nr 23, poz. 150 oraz uchwała nr 168 Rady Ministrów z dnia 28 maja 1968 roku w sprawie wzorcowego statutu uzdrowiska (M.P. Nr 27, poz. 174).

Miejscowość Rabe objęta została niektórymi przepisami ustawy uzdrowiskowej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 1974 roku (Dz. U. Nr 16, poz.89), które stanowią podstawę do prowadzenia działalności uzdrowiskowej tzw. uzdrowisko w rozwoju oraz zapewniają prawną ochronę środowiska.

Głównym celem rozciągnięcia przepisów uzdrowiskowych jest stworzenie warunków do ochrony surowców leczniczych, walorów klimatycznych i środowiskowych, a także podjęcie prac organizacyjnych i inwestycyjnych zmierzających do wprowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego. Rozciągnięcie przepisów stwarza podstawę do prowadzenia prac badawczych i metodycznych dotyczących właściwości leczniczych miejscowych zasobów leczniczych i klimatu. Prace te dają podstawę do określenia profilu leczniczego dla danej miejscowości oraz podjęcia prac nad wyznaczeniem obszarów ochrony uzdrowiskowej.

Obszary ochrony uzdrowiskowej tzw. strefy A, B, C dla miejscowości Rabe zostały określone na podstawie pisma ze Zjednoczenia Uzdrowiska Polskie z dnia 12 maja 1976 roku. Zasięg stref ochrony uzdrowiskowej zostanie ściśle określony po przeprowadzeniu specjalistycznych badań związanych z funkcjonowaniem uzdrowiska oraz zostanie opisany w statucie uzdrowiska. W statucie uzdrowiska zostaną także określone zasady gospodarowania w poszczególnych strefach ochrony uzdrowiskowej.

Proponuje się aby do czasu uzyskania statutu uzdrowiska na terenach stref ochrony uzdrowiskowej prowadzić działalność wg statutu wzorcowego, a teren stref A i B należy wykluczyć z zainwestowania innego niż uzdrowiskowe oraz związane z obsługą funkcji uzdrowiskowej.

W studium określono obszary zorganizowanej działalności i potencjalnego rozwoju usług, turystyki i sportu , w których dopuszcza się budowę , przebudowę oraz uzupełnienia różnymi formami zabudowy turystycznej , usługowej , sportowej , rekreacyjnej , gastronomicznej, za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których opracowanie raportu jest obligatoryjne - (inwestycji szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi).

W obszarach tych dopuszcza się również lokalizację budownictwa mieszkaniowego, głównie dla pracowników obsługujących infrastrukturę usługową i turystyczną.

W studium określono również obszary działalności o charakterze uzdrowiskowym w miejscowości Rabe, które będą podlegać przepisom szczególnym, a ich zagospodarowanie może następować po wcześniejszej analizie możliwości lokalizacji inwestycji w strefie uzdrowiskowej – „A” i „B”.

Na terenie Ciśniańsko – Wetlińskiego Parku Krajobrazowego, który obejmuje południową część gminy zabrania się lokalizować nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których opracowanie raportu nie jest obligatoryjne (inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska i zdrowia ludzi) za wyjątkiem:

- *tartaków,*
- *dróg krajowych i wojewódzkich,*
- *przebiegów drogowych małego ruchu granicznego,*
- *oczyszczalni ścieków obsługujących od 400 do 150000 MR,*
- *wyciągów narciarskich i tras narciarskich zjazdowych,*
- *rurociągów do przesyłu gazu o średnicy mniejszej niż 800 mm i dł. poniżej 40 km,*
- *linii, stacji i rozdzielni elektroenergetycznych o napięciu znamionowym 110 kV,*
- *urządzeń emitujących elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące w zakresie częstotliwości 0,03-300 MHz: przekaźniki telewizyjne, telefonii komórkowej w przypadku niemożności zamontowania ich na obiektach już istniejących,*
- *małych zakładów wytwarzających wyroby mleczarskie,*
- *zakładów górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi,*
- *zakładów służących ujęciu solanek,*
- *stacji obsługi lub remontowych sprzętu rolniczego lub środków transportu,*
- *posiadających więcej niż 3 stanowiska robocze,*
- *stacji paliw płynnych,*
- *małych stawów hodowlanych ryb łososiowatych,*
- *zbiorników wodnych w oparciu o „młynówki” oraz służącym ochronie przyrody i zrównoważonemu wykorzystaniu użytków rolnych i leśnych, a także związanych z bezpieczeństwem przeciwpowodziowym i przeciwpożarowym.*

Proponuje się dla tych przedsięwzięć z racji położenia na terenie parku krajobrazowego opracowywanie raportów, w których zostanie wykazane, że przedsięwzięcia te nie spowodują niekorzystnych zmian w środowisku.

7. KIERUNKI ROZWOJU I ZASADY GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ DOTYCZĄCE OBSZARÓW ZAINWESTOWANIA.

7.1. Kierunki rozwoju mieszkalnictwa.

Warunki mieszkaniowe stanowią jeden z głównych elementów kształtujących warunki życia na danym obszarze. Efekty budownictwa mieszkaniowego na przestrzeni ostatnich lat wykazują, że liczba oddawanych mieszkań maleje. Jediną możliwością uzyskania własnego mieszkania na obszarze gminy Baligród jest indywidualna budowa własnego domu. Problem mieszkalnictwa jest zagadnieniem polityczno – ekonomicznym na szeroką skalę i powinien być rozwiązywany poprzez pełną i zróżnicowaną ofertę mieszkaniową dla każdej rodziny. Głównym działaniem powinno być zahamowanie spadku w budownictwie mieszkaniowym i stworzenie warunków do wzrostu inwestowania w tej sferze.

Działania podejmowane w tej dziedzinie to przede wszystkim :

- prawidłowa gospodarka gruntami na obszarze gminy i stworzenie „banku” działek budowlanych – przygotowanych planistycznie i geodezyjnie, co znacznie ułatwiłoby obrót ziemią;
- realizacja inwestycji z zakresu uzbrojenia terenów pod budownictwo mieszkaniowe w postaci dróg oraz doprowadzenia innych mediów: energii elektrycznej, kanalizacji, wodociągów itp.

Zakłada się, że w najbliższych latach nadal dominować będzie budownictwo indywidualne jednorodzinne, oparte na korzystnym systemie kredytowania, co pozwoli osiągnąć w okresie perspektywicznym przeciętnego standardu mieszkaniowego w granicach 20,0 – 25,0 m² powierzchni użytkowej na jednego mieszkańca oraz zapewnienie tzw. „wskaźnika dachu nad głową” – 300 mieszkań / 1000 mieszkańców.

Nowe tereny budowlane powinny przyjmować parametry zabudowy w zależności od jej rodzaju (co przedstawia poniższa tabela).

Rodzaj zabudowy	Wskaźnik	Wartość wskaźnika	
		max.	min.
1. Małe domy mieszkalne, zabudowa wielorodzinna o niskiej intensywności	ilość mieszkań na 1 ha	50	35
2. Zabudowa jednorodzinna wolnostojąca i letniskowa indywidualna: - na terenach nieuzbrojonych w kanalizację; - na terenach uzbrojonych w kanalizację;	średnia wielkość działki - ar	15 12	12 10
3. Zabudowa jednorodzinna bliźniacza : - na terenach nieuzbrojonych w kanalizację; - na terenach uzbrojonych w kanalizację;	średnia wielkość działki - ar	9 7	7 5
4. Zabudowa zagrodowa , agroturystyczna, pensjonatowa: - na terenach nieuzbrojonych w kanalizację; - na terenach uzbrojonych w kanalizację;	średnia wielkość działki - ar	25 20	20 15

W studium określono obszary potencjalnego rozwoju mieszkalnictwa , w których dopuszcza się budowę , przebudowę oraz uzupełnienia różnymi formami zabudowy mieszkaniowej , usługowej , a także lokalizację usług agroturystycznych, za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

W studium uwzględnia się istniejącą substancję mieszkaniową w postaci budownictwa rozproszonego z możliwością remontów i wymiany budynków.

Obszary te (w większości istniejąca zabudowa) sporadycznie znajdują się w terenach niekorzystnych pod zabudowę z różnych względów. Należy w jak największym stopniu eliminować te niekorzystne warunki, a mianowicie:

- *w przypadku terenów niekorzystnych fizjograficznie budynki powinny być zlokalizowane na gruntach najwyżej i najkorzystniej położonych;*
- *w przypadku lokalizacji w strefie sanitarnej od cmentarzy (w odległości pomiędzy 50m, a 150m od granic cmentarza) możliwa jest zabudowa pod warunkiem poboru wody spoza strefy 150m od cmentarza; należy na tych terenach stosować przepisy szczególne (Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z 25.08.1959 r.).*
- *w obszarach zdrenowanych zabudowę kształtować z uwzględnieniem konieczności zachowania walorów użytkowych systemu drenażowego.*

Dla budownictwa mieszkaniowego na obszarze gminy Baligród proponuje się w zakresie osadnictwa stosowanie następujących rozwiązań projektowych:

- utrzymanie kompozycyjnej spójności zabudowy wsi,
- przechodzenie etapami z zabudową wiejską od istniejących skupisk zabudowy do terenów otwartych,
- ograniczanie rozpraszania zabudowy, co:
  - ograniczy zmniejszanie się powierzchni obszarów wolnych od zabudowy w terenach już na ten cel przeznaczonych,
  - pozwoli uzyskać większą harmonię krajobrazu,
  - stworzy warunki do właściwej ochrony środowiska (zaopatrzenie w wodę, oczyszczanie ścieków, gromadzenie śmieci, ograniczenie infrastruktury technicznej),
  - zmniejszy koszty realizacji infrastruktury technicznej,
- uzupełnianie funkcji mieszkaniowych zabudową usługową komercyjną lub lokalizowanie pojedynczych obiektów w tych obszarach, przy czym lokalizacja ta nie może wpływać niekorzystnie (nie powoduje szkodliwego oddziaływania) na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową,
- kontynuację w zabudowie wiejskiej historycznie ukształtowanych sposobów lokalizacji budynków, zasad kompozycji oraz form architektonicznych,
- preferowanie na terenie całej gminy zabudowę niską o bryle horyzontalnej, o dachach spadzistych (35% - 45%),(obowiązuje zakaz stosowania dachów płaskich, stropodachów), wykończenie elewacji materiałami naturalnymi, kolorystykę pastelową, neutralną,
- zaleca się następujące zasady dotyczące wysokości budynków mieszkalnych, usługowych i mieszkalno-usługowych stosownie do widokowej ekspozycji terenów:
  - w dolinach i w dolinnych partiach stoków nie więcej niż dwie kondygnacje użytkowe + poddasze użytkowe,
  - na stokach wysokość budynków nie powinna przekraczać dwóch kondygnacji użytkowych,
  - na terenach eksponowanych widokowo wysokość budynków nie powinna przekraczać jednej kondygnacji użytkowej + poddasze użytkowe,
- wykluczać obiekty agresywne krajobrazowo (duże gabarytowo, wysokie kominy), a inne istniejące obiekty szpecące krajobraz, izolować zielenią,
- remonty, modernizacje, przebudowy obiektów kubaturowych prowadzić uwzględniając powyższe zalecenia dotyczące kształtowania zabudowy,
- ograniczyć tylko do uzasadnionych przypadków lokalizację inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska (za wyjątkiem inwestycji o charakterze strategicznym dla rozwoju gmin i inwestycji publicznych),
- wykluczyć zabudowę na terenach uznanych za zalewowe oraz w bezpośrednim sąsiedztwie rzek i potoków w odległości mniejszej niż 15 – 20 m od cieków, a także na

utrzymanych terenach po istniejących obiektach kultu religijnego, w dolinach nie zamieszkałych wsi,

- stawiać przed inwestorami obiektów usługowych wymogi zapewnienia lokalizacji odpowiedniej ilości miejsc postojowych dla samochodów, w zależności od programu inwestycji, urządzanie zieleni, wzbogacenie formami małej architektury,
- odsuwać działki budowlane od brzegów wód powierzchniowych na odległość umożliwiającą wybudowania zabezpieczeń przed powodzią,
- wysokość budynków gospodarczych, nie powinna przekraczać jednej kondygnacji nadziemnej, przy czym poziom parteru nie może być wyżej niż 0,50 m od poziomu terenu otaczającego przy ścianie w najwyższym położonym punkcie na spadku.

W studium określono obszary „wynikające z potrzeby zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej”, na terenie miejscowości gminnej tj. Baligród.

W miejscowości Baligród określono obszary potencjalnego rozwoju budownictwa, jako obszary zabudowy o charakterze małomiasteczkowym. Przy lokalizowaniu nowej zabudowy należy dążyć do utrzymania tego charakteru zabudowy. W celu uzyskania jak najlepszych efektów przestrzennych wyznaczono również obszary zabudowy wymagające rehabilitacji, a więc działań umożliwiających porządkowanie i renowację istniejącej zabudowy mieszkaniowej.

W studium określono jeden obszar specjalny (Huczvice) będący w zainteresowaniu wojska.

Występujący w gminie krajobraz charakteryzuje się pełną gamą wspaniałych krajobrazów i widoków. Dla zachowania fizjonomii krajobrazu w gminie zaleca się:

- wprowadzać, inwestycje pod warunkiem zachowania wysokich walorów krajobrazowych,
- przestrzegać zasad zrównoważonego rozwoju,
- obiekty dysharmonijne, brzydkie i bezstylowe izolować zielenią,
- stosować tradycyjne formy w budownictwie,
- preferować zabudowę nawiązującą do regionalnego stylu i krajobrazu,
- remonty obiektów prowadzić w kierunku wpisywania ich w krajobraz i uzyskiwania formy architektonicznej nawiązującej do regionalnych i tradycyjnych cech terenu,
- ograniczyć zasięg budownictwa rozproszonego,
- nową zabudowę realizować tylko w miejscach do tego przeznaczonych
- starać się utrzymywać regionalno – historyczną skalę i strukturę jednostek osadniczych (łańcuchowe układy wsi),
- dbać o estetykę wokół zagród,
- eksponować atrakcje terenu, historyczne miejsca nieistniejących wsi (np. w miejscu cerkwi umieścić kamienną płytę ze znakiem krzyża greko-kat., w eksponowanym miejscu umieścić tablicę z historyczną nazwą wsi, datą powstania i rysem historycznym, ogrodzić pozostałości cmentarzy, cerkwisk),
- w miarę możliwości przebudowywać i likwidować napowietrzne i naziemne rozwiązania infrastruktury technicznej, nowe podłączenia linii niskiego napięcia realizować jako kablowane,
- starać się utrzymać krajobraz nie istniejących wsi w obecnym stanie, (nie wprowadzać nowej zabudowy),
- współpracować z Zarządem Zespołu Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie w celu opracowania wzorcowego katalogu budownictwa dla terenu parku, oraz podjęcie starań dla uzyskania preferencji dla inwestorów budujących wg projektów z tego katalogu i wprowadzających proekologiczne rozwiązania.

7.2. Kierunki rozwoju działalności gospodarczej i produkcyjnej.

Na obszarze gminy istnieją tereny, na których istnieje możliwość prowadzenia działalności przemysłowej, gospodarczej, przetwórstwa rolnego. Polityka prowadzona na tych terenach powinna zmierzać do:

- przeprowadzenia restrukturyzacji własnościowej, wielkościowej i branżowej zakładów;
- wprowadzenia nowych technologii o niższej energochłonności, oszczędzających wodę i o niskim oddziaływaniu na środowisko;
- wykorzystania w maksymalnym stopniu istniejących zasobów kubaturowych, materialnych oraz surowcowych dla nowych funkcji i branż;
- promocję terenów pod lokalizację dla małych zakładów wytwórczych i przetwórczych, głównie rolnictwa łatwiej dostosowujących się do koniunktury rynkowej;
- zorganizowania sprawnej obsługi transportowej zaplecza technicznego i obsługi prawno – finansowej.

W chwili obecnej działające na terenie gminy podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON (89,8% to sektor prywatny) stanowią poważny czynnik rozwoju lokalnego. Najliczniejsze to: handel i naprawy (19,5%), działalność produkcyjna (15,8%) i budownictwo (11,3%). Są to jednak podmioty w większości jednoosobowe, albo tzw. rodzinne, czyli nie dające większej ilości stałych miejsc pracy.

Aby kontynuować podjęte zamierzenia i dążyć do dalszego rozwoju gospodarczego gminy należy podejmować następujące działania:

- pomoc w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych dla osób prowadzących lub chcących podejmować działalność w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej,
- preferowanie nowych podmiotów gospodarczych oraz istniejących wydatnie zwiększających zatrudnienie,
- mobilizowanie środowisk lokalnych do podejmowania inicjatyw gospodarczych,
- współpraca z istniejącymi ośrodkami wspierania przedsiębiorczości, wspieranie inicjatyw służących rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości.

W studium określono obszary zorganizowanej działalności produkcyjno - usługowej, z uwzględnieniem istniejących obszarów produkcyjnych, z dopuszczeniem budowy, modernizacji i uzupełnień, za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Na tych terenach mogą być zlokalizowane różnego typu obiekty działalności gospodarczej i przemysłowej (jako funkcja główna), mieszczące się ze swoimi strefami uciążliwości w granicach własnych działek. Na działkach zabudowy przemysłowej i produkcyjnej nie dopuszcza się funkcji mieszkalnej. Dopuszcza się natomiast funkcje uzupełniające w postaci usług różnego typu. Dla tych terenów istnieje obowiązek lokalizacji miejsc postojowych w granicach działek poszczególnych usług i produkcji oraz wprowadzenia elementów zieleni. W budynkach przemysłowych, usługowych, użyteczności publicznej należy planować budownictwo ochronne.

Na obszarze Ciśniańsko – Wetlińskiego Parku Krajobrazowego w zakresie gospodarki surowcowej, drobnej przedsiębiorczości należy:

- tworzyć zasoby gminnych gruntów nadających się pod lokalizację tego rodzaju inwestycji usługowych,
- wykorzystywać istniejące zasoby kubaturowe dla tych funkcji,

- prowadzić koordynację zamierzeń inwestorów w celu intensywnego wykorzystania terenu i maksymalnie ograniczającego negatywne oddziaływania na środowisko,
- wykazać szczególną dbałość o efekty przestrzenne zabudowy (gabaryty, detal, wysoką jakość materiałów wykończeniowych, urządzenie terenów zieleni, placów, parkingów),
- zostawiać co najmniej 60% powierzchni działek jako tereny otwarte, nie zabudowanych i nie pokrytych substancją nieprzepuszczalną,
- wprowadzić pełne uzbrojenie terenu,
- nie lokalizować obiektów szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi, ograniczyć do uzasadnionych przypadków lokalizację inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska (np. inwestycje o charakterze strategicznym dla rozwoju gmin, inwestycje publiczne),
- eliminować uciążliwe oddziaływanie na środowisko przyrodnicze i krajobraz (nowoczesne technologie, kształtowanie pasm zieleni izolacyjnej zasłaniającej elementy degradujące krajobraz, itp.)
- nie wprowadzać działalności gospodarczej i użytkowania terenu, która mogłaby zniszczyć lub zmienić w istotny sposób naturalny krajobraz.

7.3. Kierunki rozwoju działalności usługowej.

Określenie potrzeb dla działalności usługowej nastąpiło w oparciu o wymienione założenia:

- analizę potrzeb przeprowadzono w odniesieniu do całej gminy ;
- przyjęto założenie adaptacji istniejących placówek usługowych z ich dotychczasowymi funkcjami i z możliwością modernizacji, rozbudowy i zmniejszenia ilości użytkowników do poziomu zakładanych standardów;
- przewidziano rezerwy terenowe dla nowych obiektów usługowych różnego typu.

W studium określono obszary zorganizowanej działalności turystyczno – usługowej, z dopuszczeniem modernizacji i uzupełnień oraz lokalizacji usług, za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej dla właścicieli i funkcji magazynowych i transportowych. Dla tych terenów istnieje obowiązek lokalizacji miejsc postojowych w granicach działek poszczególnych usług oraz wprowadzenia elementów zieleni. W obszarach tych dominować będą inwestycje o charakterze turystyczno – wypoczynkowym.

Na terenach tych dopuszcza się:

- różnego rodzaju usług tj. pensjonaty, małe hotele, pola biwakowe, campingowe, schroniska, gospodarstwa agroturystyczne i inne z pełnym wyposażeniem w infrastrukturę sanitarną, oraz usługi uzupełniające tj. handel, gastronomia, sport a także obiekty towarzyszące np. parkingi, przy czym zaleca się nie lokalizować inwestycji pogarszających stanu środowiska,
- szlaków turystyki pieszej, konnej, rowerowej oraz urządzeń i obiektów z nimi związanych (miejsca odpoczynku, schroniska, pola namiotowe, pola campingowe, parkingi, stacje konne, punkty informacyjno-dydaktyczne),
- urządzeń związanych z tą funkcją na otwartej przestrzeni tj. wyciągi narciarskie, trasy zjazdowe, urządzenia związane z saneczkarstwem, grami i zabawami na śniegu, wędkowaniem, odpoczynkiem nad wodą, itp., w uzasadnionych przypadkach dopuścić lokalizację usług niezbędnych dla funkcjonowania obiektów już istniejących,

- szlaków turystyki pieszej, konnej, rowerowej oraz urządzeń i obiektów z nimi związanych (np. punkty widokowe, miejsca odpoczynku, schroniska, pola namiotowe, pola campingowe, stacje konne),
- lokalizacji kąpielisk na rzekach tylko w przypadku nie przegradzania ich całego koryta - kamienny próg, lub jako "młynówki".

Oświata i wychowanie.

Od września 1999 została wdrożona reforma oświaty. Jednostki oświatowe zostały podporządkowane jednostkom samorządowym tj. gminom i na nich spoczywa obowiązek prowadzenia szkół podstawowych i gimnazjalnych tak więc organ gminy będzie decydował o praktycznym obrazie szkół.

Dzieci i młodzież gminy Baligród na terenie swojej gminy korzysta z nauczania w szkołach podstawowych (SP w Baligrodzie, SP w Mchawie, SP w Zahoczewiu) i w gimnazjum w Baligrodzie.

Wskaźniki ilościowe zaprezentowane w diagnozie przedstawiają gminę Baligród bardzo korzystnie na tle gmin wiejskich woj. podkarpackiego i kraju, powiatu bieszczadzkiego Nieco gorzej na tle powiatu bieszczadzkiego. Jest to wynikiem niskiej gęstości zaludnienia (21 osób/km²), przy średniej wojewódzkiej 119 osób/km². Gdy weźmiemy pod uwagę odległości jakie muszą pokonać dzieci do szkół, często środkami lokomocji, bo dojście piesze nie wchodzi w rachubę i jeszcze w bardzo trudnych warunkach zimowych to sytuacja przedstawia się o wiele mniej korzystnie.

Przy założonym zmniejszeniu się liczby dzieci w wieku szkoły podstawowej i gimnazjalnym baza materialna jest wystarczająca. Liczba uczniów w gimnazjum określona przez MEN w całym cyklu edukacyjnym powinna osiągnąć normę min. 150 uczniów. Więcej więc uwagi trzeba poświęcić na kompleksowe zorganizowanie dowozu dzieci do szkół.

Celem polepszenia stanu technicznego i wyposażenia budynków szkolnych należy je remontować i modernizować.

Natomiast w celu podniesienia poziomu i zakresu kształcenia należy podejmować następujące działania:

- wymiana sprzętu szkolnego i doposażanie szkół w pomoce dydaktyczne,
- pomoc rodzinom biednym w zakupie podręczników i innych pomocy szkolnych,
- pozyskiwanie środków na rozwój i organizację zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci,
- promowanie i wspomaganie młodzieży uzdolnionej,
- stwarzanie dobrych warunków do podnoszenia kwalifikacji nauczycieli.

Ochrona zdrowia.

Rozmiar działalności służby zdrowia jest ściśle uzależniony od stanu zdrowia mieszkańców gminy. Ocena sytuacji zdrowotnej wskazuje na narastające zjawisko zachorowalności, chorobowości i umieralności z powodu chorób cywilizacyjnych. Mimo wydłużenia lat życia w dalszym ciągu mężczyźni żyją krócej niż kobiety. Przeciętny okres życia Polaka wynosi 68 lat, a Polki 76 lat.

Niezależnie więc od zadań opieki medycznej nad całą populacją szczególnej uwagi wymagać będą takie problemy jak: opieka zdrowotna nad dziećmi i młodzieżą, nadumieralność mężczyzn oraz niepełnosprawność i inwalidztwo.

Podstawową opiekę medyczną na terenie gminy świadczy Gminny Ośrodek Zdrowia w Baligrodzie, a opiekę specjalistyczną Przychodnia Rejonowo – Specjalistyczna w Lesku (18 poradni).

Opiekę szpitalną mieszkańcom gminy zapewnia Szpital Ogólny w Lesku oraz inne ośrodki lecznictwa zamkniętego, z którymi Podkarpacka Kasa Chorych zawarła kontrakty.

Pomoc doraźną w zakresie wyjazdów do zachorowań, wypadków i usług ambulatoryjnych udziela Pogotowie Ratunkowe w Lesku.

Również i w wypadku ochrony zdrowia, przedstawione w diagnozie wskaźniki ilościowe w większości są powyżej poziomów zakładanych standardów. Jednak dostępność do opieki medycznej ze względu na pokonywanie dużych odległości jest ogromnym utrudnieniem w korzystaniu z podstawowych usług medycznych, a tym bardziej specjalistycznych. Wg zaleceń, wynikających raczej z sytuacji ekonomicznej, a nie dbania o zdrowie mieszkańców, Podkarpackiej Kasy Chorych jeden lekarz pierwszego kontaktu (rodzinny) powinien świadczyć swoje usługi medyczne 2500 pacjentom, a jeden lekarz stomatolog 3000 pacjentom.

Niezależnie od podawanych wskaźników zasadniczym zadaniem w ochronie zdrowia pozostaje profilaktyka i poprawa opieki zdrowotnej ludności. Działalność profilaktyczna jest najbardziej racjonalną czynnością i w sposób niezaprzeczalny niesie więcej korzyści dla podnoszenia potencjału zdrowotnego populacji aniżeli ratowanie ujemnych, negatywnych dla zdrowia stanów już dokonanych. Elementy zapobiegawcze w działalności służby zdrowia mają duże znaczenie, bowiem skutki schorzeń w wieku rozwojowym poza wpływem na wiek dojrzały odbijają się ujemnie na potomstwie w okresie rozrodu. Należy zaznaczyć, że ogólnemu kierunkowi poprawy zdrowia towarzyszy zjawisko zwiększenia się populacji jednostek o słabszym potencjale zdrowotnym. Jest to niezamierzony efekt postępu medycyny związany z przeżywalnością osobników, którzy dawniej w większości ginęli.

Niezwykle ważnym zadaniem będzie zapewnienie adekwatnej do potrzeb opieki lekarskiej dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. W tym celu jednostki służby zdrowia kierując się wynikami bilansów zdrowia dzieci i młodzieży przywiązywać powinny większą uwagę do niepokojących wzrostowych tendencji i zaburzeń w osobowości i zjawisk nerwicowych u młodzieży, a także potrzeb stomatologicznych.

Ludność w wieku produkcyjnym i obserwowany w tej grupie wieku wzrost nadumieralności mężczyzn w wieku około 45 lat stawia przed służbami podstawowymi, ale przede wszystkim specjalistycznymi zwiększone zadania w zakresie opieki kardiologicznej i onkologicznej.

Niepokojącym jest narastanie inwalidztwa. Spodziewana wyższa dynamika inwalidztwa i niepełnosprawności może stanowić poważny problem społeczny i ekonomiczny. Obok zapewnienia tej grupie odpowiedniej opieki lekarskiej ważnym obszarem działania powinno stać się wychowanie i szerzenie kultury i oświaty zdrowotnej w celu zrozumienia przez społeczeństwa realnych zagrożeń jego stanu zdrowia i życia.

Zamierzony cel można uzyskać poprzez:

- propagowanie zdrowego, beзнаłogowego stylu życia,
- prowadzenie gimnastyki korekcyjnej w szkołach,
- rozwijanie sieci ścieżek rowerowych i ścieżek zdrowia,
- wspieranie przedsięwzięć związanych z aktywnością ruchową,
- zwiększenie wydajności systemu opieki zdrowotnej i poprawę jakości usług poprzez doposażanie w sprzęt i aparaturę medyczną,
- realizację priorytetowych programów zdrowotnych w zakresie zwalczania chorób krążenia i nowotworów,
- działania zmierzające do dostosowania organizacji pracy służb medycznych do potrzeb społeczeństwa, a nie norm i wskaźników,
- zapewnienie całodobowej opieki lekarskiej w sezonach w zmożonego ruchu turystycznego.

Pomoc społeczna.

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ciągle wzrasta. Pomimo dużej skali udzielanych świadczeń pomocy społecznej zwłaszcza w zakresie zasiłków czy też pomocy w formie usług, poziom zaspokojenia potrzeb w tym zakresie znacznie odbiega od oczekiwań. Ubogi w gminie i w powiecie rynek pracy, duże bezrobocie, niskie dochody mieszkańców powodują, że na terenie gminy z pomocy społecznej korzystają rodziny, które mają dzieci w szkołach średnich i opłacają internaty oraz dojazdy do szkół, renciści i emeryci, osoby samotne, których zasoby pieniężne nie wystarczają nawet na zaspokojenie podstawowych potrzeb.

Przy ograniczonych możliwościach finansowych budżetu, a wobec ciągłego wzrostu potrzeb w tym zakresie zadania pomocy społecznej będą się koncentrować na usprawnieniu systemu kierowania, a mianowicie:

- usprawnienia metod docierania i kwalifikowania do objęcia pomocą społeczną osób i rodzin znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji materialnej
- dopracowanie modelu terenowego ośrodka pomocy społecznej, w którym praca socjalna i współpraca z instytucjami i organizacjami byłaby funkcją pierwszoplanową.

Zasadnicze cele powyższych działalności to:

- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego i zapobiegania patologii wśród najuboższej części społeczeństwa gminy,
- zwiększenie efektywności inwestowania w pomoc społeczną środków budżetowych,

Kultura.

Instytucje kultury funkcjonując dotąd w oparciu o dochody z budżetu państwa lub prowadząc w większości darmową /lub za symboliczną opłatę / działalność o charakterze prezentacyjnym, zostały zmuszone do podjęcia prób znalezienia nowych sposobów i form zaistnienia na rynku kultury. Kultura stała się towarem, a powstający rynek powoduje faktyczną konkurencję wraz z wszelkimi jej formami; upadkiem jednych i powstawaniem nowych instytucji oraz sposobów oddziaływania kulturalnego.

Na terenie gminy możliwość korzystania z ofert kulturowych jest ograniczona. Jedną z najpowszechniejszych i podstawowych form uczestnictwa w kulturze jest czytelnictwo, a wśród dzieci i młodzieży zetknięcie z kulturą następuje w szkole. Skromność środków finansowych jakimi dysponuje samorząd ogranicza działalność kulturalną na terenie gminy.

Należy mimo napotykanego wielu trudności szczególnie ekonomicznych upowszechniać na terenie gminy działalność kulturalną poprzez:

- organizowanie zespołów artystycznych przy szkołach,
- promowanie i wspieranie działalności artystycznej i ludowej – galerie,
- wspieranie inicjatyw zmierzających do podtrzymania kultury ludowej a przede wszystkim angażować osoby wykwalifikowane do prowadzenia działalności kulturalnej i sportowej w szkołach, w ośrodku, które by sprostały potrzebom ludzi.

8. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI.

8.1. Kierunki i zasady funkcjonowania systemu komunikacyjnego – powiązania komunikacyjne.

Zewnętrzne.

Gmina Baligród położona jest w południowo-zachodniej części powiatu bieszczadzkiego.

Miejscowość Baligród jest siedzibą władz gminnych.

Pełni wielorakie funkcje, w tym administracyjne, usługowe, oświatowe, rolnicze.

Głównymi zewnętrznymi powiązaniem komunikacyjnymi gminy Baligród są kierunki :

a / drogowe :

Powiązanie poprzez sieć dróg wojewódzkich.

- Baligród - miasto i gmina Lesko
- Baligród – gmina Cisna

Droga wojewódzka administrowana jest przez Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie.

Powiązanie poprzez sieć dróg powiatowych.

- Baligród – gmina Komańcza
- Baligród - gmina Solina

b / kolejowe :

Na terenie gminy Baligród nie ma linii kolejowej normalnotorowej.

Najbliższa stacja kolejowa znajduje się w miejscowości Zagórz odległej około 20 km.

Linia ta umożliwi bezpośrednie połączenia kolejowe w układzie ponad regionalnym z miastami: Warszawa, Kraków, Łódź Kaliska, Katowice, Nowy Sącz, Krynica

Wewnętrzne.

Generalnie powiązania wewnętrzne opierać będą się na sieci dróg powiatowych.

Elementem uzupełniającym sieć dróg powiatowych stanowią drogi gminne.

Do najważniejszych połączeń należy zaliczyć drogi powiatowe łączące przyległe gminy a to:

- Baligród – Wołkowyja nr 19539
- Mchawa /gm. Baligród/ – Kalnica - Rzepedź nr 19525

Podstawowy układ sieci komunikacyjnej gminy Baligród stanowią następujące drogi: w systemie transportowym wojewódzkim

- droga wojewódzka nr 893 relacji: Lesko - Baligród – Cisna.

w systemie transportowym lokalnym

drogi powiatowe klasy **Z** na kierunkach:

- Baligród – Wołkowyja nr 19539
- Mchawa /gm. Baligród/ – Kalnica - Rzepedź nr 19525

Łączna długość dróg wojewódzkich wynosi 22,3 km, powiatowych 21,253 km. Stan drogi wojewódzkiej jest zadawalający. Natomiast drogi powiatowe są w dużym stopniu ulepszone, jednak ich wartość techniczną i eksploatacyjną należy uznać za nie spełniającą aktualnych wymogów transportu i komunikacji / wymagają modernizacji np.: odnowy nawierzchni, odwodnienia, remontów przepustów, mostów itp./.

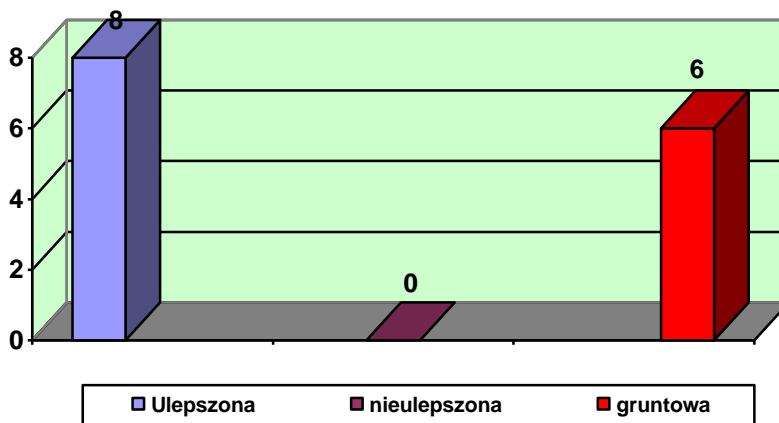
WYKAZ DRÓG WOJEWÓDZKICH, POWIATOWYCH I GMINNYCH
NA TERENIE GMINY BALIGRÓD (wg. stanu na 1.01.2001 r)

Lp.	Nr. drogi	Nazwa drogi klasa	Długość drogi w km	Rodzaj nawierzchni	
				Ulepsz. (twarde)	Nie ulep.
GMINA					
Droga wojewódzka – klasa G					
1.	893	Lesko – Baligród - Cisna	22,3	22,3	-
Razem:			22,3	22,3	-
Drogi powiatowe – klasa Z					
3.	19525	Mchawa – Kalnica - Rzepedź	4,830	4,830	-
4.	19534	Zahoczewie przez wieś	2,171	2,171	-
5.	19535	Mchawa - Cisowiec	2,500	2,500	-
6.	19537	Zahoczewie - Żernica	4,052	0,350	3,702
7.	19538	Zahoczewie- Żerdeńka	2,700	1,880	0.820 gruntowa
8.	19539	Baligród - Wołkowyja	5,000	5,000	-
Razem:			21,253	16,731	4,522

Według rocznika statystycznego województwa podkarpackiego 2001 ilość dróg gminnych na obszarze gminy Baligród wynosi:

Zestawienie dróg gminnych w/g rodzaju nawierzchni

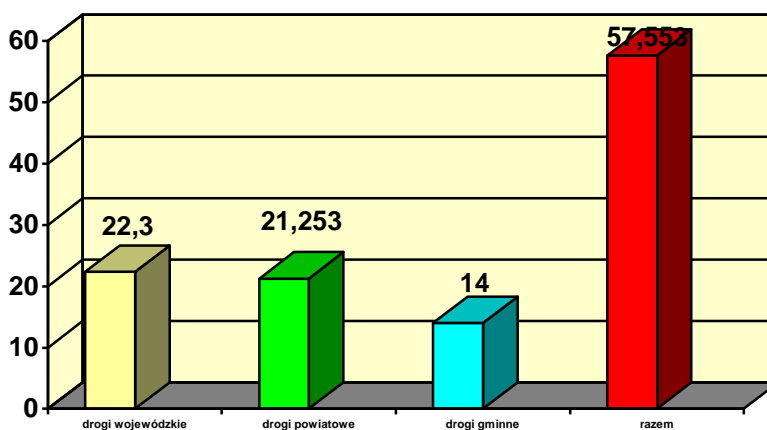
L.p.	Rodzaj na- wierzchni drogi	Długość drogi w km	%	Drogi na 100 km ² powierzchni ogólnej gminy	Drogi na 100 km ² powierzchni ogólnej powiatu bieszczadz- kiego
1.	Ulepszona	8,00	57,14	8,9	12,1
2.	Nieulepszona	-	-		
3.	Gruntowa	6,00	42,86		
4.	Razem:	14,000km	100		

L.p.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość ogółem w km.	Zlokalizowane obiekty mostowe		
				mosty w szt.	wiadukty w szt.	przepusty w szt.
1.	1902001	Mchawa – ‘‘Chałupki’’	0,750	-	-	2
2.	1902002	Mchawa przez wieś	2,250	-	-	2
3.	1902003	Mchawa do sklepu	0,403	-	-	1
4.	1902006	Roztoki przez wieś	1,650	-	-	3
5.	1902004	Mchawa - Cisowiec	0,800	-	-	-
6.	1902008	Baligród przez Podgłębokie	0,550	-	-	-
7.	1902009	Baligród koło cm.wojennego	0,450	-	-	1
8.	1902010	Zahoczewie zjazd do młyna	0,350	-	-	-
		Razem:	7,230	-	-	9
9.		Ulice Baligrodu	4,040	-	-	-
		Razem:	11,270			

Zestawienie dróg publicznych na terenie gminy Baligród.

L.p.	Wyszczególnienie	Długość dróg w km
1.	Drogi wojewódzkie	22,300
2.	Drogi powiatowe	21,253
3.	Drogi gminne	14,000
4.	Razem:	57,553km

W kompetencji Samorządu Gminy Baligród znajduje się:

- dróg gminnych o łącznej długości **14,00 km**

Przedstawione dane pokazują, że gmina posiada znaczną ilość dróg gminnych, w tym o nawierzchni twardej ulepszonej 8.00km – 57,14% ogółu, gruntowej 6,00 km – 42,86% ogółu. Gmina nie dysponuje wystarczającymi funduszami na drogi oraz nie ma sprzętu niezbędnego do prowadzenia robót drogowych. Stąd dalszy rozwój sieci dróg gminnych powinien iść w kierunku utrzymania dotychczasowego stanu jak i poprawy parametrów technicznych drogi.

Dalsze powiększanie sieci transportowej gminy tylko rozproszy planowane środki finansowe przeznaczane na ten cel, które są i tak pod dużym naciskiem licznych wniosków i postulatów społecznych

W odniesieniu do dróg powiatowych można stwierdzić, że są w wysokim stopniu zdegradowane. Występują jeszcze odcinki dróg powiatowych o nawierzchni nieutwardzonej.

Reasumując istotnymi problemami w zakresie drogownictwa miasta i gminy są:

- wysoki stopień degradacji technicznej infrastruktury komunikacyjnej.
- ograniczenia środków finansowych niezbędnych do realizacji inwestycji komunikacyjnych,
- istniejący ruch samochodowy,
- ruch pieszy wzdłuż dróg,
- budowa chodników,
- budowa oświetlenia.

Na terenie gminy nie projektuje się nowych układów komunikacyjnych.

Bardzo istotnym ciągiem komunikacyjnym dla gminy jest ciąg dróg powiatowych łączących gminę Komańcza – Baligród – Solina. W chwili obecnej jest to układ komunikacyjny o dużym stopniu degradacji. Modernizacja tego układu komunikacyjnego na kierunku wschód – zachód pozwoliłaby na aktywizację gospodarczą i turystyczną terenów do niego przyległych. Skróciłoby to również znacznie połączenie atrakcyjnych obszarów turystycznych gminy Komańcza poprzez Baligród z Gminą Solina. W układzie ponadlokalnym zaproponowane od stworzenie układu komunikacyjnego stanowiłoby przedłużenie drogi wojewódzkiej nr 889 relacji Sieniawa – Szczawne, łączącego dwa ośrodki uzdrowiskowe tj; Rymanów i Polańczyk oraz planowany obszar uzdrowiskowy w miejscowości Rabe gmina Baligród.

Komunikacja zbiorowa.

Teren gminy obsługuje Państwowa Komunikacja Samochodowa. Obsługuje ona teren gminy wzdłuż drogi wojewódzkiej i powiatowych. Przystanki PKS są w większości nie urządzone ich lokalizację pokazano na planszy komunikacyjnej.

Stacje benzynowe.

Na terenie gminy Baligród znajduje się jedna stacja paliw w miejscowości Baligród:

Średnio dobowy ruch drogowy na drogach wojewódzkich.

Główną trasą komunikacyjną przechodzącą przez gminę Baligród jest droga wojewódzka nr 893 relacji: Hoczew – Cisna. Pomiaru ruchu na drodze wojewódzkiej w latach 1985 i 1995 oraz ruch prognozowany przedstawia poniższa tabela.

Nazwa drogi – Odcinek	Lata					
	Ruch istniejący		Ruch prognozowany			
	85	95	2000	2005	2010	2015
Droga wojewódzka nr. 893 Odcinek Hoczew - Bali- gród	700p/d	968p/d	1100 p/d	1300 p/d	1650 p/d	2100 p/d
Droga wojewódzka nr. 893 Odcinek Baligród - Cisna	600p/d	842p/d	1000 p/d	1100 p/d	1400 p/d	1750 p/d

Analizując przedstawione dane dotyczące średniodobowego ruchu na drodze wojewódzkiej nr 893, można stwierdzić, że współczynnik wzrostu ruchu wykazuje umiarkowaną dynamikę. Wiąże się to między innymi z bliskością położenia miasta Leska. Ponadto nakłada się na to ruch tranzytowy w kierunku Bieszczad.

Parkingi.

Na terenie gminy w obecnej chwili jest niewiele miejsc parkingowych. Znajdują się one przeważnie przy obiektach użyteczności publicznej jak i usługach.

8.2. Cele rozwoju w sferze komunikacyjnej.

- **Przebudowa i restrukturyzacja najważniejszych ciągów komunikacyjnych gminy celem zaspokojenia potrzeb przewozowych mieszkańców i zapewnienia odpowiedniego poziomu usług transportowych.**
- **Optymalizacja kosztów inwestycyjnych i eksploatacyjnych.**

8.3. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy w zakresie komunikacji.

Kierunki rozwoju komunikacji gminy Baligród określone zostały z uwzględnieniem:

- Powiązań zewnętrznych i wewnętrznych.
- Rozmieszczenia terenów osadniczych.
- Rozmieszczenia terenów objętych działalnością gospodarczą.
- Potrzeb obsługi rolnictwa.
- Potrzeb turystyki i rekreacji.
- Potrzeb oświaty
- Wymagań związanych ze specyfiką poszczególnych systemów.

W zakresie komunikacji drogowej przewiduje się:

- Przebudowę istniejącej drogi wojewódzkiej nr 893.
- Przebudowę i restrukturyzację dróg powiatowych i gminnych.
- Przebudowę układu dróg powiatowych na linii wschód – zachód.
- Przebudowę dróg / ulic / w Baligrodzie.
- Budowę chodników wzdłuż dróg.
- Budowę oświetlenia dróg.

8.4. Zasady kształtowania sieci drogowej.

Kształtowanie sieci drogowej winno następować:

- zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999r. (Dz.U. Nr 43 , poz.430 , z 1999r.) w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie - w stosunku do określenia parametrów drogi;
- zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 26 czerwca 2000 r. (Dz.U. Nr 71, poz. 838, z 2000r.) w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Ustawy z dnia 21 marca 1985r. o drogach publicznych - w stosunku do określenia odległości sytuowania obiektów budowlanych przy drogach;
- zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki morskiej z dnia 5 maja 1999r. (Dz.U. Nr 47, poz. 476 z 1999r; z późniejszymi zmianami Dz.U. Nr 52, poz. 627 z 2000r.) w sprawie określenia odległości i warunków dopuszczających usytuowanie drzew lub krzewów, elementów ochrony akustycznej, wykonanie robót ziemnych, budynków lub bu-

dowli w sąsiedztwie linii kolejowych oraz sposobu urządzania i utrzymania zasłon i pasów przeciw pożarowych – w stosunku do określenia odległości usytuowania budynków lub budowli w sąsiedztwie linii kolejowych;

- zgodnie z Zarządzeniem nr 5 Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych z dnia 31 marca 1995r. - w stosunku do najmniejszych zalecanych odległości drogi publicznej od budynków z pomieszczeniami na pobyt ludzi;

W planach miejscowych i decyzjach o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu należy stosować następujące minimalne odległości obiektów budowlanych nie przeznaczonych na pobyt ludzi, od zewnętrznej krawędzi jezdni:

L.p.	Rodzaj drogi	Na terenie zabudowy miast i wsi	Poza terenem zabudowy
1.	Droga ogólnodostępna:		
	a) krajowa	10 m	25 m
	b) wojewódzka, powiatowa	8 m	20 m
	c) gminna,	6 m	15 m

Natomiast zaleca się aby najmniejsze odległości drogi publicznej od budynków z pomieszczeniami na pobyt ludzi w nawiązaniu do zarządzenia nr 5/95 Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych z dnia 31 marca 1995 r. wynosiły:

WPD - 2

KLASA TECHNICZNA DROGI	KATEGORIA DROGI	OBIEKTY PRZEZNACZONE NA POBYT LUDZI:		
		Mieszkaniowe i budynki użyteczności publicznej		Budynki szpitalne, sanatoriów i wymagające szczególnej ochrony
		jednokondygnacyjne	wielokondygnacyjne	
IV, V / G, Z /	Wojewódzkapowiatowa	30 m	40 m	130 m
V / L, D /	Gminna	15 m	20 m	80 m

Zgodnie z II Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie, przyjęto następujące szerokości ulic w liniach rozgraniczających:

- **drogi wojewódzkie**

Klasa drogi **G**

Przekrój poprzeczny (liczba jezdni x liczba pasów ruchu) - **1x2**

Najmniejsza szerokość w liniach rozgraniczających drogi

o przekroju jednojezdniowym - **25 m.**

Klasa drogi **Z**

Przekrój poprzeczny (liczba jezdni x liczba pasów ruchu) - **1x2**

Najmniejsza szerokość w liniach rozgraniczających drogi

o przekroju jednojezdniowym - **20 m.**

- **drogi powiatowe**
Klasa drogi **Z**
Przekrój poprzeczny (liczba jezdni x liczba pasów ruchu) - **1x2**
Najmniejsza szerokość w liniach rozgraniczających drogi o przekroju jednojezdniowym - **20 m.**
- **drogi gminne**
Klasa drogi **L, D**
Przekrój poprzeczny (liczba jezdni x liczba pasów ruchu) - **1x2**
Najmniejsza szerokość w liniach rozgraniczających drogi o przekroju jednojezdniowym - **10 - 15 m.**
- **ścieżki rowerowe**
Szerokość ścieżki rowerowej powinna wynosić nie mniej niż:
1,5m – gdy jest ona jednokierunkowa,
2,0m – gdy jest ona dwukierunkowa,
2,5m – gdy ze ścieżki jednokierunkowej mogą korzystać piesi.
Szerokość ścieżki rowerowej należy ustalać indywidualnie, jeżeli oprócz prowadzenia ruchu rowerowego pełni ona inne funkcje.

Szerokość w liniach rozgraniczających drogi powinna być zwiększona jeżeli zawiera ona elementy uzbrojenia podziemnego (gaz, woda, kanalizacja, telekomunikacja, elektroenergetyka) lub inne urządzenia. Drugim bardzo istotnym czynnikiem ze względu na poprawność rozwiązań komunikacyjnych, bezpieczeństwo ruchu jest zasada dostępności jezdni. Wiąże się to z odpowiednimi odstępami między skrzyżowaniami, liczbą włączeń i wyłączeń, parkowaniem. Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie podaje w tym zakresie szczegółowe rozwiązania.

Zasady polityki parkingowej.

Obecna ilość miejsc parkingowych w gminie jest nie wystarczająca w stosunku do zaobserwowanych potrzeb. Odnosi się to w szczególności do istniejących usług, które posiadają niewystarczającą ilość miejsc parkingowych. Problem ten nasila się w okresie letnim, przy zwiększonym napływie turystów. Na terenie całej gminy w odniesieniu do zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej zakłada się parkowanie w garażach i na terenie posesji.

Natomiast na obszarze gminy w terenach wyznaczonych pod różnego rodzaju funkcje, przy zagospodarowywaniu działki należy zapewnić, stosownie do jej przeznaczenia i sposobu zabudowy odpowiednią ilość miejsc postojowych wraz z drogami dojazdowymi w nawiązaniu do sieci dróg publicznych.

Orientacyjne wskaźniki miejsc postojowych dla samochodów osobowych przy obiektach usługowych i użyteczności publicznej.

Lp.	Rodzaj obiektu (usługi)	Jednostka odniesienia	Liczba miejsc postojowych na jednostkę odniesienia
1.	Administracja	100 zatrudnionych	20 - 30
2.	Biblioteki	100 użytkowników jednocześnie	20 - 30
3.	Domy rencistów	100 mieszkańców 100 zatrudnionych	4 - 6 20 - 30

4.	Hotele	100 łóżek	25 - 35
5.	Domy kultury, kluby	100 użytkowników jednocześnie	20 - 30
6.	Obiekty sportowe	100 użytkowników jednocześnie	15 - 20
7.	Produkcja (przemysł, usługi)	100 zatrudnionych	15 - 25
8.	Obiekty handlowe	1000 m ²	30 - 60

Zasady ograniczania przed hałasem i skażeniami drogowymi.

W trakcie eksploatacji układu komunikacyjnego możliwe jest stosowanie różnorodnych przedsięwzięć, mogących ograniczyć wpływ hałasu jak i zanieczyszczeń drogowych na otoczenie drogi.

Należą do nich:

- przebudowa dróg
  - korekta drogi w planie i profilu,
  - poprawa stanu nawierzchni,
  - zwiększenie przepustowości.
- usprawnienia organizacyjne w ruchu
  - wprowadzenie pierwszeństwa ruchu na kierunkach najbardziej obciążonych ruchem,
  - eliminowanie pojazdów ciężkich,
  - ograniczenie prędkości,
- zastosowanie ekranowania przed hałasem
  - ekrany akustyczne,
  - zieleń izolacyjna,
  - lokalizacja obiektów mało wrażliwych na hałas
- lokalizowanie obiektów wrażliwych na zanieczyszczenia powietrza poza pasem uciążliwości drogi
  - szkoły, szpitale, budynki mieszkalne.
- stosowanie w obiektach budowlanych znajdujących się w pasie uciążliwości drogi specjalnych izolacji redukujących hałas.
  - przegrody tłumiące hałas,
  - okna o podwyższonej izolacji akustycznej
- w pasie uciążliwości drogi stosowanie upraw roślin mało wrażliwych na zanieczyszczenia, o ile inny sposób zagospodarowania tej strefy jest nie możliwy.

9. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

9.1. Kierunki rozwoju systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Na terenie gminy Baligród mieszkańcy zaopatrywani są w wodę z wodociągów zbiorczych lub poprzez małe lokalne ujęcia lub z własnych studni indywidualnych.

Miejscowości: Baligród, Bystre, Kołonicze i część miejscowości Jabłonki posiadają sieć wodociągową, która rozprowadza wodę z ujęcia powierzchniowego w Kołonicach. Pozwolenie wodno – prawne określa pobór wody w ilości 380 m³/d. Ze względu na brak możliwości ujęcia wody podziemnej, w celu zaopatrzenia w wodę ujęto dla celów

wodociągowych wodę powierzchniową. Ujęcie to posiada ustaloną strefę ochronną. Pozostałe ujęcia wody na terenie gminy nie posiadają ustalonych stref ochronnych.

Sieć wodociągowa posiada łączną długość 11,9 km. Łącznie z wody z wodociągu korzysta ok. 1200 osób na terenie gminy Baligród.

Szacuje się, że 36% mieszkańców gminy korzysta ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

W pozostałych miejscowościach zaopatrzenie w wodę odbywa się poprzez małe ujęcia lub studnie kopane.

Studium proponuje następujące kierunki działań:

- gmina Baligród powinna posiadać zaopatrzenie w wodę o kontrolowanej, dobrej jakości, którą uzyska się poprzez poddanie jej procesom technologicznym uzdatniania w stacji uzdatniania;
- ośrodki wypoczynkowe oraz wszelkie obiekty turystyczne powinny posiadać zaopatrzenie w wodę z kontrolowanych źródeł;
- na terenie gminy konieczna jest rozbudowa urządzeń związanych z zaopatrzeniem w wodę;
- woda z indywidualnych studni przydomowych przeznaczona do picia powinna być objęta kontrolnymi badaniami jej jakości;
- utworzenie stref ochronnych dla ujęć wody;
- rozbudowę i budowę ujęć wody służących do zbiorowego zaopatrzenia w wodę należy poprzedzić budową kanalizacji, bowiem zwiększone zużycie wody bez odbioru i oczyszczania ścieków spowoduje degradację środowiska.

9.2.Kierunki rozwoju systemów kanalizacyjnych.

Na terenie całej gminy nie istnieje zbiorczy system kanalizacji z oczyszczaniem ścieków. Ścieki komunalne są odprowadzane do bezodpływowych dołów gnilnych z okresowym ich opróżnianiem i wywożeniem na użytki zielone. Na terenie gminy funkcjonuje kilka lokalnych oczyszczalni ścieków obsługujących pojedyncze obiekty, w miejscowościach: Jabłonki (obsługująca osiedle Nadleśnictwa), Stężnica (obsługująca osiedle Nadleśnictwa), Bystre (w ośrodkach wypoczynkowych).

Gmina Baligród posiada opracowaną koncepcję techniczno – finansową rozwiązania systemu gospodarki ściekowej. **Koncepcja ta przewiduje: wybudowanie oczyszczalni ścieków dla całej gminy w miejscowości Baligród dla stworzenia scentralizowanego systemu oczyszczania ścieków z obszaru całej gminy, budowę oczyszczalni przydomowych na terenach o małym zaludnieniu bądź oddalonych, likwidację wadliwie działających oczyszczalni w Stężnicy i Jabłonkach.** Lokalnym odbiornikiem będzie rzeka Hoczewka, która w odległości ok., 12 km wpada do Sanu. Omawiany teren obsługiwać będzie oczyszczalni mechaniczno – biologiczna o przepustowości $Q_{d\dot{s}r} = 662 \text{ m}^3/\text{d}$.

Studium określa następujące kierunki działań:

- w ramach opracowanej koncepcji kanalizacji dla całej gminy projektuje się skanalizowanie obszarów zainwestowanych gminy;
- objęcie całej gminy systemem scentralizowanym odbioru ścieków, który jest najkorzystniejszym systemem. Poprzez rezygnację z budowy małych lokalnych oczyszczalni szczególnie ponad ujęciami znika potencjalne zagrożenie sytuacjami awaryjnymi takimi jak zrzut do rzeki ścieków nieoczyszczonych. Koszt budowy nawet kilku dodatkowych kilometrów kolektora kanalizacyjnego jest znacznie niższy niż koszt budowy małej lokalnej oczyszczalni ścieków. Dodatkową korzyścią jest to że grupowe oczyszczalnie otrzymują ścieki o bardziej wyrównanym składzie fizyko-chemicznym i natężeniu dopływu co sprzyja efektywności oczyszczania. Ponadto koszty jednostkowe nakładów inwestycyjnych oraz eksploatacji maleją wraz ze wzrostem przepustowości oczyszczalni.

- dla obszarów gdzie ze względów technicznych lub ekonomicznych nie jest możliwe doprowadzenie kanalizacji sanitarnej przewiduje się lokalne systemy oczyszczania ścieków takie jak oczyszczalnie przydomowe i kanalizacja bezodpływowa. Preferuje się wspólne oczyszczalnie przydomowe o przepustowości do 5m³/d zdolne do skutecznego oczyszczania ścieków od 4-40 mieszkańców.

9.3.Kierunki i zasady odprowadzania i usuwania odpadów stałych.

Gmina Baligród posiada gminne składowisko odpadów w miejscowości Stężnica.

Jest to gminne wysypisko odpadów zajmujące powierzchnię ok. 1,0 ha i pojemności 37 600 m³. Łączna ilość odpadów odebranych z terenu gminy wynosi w ciągu roku 1519 m³.

Na terenie gminy pojawia się problem dzikich wysypisk śmieci, które są zaszłością z wielu ubiegłych lat. Wprowadzenie zbiórki odpadów nie rozwiązało całkowicie tego problemu, chociaż na przestrzeni ostatnich lat nie powstają nowe dzikie wysypiska.

Studium określa następujące kierunki działań:

- likwidacja dzikich wysypisk śmieci;
- objęcie zbiorowym odbiorem śmieci wszystkich mieszkańców gminy;
- wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów oraz recyklingu odpadów;
- wspomaganie racjonalnej gospodarki odpadami, poprzez edukację ekologiczną w tym względzie, prowadzoną szeroko i od podstaw już wśród dzieci i młodzieży szkolnej;
- dla terenów wiejskich o zabudowie rozproszonej często trudno dostępnej komunikacyjnie najkorzystniejsze systemy gromadzenia odpadów to :
  - WPGO wiejskie punkty gromadzenia odpadów – kontener obsługujący mieszkańców w promieniu 1 –1,5 km.
  - gromadzenie odpadów w workach foliowych i wystawianie ich w określonym miejscu i czasie na skraju drogi;
- przygotowanie wraz z gminami sąsiednimi systemu gospodarki odpadami zgodnie z zalecanymi kierunkami polityki komunalnej i ekologicznej państwa.

Gmina Baligród podjęła działania wspólnie z sąsiednimi jednostkami samorządowymi zgodnie z zalecanymi kierunkami polityki komunalnej zmierzające do kompleksowego i pełnego rozwiązania gospodarki odpadami. są prace związane z rozwiązaniem problemów gospodarki odpadami. W przyszłości planowane jest przystąpienie do budowy nowoczesnego między gminnego zakładu utylizacji odpadów.

9.4.Kierunki zaopatrzenia w gaz ziemny.

Zaopatrzenie w gaz sieciowy posiada tylko jedna miejscowość – Nowosiółki.

Jej zasilania odbywa się gazociągiem średnioprężnym ze stacji redukcyjno –pomiarowej I⁰ w Lesku.

Gazociąg ten posiada znaczne rezerwy w zakresie możliwości przesyłowych = istnieją więc techniczne warunki do gazyfikacji kolejnych miejscowości.

Studium określa następujące kierunki działań:

- utrzymanie istniejących sieci gazowych;
- przebudowa w miarę potrzeb istniejących gazociągów lub budowa nowych odcinków.

9.5.Elektroenergetyka.

Gmina posiada stosunkowo dobre wyposażenie w sieć średnich i niskich napięć o wymaganym standardzie. Na terenie gminy pracują urządzenia elektroenergetyczne o napięciu 15 kV i 0,4 kV tj. linie napowietrzne i kablowe oraz stacje transformatorowe 15 kV/0,4 kV.

Gminę w zakresie dostaw energii elektrycznej obsługuje Rejon Energetyczny Sanok - Rzeszowski Zakład Energetyczny S.A.

Zasilanie gminy odbywa się liniami elektroenergetycznymi średniego napięcia 15 kV poprzez stacje transformatorowe ŚN/nn o mocy pokrywającej istniejące ogólne zapotrzebowanie oraz zapewnia niezbędną rezerwę. Przestrzenny rozkład źródeł mocy /stacji/ wymagać jednak będzie w miarę wzrostu zapotrzebowania istniejących odbiorców i pojawiania się nowych, rozbudowy i modernizacji.

Obiekty kubaturowe winny być zlokalizowane względem istniejących sieci elektroenergetycznych zgodnie z obowiązującymi przepisami szczegółowymi i polskimi normami. Nie należy zalesiać terenów zlokalizowanych w pasie 11m pod istniejącymi i projektowanymi liniami 15kV (po 5,5m od osi linii w obie strony).

Telekomunikacja.

Na terenie gminy znajduje się centrala automatyczna w Baligrodzie typu 5ESS o pojemności 500 NN, do której podłączonych jest obecnie 1914 abonentów. Operatorem na terenie gminy jest Telekomunikacja Polska S.A.

l.p	Miejscowość	liczba ludności	ilość abonentów	wskaźnik gęstości telefonicznej na 100 mieszkańców
1.	Baligród	1436	266	18,5
2.	Nowosiółki	381	14	3,7
3.	Zahoczewie	304	7	2,3
4.	Mchawa	481	57	11,8
5.	Roztoki	123	11	8,9
6.	Bystre	24	11	45,8
7.	Jabłonki	118	21	17,8
8.	Kołonice	126	11	8,7
9.	Rabe	7	1	14,3
10.	Stężnica	187	22	11,7
11.	Żerdenka	49	1	2
12.	Żernica	-	1	-
	Razem	7290	627	8,6

Wskaźnik gęstości telefonicznej na terenie **gminy Baligród** wynosi **12,8** abonentów na 100 mieszkańców. Na terenie powiatu bieszczadzkiego wskaźnik ten wynosi 18,05 łącznie z terenem miast. W **województwie podkarpackim** wskaźnik ten wynosi **13,8** dla terenów wiejskich. Dla **terenu całej Polski** wskaźnik ten w 1998 r wynosił **22,7** /łącznie dla terenów miast i wsi/

Kierunki rozwoju tej dziedziny infrastruktury to podniesienie wskaźnika gęstości telefonicznej do wartości zakładanych na terenie Polski / gęstość telefoniczna dla obszarów wiejskich 22/

Objęcie telefonią komórkową terenu gminy poprzez różnych operatorów co niesie za sobą obniżenie kosztów w wyniku konkurencji. W związku z rozwojem tego rodzaju łączności dopuszcza się lokalizację masztów anten telekomunikacyjnych na obszarze całej gminy nie kolidujących z określonymi w studium podstawowymi funkcjami

10. PROGNOZA PROCESU DEMOGRAFICZNEGO I JEJ KONSEKWENCJE DLA ROZWOJU I KSZTAŁTOWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ.

PROGNOZA ROZWOJU DEMOGRAFICZNEGO

Zmiany w liczbie ludności.

W oparciu o prognozę demograficzną oraz bieżącą obserwację procesów demograficznych można określić generalnie tendencje kształtowania się czynnika ludzkiego w perspektywie do 2020 roku stanowiącego wiodący czynnik kierunków rozwoju i zagospodarowania przestrzennego.

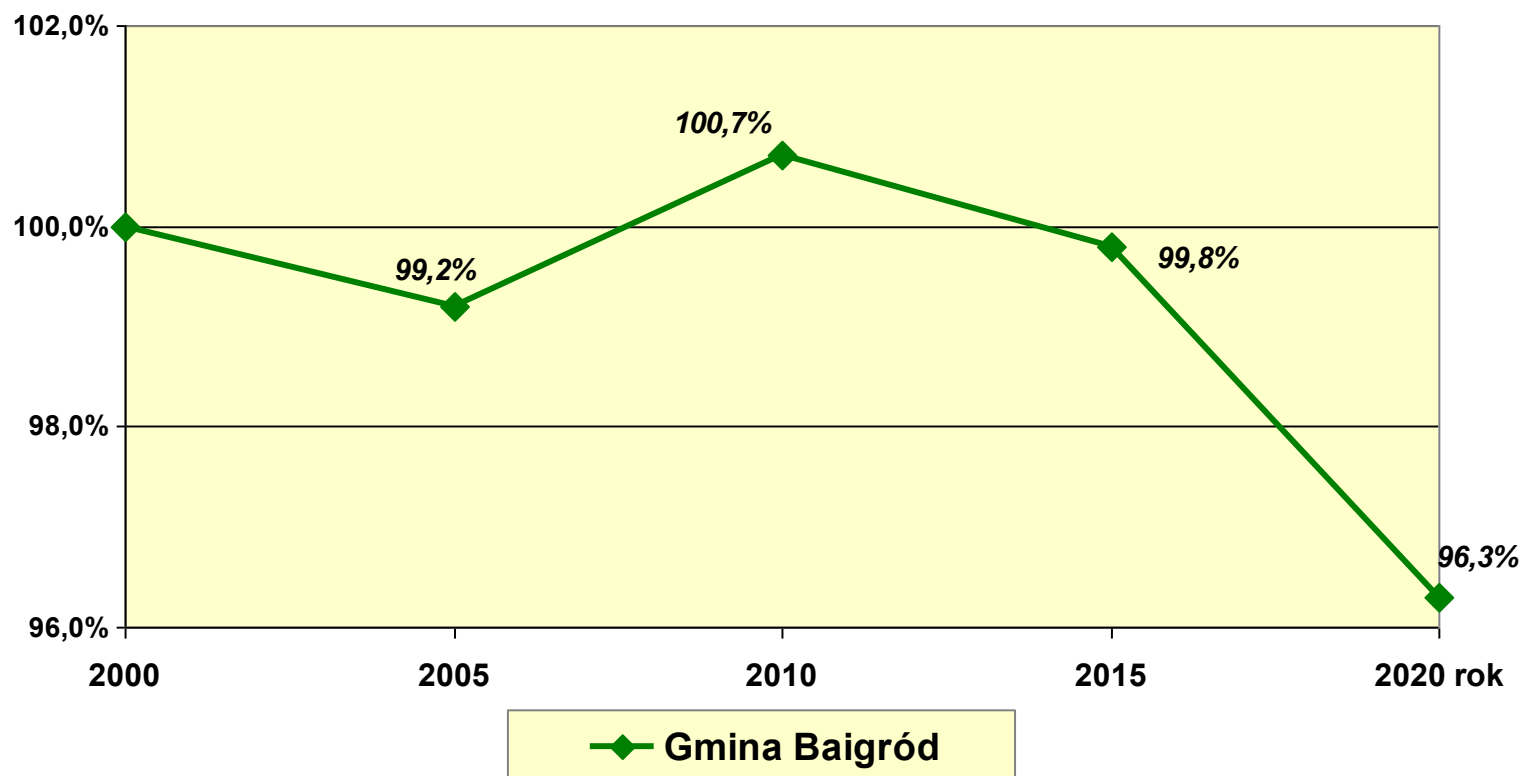
Na przebieg procesów demograficznych w gminie wpływać będą: z jednej strony trendy i procesy wykształcone w latach ubiegłych, z drugiej strony trendy nowe, których występowanie sygnalizuje aktualna prognoza.

Prognoza demograficzna do roku 2020 dla Gminy Baligród została opracowana przez PBPP w Rzeszowie Oddział Zamiejscowy w Krośnie w 1997 r. na bazie danych z 1995 r. Urzędu Statystycznego w Krośnie, tj. ludności faktycznie zamieszkującej na terenie gminy. Charakteryzuje się ona zmniejszeniem liczby ludności w okresie 1999 - 2020 o 120 osób, w tym liczba mężczyzn zmniejszy się o 1 osobę, a liczba kobiet o 119 osób. Charakterystycznym dla terenu gminy jest fakt, że w okresie od 2005-2010 nastąpi wzrost o 50 osób, a w okresie następnych lat zmniejszenie liczby mieszkańców o 143 osoby. (tabela 1, wykres 1).

Tabela 1 Liczba ludności w latach 2000-2020

Wyszczególnienie	Stan faktyczny 2000	Prognoza				Przyrost + ubytek -
		2005	2010	2015	2020	
OGÓŁEM						
Gmina Baligród	3265	3238	3288	3257	3145	- 120
w tym:						
mężczyźni	1644	1660	1690	1690	1643	- 1
kobiety	1621	1578	1598	1567	1502	- 119

Wykres 1 **Dynamika zmian ludności w latach 2000 - 2020**
2000 rok – 100%

Struktura wieku ludności.

Przewidywanym zmianom ilościowym towarzyszyć będą zmiany strukturalne. W tym przypadku mniejsze znaczenie będą mieć niewielkie zmiany w strukturze płci, natomiast istotny wpływ na politykę społeczno – gospodarczą będą mieć rysujące się zmiany w strukturze wieku (*tabela 2, tabela 3, wykres 2, wykres 3*).

Najistotniejsze z nich to:

◆ **zmniejszenie liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (0 –17 lat).**

Ogółem w gminie liczba tej grupy wiekowej zmniejszy się z 868 w 2000 r. do 789 osób w 2020 r. Udział w ogólnej liczbie ludności zmniejszy się z 26,6% do 25,1%.

Do roku 2000 następować będzie wzrost tej populacji. W latach 2001 – 2010 nastąpi zmniejszenie o 45 osób, w następnym pięcioleciu 2011 – 2015 nieznaczny wzrost, a w następnym okresie znowu spadek o 12 osób. Dynamika zmian ludności w grupie wieku przedprodukcyjnego w prognozowanym okresie będzie zmienna.

W poszczególnych grupach wiekowych w ramach wieku przedprodukcyjnego należy się spodziewać:

Wzrostu liczby dzieci w wieku 0 –2 lat na przełomie 2000 – 2005, a następnie zmniejszenie do roku 2020. W efekcie całego okresu liczba tej grupy wiekowej zmniejszy się.

Liczba dzieci w wieku przedszkolnym /3 –6 lat/ w okresie od 2000 do 2010 zwiększy się. W latach 2011 – 2020 nastąpi zmniejszenie tej grupy. W efekcie w okresie prognozowanych lat liczba tej grupy wiekowej również się zmniejszy.

Liczba dzieci w wieku 7 – 14 lat w okresie 2000 – 2010 zmniejszy się. W latach 2011 – 2015 zaznaczy się tendencja odwrotna – nastąpi przyrost dzieci w tej grupie wiekowej. W ostatnim pięcioleciu liczba tej grupy zmniejszy się. Efektem tych zmian w 2020 roku liczba tej populacji zmniejszy się.

Odmienny przebieg do roku 2000 będą miały procesy demograficzne w grupie 15 – 17 lat, kiedy to liczba osób wzrosła. W latach następnych /2001 – 2015/ spodziewać się należy obniżenia tej populacji z czego zdecydowane obniżenie liczebności tej grupy wiekowej nastąpi w pięcioleciu 2006 - 2010. Po 2015 roku nastąpi wzrost liczebności dzieci. Ogółem liczba tej grupy wiekowej zwiększy się.

◆ **zmniejszenie liczby ludności w wieku produkcyjnym (18 –59 lat kobiety, 18 – 64 lat mężczyźni)**

Ogółem w gminie liczba tej grupy wiekowej zmniejszy się z 1905 w 2000 r. do 1859 osób w 2020 r. Udział w ogólnej liczbie ludności wzrosła z 58,5% do 59,1%.

Przeobrażenia liczebności **ludności w wieku produkcyjnym /18 – 59/64/** będą niezwykle ważne zwłaszcza w obecnej sytuacji gospodarczej i istniejącym bezrobociu. Dynamika zmian ludności w grupie wieku produkcyjnego w prognozowanym okresie nie jest jednolita. Do roku 2010 nastąpi wzrost liczebności tej populacji. W okresie 2011 - 2020 zaznaczy się tendencja spadkowa.

◆ **wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej kobiety, 65 lat i więcej mężczyźni)**

Ogółem w gminie liczba tej grupy wiekowej zwiększy się z 492 w 2000 r. do 497 osób w 2020 r. Udział w ogólnej liczbie ludności zwiększy się z 15,1% do 15,8%.

Do 2010 r. liczba tej grupy wiekowej zmniejszy się o 93 osoby. W następnych latach następować będzie wzrost liczebności tej grupy wiekowej. Większość przyrostu przypadając będzie na ostatnie pięciolecie i wyniesie 68 osób.

- ◆ **obciążenie demograficzne** tj. liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym w prognozowanym okresie zmniejszy się z 71 osób w 2000 roku do 69 w 2020 r.

Do 2010 r nastąpi zmniejszenie wskaźnika do 58 osób, w następnym okresie dziesięcioletnim wzrośnie do wielkości 69 osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym.

- ◆ **bezrobocie** będzie stałym elementem rynku pracy i z całą pewnością będzie się charakteryzowało zmiennym nasileniem w czasie.

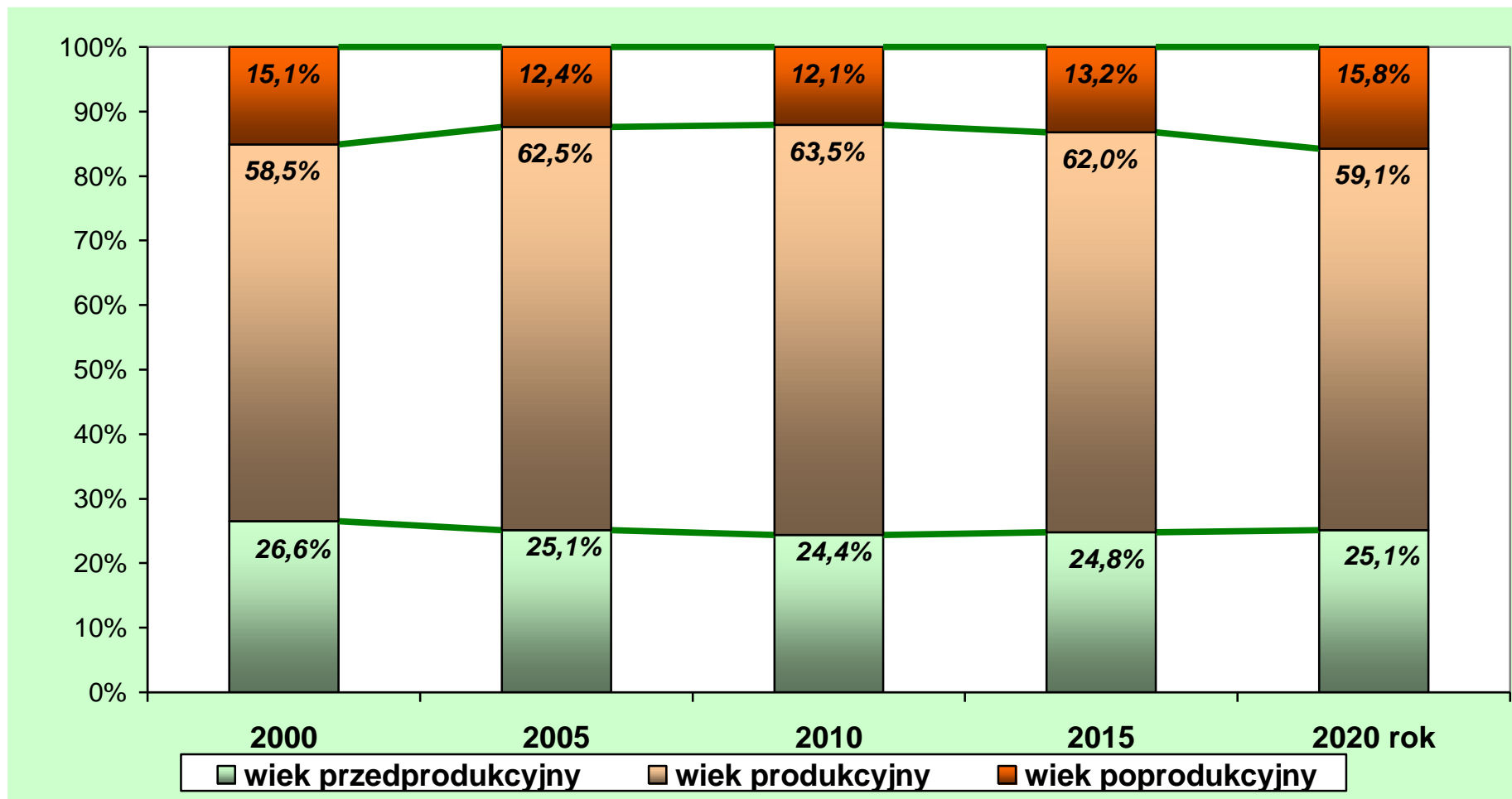
Tabela 2 **PROGNOZA LUDNOŚCI GMINY BALIGRÓD 2000 - 2020**
Liczba ludności wg wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego oraz płci.

Wyszczególnienie O – ogółem M – mężczyźni K – kobiety	Wiek przedprodukcyjny /0-17 lat/			Wiek produkcyjny			Wiek poprodukcyjny			Ludność ogółem		
	O	M	K	O	18-64 M	18-59K	O	65 i więcej M	60 i więcej K	O	M	K
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
2000 rok – stan faktyczny												
Gmina Baligród	868	449	419	1905	1033	872	492	162	330	3265	1644	1621
2000 rok - prognoza												
Gmina Baligród	845	445	400	1928	1055	873	407	126	281	3180	1626	1554
2005 rok												
Gmina Baligród	813	431	382	2024	1098	926	401	131	270	3238	1660	1578
2010 rok												
Gmina Baligród	802	425	377	2087	1138	949	399	127	272	3288	1690	1598
2015 rok												
Gmina Baligród	809	429	380	2019	1123	896	429	138	291	3257	1690	1567
2020 rok												
Gmina Baligród	789	418	371	1859	1043	816	497	182	315	3145	1643	1502

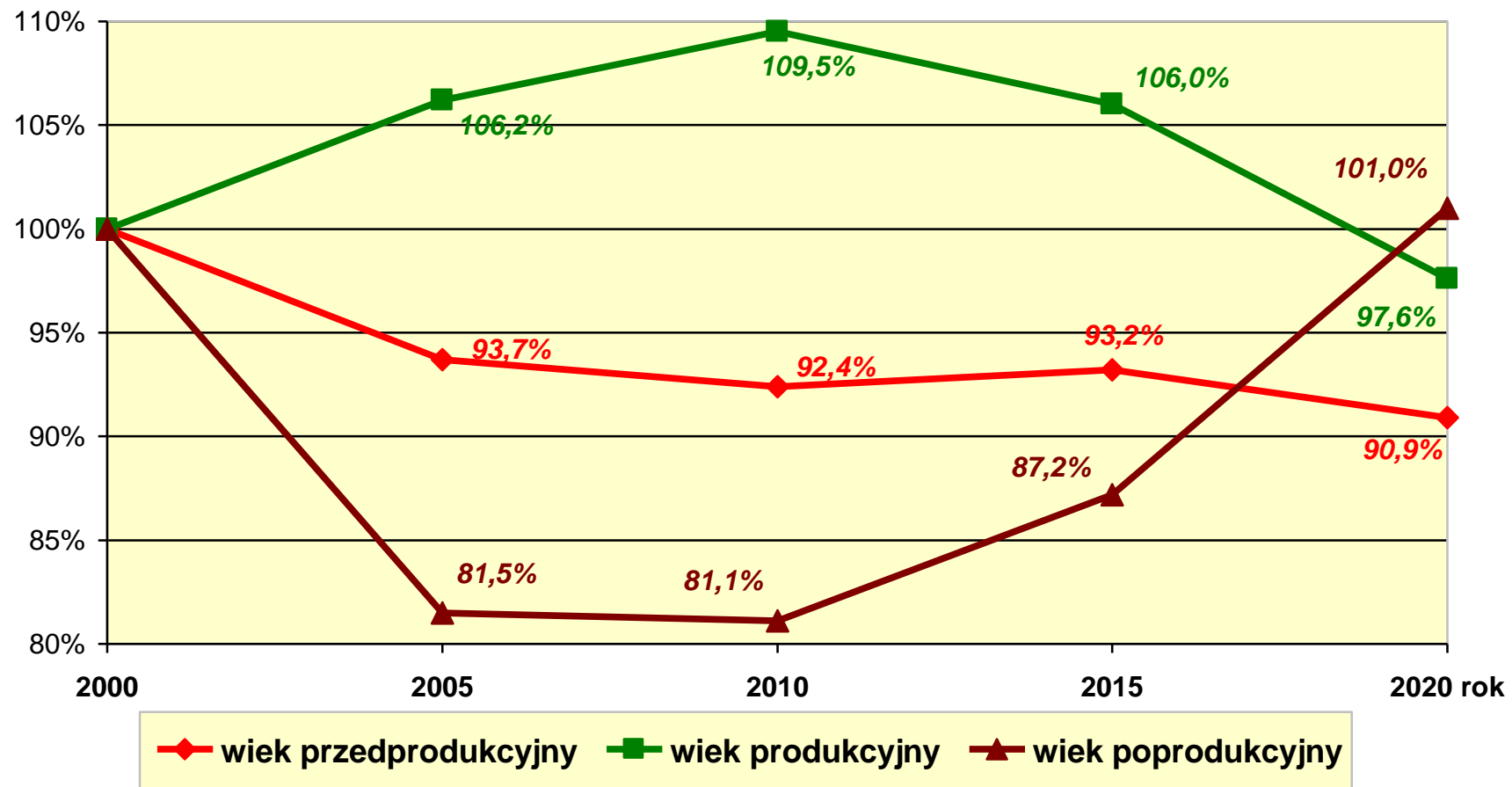
Tabela 3 **PROGNOZA LUDNOŚCI GMINY BALIGRÓD 2000 - 2020**
Struktura grup wiekowych

Lata Grupy wiekowe	2000 stan faktyczny		2000 prognoza		2005		2010		2015		2020	
	w liczbach	%	w liczbach	%	w liczbach	%	w liczbach	%	w liczbach	%	w liczbach	%
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
GMINA BALIGRÓD												
Ogółem	3265	100	3180	100	3238	100	3288	100	3257	100	3145	100
w tym:												
wiek przedprodukcyjny	868	26,6	845	26,6	813	25,1	802	24,4	809	24,8	789	25,1
wiek produkcyjny	1905	58,5	1928	60,6	2024	62,5	2087	63,5	2019	62,0	1859	59,1
wiek poprodukcyjny	492	15,1	407	12,8	401	12,4	399	12,1	429	13,2	497	15,8
obciążenie demograficzne	71,4	x	64,9	x	60,0	x	57,5	x	61,3	x	69,2	x

Wykres 2 Struktura ludności według wieku w latach 2000 – 2020

Wykres 3 **Dynamika zmian ludności według grup wiekowych w latach 2000 - 2020**
2000 rok = 100%

Konsekwencje procesów demograficznych dla rozwoju i kształtowania polityki przestrzennej.

Zagospodarowanie zasobów pracy.

Jednym z najważniejszych problemów wynikających z przedstawionej struktury ludności będzie zagospodarowanie przyrostu do roku 2010 ludności w wieku produkcyjnym. Wagę problemu dodatkowo potęguje fakt występującego dużego bezrobocia (stopa bezrobocia w powiecie leskim na koniec stycznia 2002 r. – 21,9%), niosącego ze sobą wiele negatywnych skutków, zarówno o ekonomicznym jak i społecznym charakterze.

Nakładanie się dwóch czynników tj. przyrost ludności w wieku produkcyjnym i bezrobocie stawiają przed władzami Gminy Baligród potrzebę systematycznego opracowania programów zagospodarowania nadwyżek zasobów siły roboczej. Skutki bezrobocia stanowić powinny dostateczny bodziec do podjęcia działań zwalczających to zjawisko.

Spółeczeństwo dotknięte nadmiernym bezrobociem z jego wieloma patologiami odczuwa wzrost zagrożenia możliwością utraty pracy i obniżenia się poziomu bezpieczeństwa społecznego osób pozbawionych pracy. Zwiększająca się liczba osób bezrobotnych powiększa stale rosnącą skalę ubóstwa społecznego, pogłębia się brak poszanowania dla przepisów prawa. Postępujące zubożenie ludności, spowodowane całkowitą lub częściową utratą źródeł dochodu przyczynia się do stałego obniżania się stopy życiowej, obniża poczucie własnej wartości, pogarsza stan zdrowia.

Brak perspektyw przed młodymi ludźmi powoduje, że wiele z nich decyduje się opuścić gminę właściwie wyłącznie z przyczyn ekonomicznych.

Stosowane pasywne narzędzia polityki przeciwdziałającej bezrobociu mają istotne znaczenie dla redukcji bezrobocia, szczególnie w krótszym okresie. Trzeba jednak określić, że nie mogą one mieć zbyt dużego zasięgu ze względu na duże obciążenia finansowe gospodarki. Dlatego należy stwierdzić, że w ostatnim okresie kładzie się większy nacisk na rozwiązania aktywne jak: roboty publiczne, prace interwencyjne czy pożyczki na założenie firmy. Jednak ze względu na konieczność restrukturyzacji gospodarki i takie podejście nie wydaje się wystarczające. Instrumenty *aktywnej polityki na rynku pracy* mają bowiem ograniczone znaczenie dla powstawania nowych wydajnych miejsc pracy. Przeciwdziałanie bezrobociu wiązać się będzie nie tylko z programem walki z bezrobociem, ale również z ożywieniem gospodarki i uzyskaniem trwałych tendencji rozwojowych. **Tylko stworzenie trwałych i efektywnych miejsc pracy pozwoli rozwiązać problem istniejącego bezrobocia i przyrostu ludności w wieku produkcyjnym.** Rozwój turystyki, agroturystyki i usług towarzyszących jej rozwojowi daje gminie tę szansę. Tak więc jednym z priorytetowych celów polityki rynku pracy powinna być jego dynamizacja oznaczająca :

- przeciwdziałanie powstawania i utrwalania się bezrobocia trwałego,
- przekształcenie struktury zatrudnionych i bezrobotnych w celu dostosowania jej do potrzeb gospodarki,
- wyzwalanie postaw aktywnych oraz przedsiębiorczości,
- właściwą politykę informacyjną w sferze rynku pracy,
- poszerzenie zakresu współpracy władz gminy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizowania warsztatów rozwojowych dla osób poszukujących pracy,
- informowanie mieszkańców o możliwościach pozyskiwania preferencyjnych środków na tworzenie miejsc pracy,
- poszukiwanie możliwości stworzenia systemu udzielania pożyczek na ekonomiczne usamodzielnienie się.

Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej.

Na tle przedstawionych wcześniej problemów i szans rozwoju gminy, a także mając na uwadze zgromadzone zasoby społeczne, dalszy rozwój infrastruktury społecznej w sposób ważący rzutować będzie na przemiany jakościowe i ilościowe w bazie ekonomicznej gminy. Zmieniony system gospodarczy i związany z tym proces komercjalizacji obejmuje również stopniowo strefę infrastruktury społecznej. Powodować to będzie uwarunkowany powodzeniem rynkowym rozwój tej dziedziny w formach pozapaństwowych i poza samorządowych. Formy te będą tym aktywniejsze, im bardziej rozwój elementów w formie uspołecznionej nie będzie nadszedł za potrzebami społecznymi. Dotyczyć to będzie także dziedzin stosunkowo jeszcze mało lub w ogóle nie skomercjalizowanych takich jak: oświata i wychowanie, ochrona zdrowia i opieka społeczna, kultura.

Polityka gminy w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej winna być ukierunkowana głównie na poprawę jakości życia jej mieszkańców poprzez:

- zabezpieczenie przynajmniej minimalnego poziomu potrzeb bytowych i ogólnorozwojowych społeczeństwa z zapobieganiem tendencjom spadkowym w standardach obsługi,
- wyrównanie dysproporcji (w ramach realnych możliwości ich spełnienia) w przestrzennym rozmieszczeniu urządzeń infrastruktury społecznej o elementarnym i podstawowym charakterze,
- wzbogacenie rzeczowego zakresu infrastruktury o elementy wynikające z pojawiających się potrzeb związanych ze zmieniającym się poziomem i stylem życia i postępującego różnicowania w tym zakresie, a więc i zróżnicowania potrzeb przede wszystkim jakościowych,
- dostosowanie dotychczasowych funkcji obiektów i lokali do aktualnych potrzeb z założeniem płynnej i szybkiej możliwości zmiany tych funkcji.

11. POLITYKA PRZESTRZENNA NA OBSZARZE GMINY

11.1. Instrumenty realizacji polityki przestrzennej.

Ustalenia polityki przestrzennej w odniesieniu do gminy Baligród dotyczą:

- stworzenia warunków rozwoju z maksymalnym wykorzystaniem pozytywnych i korzystnych warunków otoczenia;
- wzrostu obecnego poziomu życia mieszkańców gminy.

Głównymi instrumentami realizacji tej polityki są:

- Działania środowiskowe służące uzyskaniu konsensusu społecznego na rzecz ładu i porządku w zagospodarowaniu przestrzennym, a więc:
  - nie rozpraszania zabudowy;
  - zachowania walorów przyrodniczych i kulturowych;
  - bezpieczeństwa ruchu drogowego w obszarze drogi wojewódzkiej nr 893.
  - prowadzenia czynnego obrotu nieruchomościami w terenach predysponowanych do realizacji inwestycji mieszkaniowych, turystycznych i usługowych.
- Opracowanie nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, na podstawie których można prowadzić dalsze procesy inwestycyjne.
- Wspieranie organizacyjne i finansowe:
  - rozwoju budownictwa mieszkaniowego zorganizowanego;

- kompleksowych rozwiązań na etapie projektowania i realizacji terenów zabudowy;
  - scalenia gruntów;
  - podziałów na działki budowlane i uzbrojenie terenów w infrastrukturę techniczną.
- Stosowanie ulg podatkowych dla wspierania rozwoju inwestycji.
  - Osiągnięcie celów rozwoju rolnictwa, zmian strukturalnych gospodarstw, poprawy struktury agrarnej i opłacalności ekonomicznej – tworzenie gospodarstw agroturystycznych.
  - Rozwój współpracy z samorządami: gminnymi, powiatowymi i wojewódzkim dla realizacji wspólnych programów z zakresu rozwoju terenów wiejskich i rozwiązywania problemów społecznych.
  - Szkolenie kadry samorządowej w zakresie umiejętności wykorzystania środków z „innych źródeł”, niż budżet gminy.
  - Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości poprzez promocję potencjału gminy, zagospodarowanie majątku własności komunalnej.
  - Inicjowanie rozwoju terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych.
  - Promowanie walorów gminy oraz właściwych zasad zagospodarowania przestrzennego w celu utrzymania ładu i porządku wśród społeczności gminy.

11.2. Podział na obszary polityki przestrzennej.

W wyniku oceny istniejącego stanu zagospodarowania, uwarunkowań rozwoju oraz nakreślonych kierunków zagospodarowania przestrzennego stwierdzono zróżnicowane możliwości rozwoju w poszczególnych obszarach gminy Baligród.

W studium przedstawiono politykę przestrzenną w ujęciu obszarowym i strefowym w odniesieniu do określonych celów rozwoju gminy.

Politykę przestrzenną należy rozumieć jako skoordynowane działania osób lub instytucji posiadających stosunek władczy wobec przedmiotu, do którego polityka jest adresowana – dla osiągnięcia określonych celów.

Definicja ta pozwoliła na określenie w studium Gminy Baligród trzech obszarów i czterech stref polityki przestrzennej.

Obszary polityki przestrzennej:

I. Proponowane do objęcia programami zadań rządowych i wojewódzkich

W trakcie opracowania studium wyodrębniono zadania, które będą miały istotne znaczenie dla struktury przestrzennej gminy, a które nie będą zadaniami własnymi gminy:

- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 893,
- kompleksowa ochrona wód zlewni w strefie ochrony sanitarnej pośredniej ujęcia powierzchniowego wody z rzeki San dla Sanoka,
- wprowadzenie programu rządowego ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego terenów przygranicznych w zakresie unikatowej architektury drewnianej,
- utworzenie projektowanego rezerwatu przyrody „Na stokach Dzidowej”,
- utworzenie uzdrowiska w miejscowości Rabe,

- udokumentowanie obszaru głównego zbiornika wód podziemnych 431 „Bieszczady” wraz ze strefami ONO i OWO (studia programowo – przestrzenne tych obszarów),
- utworzenie europejskiej sieci ekologicznej „Natura 2000”,
- utworzenie Transgranicznego Obszaru Chronionego „Beskidy Wschodnie”.

Polityka gminy na wymienionych obszarach powinna zmierzać do:

- utrzymania rezerwy terenowej dla wymienionych inwestycji;
- dążenia do wykupu terenów przeznaczonych na te inwestycje przez zainteresowane jednostki rządowe, czy samorządowe innych szczebli;
- prowadzenia negocjacji z kompetentnymi jednostkami w sprawie sposobu użytkowania inwestycji i zabezpieczenia terenów przyległych przed szkodliwym oddziaływaniem powyższych inwestycji;
- prowadzenia nadzoru inwestycyjnego na wymienionych obszarach.

II. Objęte działaniem inwestorów niezależnych

Obszary te obejmują głównie zadania z zakresu infrastruktury technicznej, które mają znaczące miejsce w przestrzeni, a na które gmina nie posiada bezpośredniego wpływu w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej. Są to:

- linie elektroenergetyczne wysokich i średnich napięć,
- gazociągi wysokiego ciśnienia,
- ropociągi,
- kable światłowodowe,
- drogi powiatowe.

Polityka gminy na wymienionych obszarach powinna zmierzać do:

- utrzymania rezerwy terenowej dla wymienionych inwestycji;
- dążenia do wykupu terenów przeznaczonych na te inwestycje przez zainteresowane jednostki samorządowe innych szczebli lub inwestorów indywidualnych;
- prowadzenia negocjacji z kompetentnymi jednostkami w sprawie sposobu użytkowania inwestycji i zabezpieczenia terenów przyległych przed szkodliwym oddziaływaniem powyższych inwestycji;
- dążenia do poprawy niezawodności działania systemów infrastrukturalnych;
- poprawy standardu świadczonych przez inwestorów niezależnych usług;
- minimalizowania negatywnego wpływu inwestycji na środowisko i życie ludzi.

III. Objęte działaniem przepisów szczególnych

Obszary te obejmują przede wszystkim ochronę dziedzictwa kulturowego (obiekty zabytkowe wpisane do rejestru oraz najcenniejsze stanowiska archeologiczne) i środowiska przyrodniczego (Ciśniańsko - Wetliński Park Krajobrazowy i rezerваты przyrody)

Prowadzona polityka przestrzenna na tym obszarze powinna polegać na:

- utrzymaniu historycznej struktury zespołu małomiasteczkowego w Baligródzie i zwiększeniu stopnia jego czytelności poprzez:
  1. zachowanie przestrzennego stopnia zróżnicowania zespołu wraz z konfiguracją terenu oraz terenami zieleni towarzyszącej zespołowi,
  2. zachowanie układu urbanistycznego rynku: cerkiew i zabudowa w bezpośrednim sąsiedztwie cerkwi,
  3. porządkowanie zabudowy i sposobu zagospodarowania terenów w najbliższym sąsiedztwie zespołu rynkowego oraz innych obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru i będących w wykazie zabytków,
  4. zachowanie zasadniczych cech rozplanowania zabudowy przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków,

- stworzeniu preferencji finansowych i organizacyjnych dla rewaloryzacji szczególnie cennych obiektów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
- pozyskanie środków finansowych na renowację zabytkowej cerkwi w Baligrodzie,
- współdziałaniu w podejmowaniu działań ochronnych dotyczących obiektów i zespołów zabytkowych prawnie chronionych i będących w zainteresowaniu konserwatorskim, a w szczególności pozyskiwaniu i stwarzaniu zachęt dla zainteresowanych zagospodarowaniem i odnową obiektów zabytkowych,
- promowaniu walorów zasobów dziedzictwa kulturowego, zwłaszcza miejscowości Baligród, poprzez różne formy działalności informacyjnej,
- przeciwdziałaniu dewastacji krajobrazu elementami nowo projektowanej infrastruktury technicznej poprzez zmianę szczególnie wyeksponowanych krajobrazowo lokalizacji lub maskowanie zielenią,
- promowaniu wykorzystania i przystosowania obiektów o wartościach kulturowych na cele usługowe, gospodarstwa agroturystyczne,
- prowadzeniu gospodarki przestrzennej ze szczególnym uwzględnieniem ochrony wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu przed utratą oraz niepożądanymi przekształceniami w wyodrębnionych terenach tj. strefach ochrony konserwatorskiej
- zachowanie terenów otwartych o wysokich walorach krajobrazowych poprzez przeciwdziałanie rozproszonemu zabudowy,
- zachowanie istniejących zadrzewień i terenów leśnych, przebiegu koryt cieków,
- kształtowanie nowej zabudowy w nawiązaniu do lokalnej tradycji, szczególnie w zakresie gabarytów pionowych, kształtu dachów, kolorów, strukturze materiałów neutralnych itp.,
- wykluczenie przekształcania bądź takiego użytkowania stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz uznanych za cenne, które mogłyby spowodować degradację ich wartości naukowej i kulturowej,
- podejmowanie działań zmierzających do zmiany dotychczasowego zagospodarowania w obszarze stanowisk archeologicznych wymaga uzgodnienia z właściwym organem ds. ochrony zabytków archeologicznych.

Przepisom szczególnym podlegają również obszary udokumentowanych i perspektywicznych złóż surowcowych.

Polityka na tych obszarach powinna dążyć do:

- racjonalnego wykorzystania istniejących surowców;
- rekultywacji terenów poeksploatacyjnych;
- niedopuszczania do skażenia lub zniszczenia środowiska naturalnego.

11.3. Podział na strefy polityki przestrzennej.

Strefy polityki przestrzennej:

I. Ochronna

Obejmująca obszary najwyższej i wysokiej ochrony wód podziemnych, obszary lasów i dolin rzecznych, obszary ochrony uzdrowiskowej od projektowanego uzdrowiska „Rabe”, źródła wód mineralnych i obszary zalegania wód mineralnych.

Polityka przestrzenna w wyznaczonej strefie ochronnej to:

- ochrona i konserwacja wartości naturalnych środowiska przyrodniczo – czynnego;
- ochrona otwartych przestrzeni krajobrazu przyrodniczego oraz dolin rzecznych przed rozproszoną zabudową;
- prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnymi według planów urzędzeniowych lasów; ochrona przed „dzikim wyrębem” w lasach;
- ochrona zasobów wód podziemnych przed skażeniem i zabezpieczenie zgodne z przepisami normującymi ich ochronę i wykorzystanie,
- wykonanie kanalizacji sanitarnej w pierwszej kolejności na obszarach najwyższej ochrony wód podziemnych – ONO, następnie wysokiej ochrony wód podziemnych – OWO, a na końcu na pozostałym obszarze gminy;
- tworzenie stref ochronnych wokół ujęć wody pitnej;
- prowadzenie zamierzeń inwestycyjnych w strefach uzdrowiskowych zgodnych z przepisami szczególnymi dotyczącymi uzdrowisk.

II. Restrukturyzacji

Obejmująca obszary potencjalnego rozwoju wymagające rehabilitacji, obszary rolne potencjalnych zalesień, restrukturyzacji rolnictwa, obszary parków i cmentarzy do rewaloryzacji i tereny powyrobowiskowe do rekultywacji.

Polityka przestrzenna w wyznaczonej strefie restrukturyzacji to:

- opracowanie MPZP dla obszaru wymagającego rehabilitacji tj. zabudowy centrum Baligrodu, z wyraźnym podkreśleniem małomiasteczkowego charakteru i rewaloryzacji zabudowy istniejącej;
- dążenie do zalesienia obszarów rolnych o niekorzystnych warunkach glebowych, klimatycznych, konfiguracji terenu i innych oraz tworzenie warunków dla realizacji tych celów, m.in. opracowanie MPZP dla obszarów rolnych wymagających zalesienia;
- ochrona kompleksów rolnych przed lokalizowaniem rozproszonej zabudowy;
- nastawienie produkcji rolniczej odpowiednio do walorów danego obszaru, przystosowanie produkcji rolnej do wymogów rynku hurtowego;
- stworzenie stałych warunków pracy i zamieszkania rolnikom w celu umacniania rodzinnych gospodarstw rolnych;
- dążenie do zmiany struktury agrarnej i rozwoju wielofunkcyjnego w istniejących i nowo tworzonych gospodarstwach rolnych;
- prowadzenie działań na rzecz odnowy istniejących cmentarzy i parków, ochrona drzewostanu, zabezpieczenie istniejących zabytków na cmentarzach i w parkach;
- zabezpieczenie, odtworzenie i stworzenie warunków dla życia przyrodniczego na obszarach powyrobowiskowych.

III. Intensyfikacji rozwoju

Obejmująca obszary zainwestowania (istniejącego i przewidywanego) mieszkaniowego, zorganizowanej działalności produkcyjno – usługowej i turystyczno – usługowej, komunikacyjnego oraz sieci i urządzeń infrastruktury technicznej obsługującej powyższe tereny.

Polityka przestrzenna dla strefy intensyfikacji to:

- zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów terenowych – porządkowanie zainwestowania;
- przebudowa zasobów mieszkaniowych;

- scalanie gruntów (wąskich, długich działek) w celu efektywniejszego podziału na działki budowlane;
- uzbrajanie terenów w infrastrukturę techniczną;
- przygotowanie warunków do inwestowania poprzez opracowywanie planów miejscowych;
- tworzenie warunków do rozwoju turystyki wypoczynkowej i agroturystyki;
- tworzenie warunków do rozwoju usług komercyjnych, rzemiosła usługowego i drobnej wytwórczości oraz przetwórstwa rolnego zaspokajających potrzeby mieszkańców gminy i dających miejsca pracy;
- preferencje podatkowe dla inwestorów tworzących miejsca pracy;
- współpraca władz gminy z administracją centralną i wojewódzką w zakresie poprawy stanu drogi krajowej i wojewódzkiej;
- współpraca władz gminy z administracją powiatową w zakresie poprawy stanu dróg powiatowych;
- utrzymanie niezbędnych rezerw pod przebudowę układu komunikacyjnego;
- eliminacja tzw. zaszłości realizacyjnych w inwestycjach komunikacyjnych, / drogi gminne/;
- uwzględnienie potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa poprzez:
  - planowanie możliwości czasowego rozmieszczenia na obszarze gminy jednostek wojsk własnych i sojuszniczych,
  - wykorzystanie zasobów gminy na rzecz wojsk własnych i sojuszniczych zarówno w czasie pokoju (prowadzenie akcji ratowniczych), jak i w warunkach kryzysu i wojny,
  - wydzielenie sił i środków do wsparcia działań wojsk własnych i sojuszniczych na obszarze gminy.

Polityka przestrzenna dla obszaru specjalnego w zainteresowaniu wojska:

- oznaczenie w/w obszaru w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Gminy Baligród jako teren specjalny;
- uzyskiwanie dla wszystkich inwestycji lokalizowanych w sąsiedztwie w/w obszaru opinii właściwego terytorialnie organu wojskowego;

IV. Zagrożenia

Obejmująca tereny, które ze względu na swoje predyspozycje stwarzają zagrożenie dla ludzi i ich zabudowy mieszkaniowej. Są to obszary fizjograficznie niekorzystne, obszary osuwiskowe oraz obszary wypału węgla drzewnego

Polityka przestrzenna prowadzona w strefie zagrożeń to:

- nie lokalizowanie nowych obiektów budowlanych w strefach niekorzystnych fizjograficznie; preferencje podatkowe i pomoc dla mieszkańców opuszczających gospodarstwa istniejące w strefie zagrożeń;
- uzdatnianie i zabezpieczanie terenów pod względem fizjograficznym do ewentualnego inwestowania;
- lokalizowanie miejsc wypału węgla drzewnego w obszarach do tego przeznaczonych oddalonych od zabudowy; zakaz lokalizacji retort w korytarzach ekologicznych i strefach ochrony rezerwatowej;
- zapobieganie ciągłej rotacji miejsc wypału węgla.

11.4. Obszary , dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe.

1. Obszary , dla których istnieje obowiązek sporządzenia miejscowych planów wynikający z przepisów szczególnych.

Zgodnie z art.13a, ust.1 i ust.7 ustawy z dnia 16 października 1991r. o ochronie przyrody (jednolity tekst Dz.U. Z 2001r. Nr 99 poz.1079) dla terenu parku krajobrazowego i rezerwatu przyrody sporządza się plan ochrony, którego postanowienia zobowiązują gminę do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru objętego planem ochrony.

Na obszarze gminy Baligród występują cztery rezerwaty przyrody: „Cisy na górze Jawor”, „Gołoborze”, „Woronikówka” i „Olsza kosa w Stężnicy” oraz część obszaru Ciśniańsko - Wetlińskiego Parku Krajobrazowego, dla którego opracowano projekt planu ochrony. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 kwietnia 2002r.(Dz.U. z 2002r. Nr 55 poz.497) w sprawie szczegółowych zasad sporządzania projektu planu ochrony dla parku krajobrazowego należy powyższy projekt dostosować do obowiązujących przepisów. Dla w/w rezerwatów należy również zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 kwietnia 2002r.(Dz.U. z 2002r. Nr 55 poz.496) w sprawie szczegółowych zasad sporządzania projektu planu ochrony dla rezerwatu przyrody, sporządzić plany ochrony.

2. Obszary , dla których sporządza się miejscowe plany ze względu na istniejące uwarunkowania.

Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994r (jednolity tekst Dz. U. z 1999 r Nr 15, poz. 139) konieczne jest opracowanie MPZP dla terenów :

- I. w miejscowości Baligród** – obejmujący centralne tereny zainwestowane wsi - stanowiące równocześnie obszar zabudowy wymagający rehabilitacji (zgodnie z rysunkiem studium). Dla tego terenu należy sporządzić również studium wartości kulturowych i urbanistycznych.
- II. W miejscowości Baligród i Mchawa** – obejmujący teren na pograniczu tych miejscowości po zachodniej stronie drogi wojewódzkiej nr 893 (zgodnie z rysunkiem studium).
- III. W miejscowości Jabłonki** – obejmujący teren na południu miejscowości po zachodniej stronie drogi wojewódzkiej nr 893 (zgodnie z rysunkiem studium).

11.5.Polityka gminy w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej

Polityka gminy w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej winna być ukierunkowana głównie na poprawę jakości życia jej mieszkańców poprzez:

- zabezpieczenie przynajmniej minimalnego poziomu potrzeb bytowych i ogólnorozwojowych społeczeństwa z zapobieganiem tendencjom spadkowym w standardach obsługi,
- wyrównanie dysproporcji (w ramach realnych możliwości ich spełnienia) w przestrzennym rozmieszczeniu urządzeń infrastruktury społecznej o elementarnym i podstawowym charakterze,
- wzbogacenie rzeczowego zakresu infrastruktury o elementy wynikające z pojawiających się potrzeb związanych ze zmieniającym się poziomem i stylem życia i postępującego różnicowania w tym zakresie , a więc i zróżnicowania potrzeb przede wszystkim jakościowych,
- dostosowanie dotychczasowych funkcji obiektów i lokali do aktualnych potrzeb z założeniem płynnej i szybkiej możliwości zmiany tych funkcji .
- zwiększenie zasobów materialnych i miejsc pracy w zasadzie we wszystkich ogniwach infrastruktury społecznej z uwzględnieniem ułatwień formalnych i lokalizacyjnych dla form

nieuspołecznionych przynajmniej w zakresie tych urządzeń ,których realizacja w formie uspołecznionej natrafia na bariery przede wszystkim finansowe.

Proponowaną poprawę jakości życia w zakresie wybranych elementów /przede wszystkim podstawowych/ potrzeb przedstawiono poprzez **standardy.**

Ograniczenia brzegowe standardów dają możliwość bieżącego dostosowania realizacji planu i jej oceny w zależności od możliwości finansowych podmiotów uczestniczących w życiu społeczno – gospodarczym gminy.

Standardy określać będą skalę potrzeb rozwoju poszczególnych elementów infrastruktury społecznej /Tabela nr 4/ standardy jakości życia wybranych elementów infrastruktury społecznej.

Standardy jakości życia wybranych elementów infrastruktury społecznej .

Tabela 4

Wyszczególnienie	Miernik	Stan istniejący	Graniczne wielkości pola rozwiązań
Mieszkalnictwo			
- posiadanie samodzielnego mieszkania	<u>Liczba ludności</u> Liczba mieszkań	3,96	-
- wygoda zamieszkania	<u>m² pow.uż.mieszk.</u> 1 mieszkanie	17,5	20,0
- zagęszczenie mieszkania	<u>Liczba mieszkańców</u> <u>1 izbę</u>	1,10	0,90-1,10
Oświata i wychowanie			
- objęcie opieką przedшкоlną dzieci w wieku 3-6	% uczestnictwa lub % ogólnej liczby mieszkańców	- 5,3%	40 - 45 4,0 - 4,2
- warunki nauki w szkołach podstawowej	<u>Liczba uczniów</u> 1 oddział	17	18
Kultura			
- możliwość korzystania z bibliotek	<u>mieszkańców</u> placówkę	1633	Wielkość pow.użyt. ustala się indywidualnie 5000-4000
- z kin	<u>Liczba miejsc</u> 1000 M	0	Wielkość obiektów ustala się indyw. wg zapotrzebowania
Ochrona zdrowia i opieka społeczna			
- możliwość uzyskania fachowej porady medycznej	<u>mieszkańcy</u> 1 ośrodek zdrowia	3200	3000-4000
- możliwość hospitali-	<u>Liczba łóżek</u>		

zacji	1000 M	na rejon	7,0 na rejon
- możliwość pomocy społecznej w domach pomocy społecznej	<u>Liczba łóżek</u> 1000 M	0	2,5 – 3,0
- możliwość nabycia leków	<u>mieszkańcy</u> aptekę	3265	4000-6000
- nagła pomoc lekarska	<u>mieszkańcy</u> na karetkę	-	~8000
- objęcie opieką w żłobkach dzieci 0 – 2 lat	% ogólnej liczby miesz- kańców % uczestnictwa	0,0 0,0	0,75-1,5% ogólnej liczby mieszkańców 3,0 – 4,0
Handel			
- możliwość korzystania z placówek sklepowych	<u>mieszkańcy</u> placówkę		150-130
- warunki nabycia artykułów	<u>m² pow.użytk.</u> 1000 M	-	190-270
Usługi bytowe – rzemiosło			
- możliwość korzystania z usług zaspokajających drobne potrzeby materialne i remontowe	<u>mieszkańcy</u> zakład	-	250-200
Warunki obsługi ludności	<u>m² pow.użytk.</u> 1000 M	-	90-160
Administracja			
- warunki obsługi mieszkańców gminy	<u>m² pow.użytk</u> 1000 M		

12. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZĘ USTALEŃ ZMIANY NR 1/2019 STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BALIGRÓD

Zmiana Studium została sporządzona na podstawie uchwały Nr XI.52.2019 Rady Gminy Baligród z dnia 10 lipca 2019 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Zmiany Nr 1/2019 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród.

Zmiana ta podyktowana jest koniecznością ochrony zasobów środowiska, w tym przypadku złóż kopalin, o którym mowa w art.10 ust 2 pkt 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a w dalszej kolejności opracowaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w granicach tożsamyh ze Zmianą Studium, celem eksploatacji tych złóż i uzyskaniem zgody na zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Ponadto, w tym przypadku, do Zmiany Nr 1/2019 Studium obowiązuje przepis art. 95 ust.2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2020. poz.1064 z późn.zm.) w brzmieniu: „2. W terminie do 2 lat od dnia zatwierdzenia dokumentacji geologicznej przez właściwy organ administracji geologicznej obszar udokumentowanego złoża kopaliny (...) obowiązkowo wprowadza się do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”.

Zmiana Nr 1/2019 Studium została sporządzona stosownie do przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2020 r. poz. 293 z późn.zm.), ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2021 r. poz. 247) oraz rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U. Nr 118 poz. 1233).

Zgodnie z art.10 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w Zmianie Nr 1/2019 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród, określono:

1. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę:

a. kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy Baligród oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego,

b. kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy.

W tekście Studium Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej gminy Baligród (załącznik nr 1 do uchwały):

▪ po rozdziale 3.4 wprowadzono:

– podrozdział 3.4.1. „Obszary i tereny górnicze” z określeniem z nazwy obszaru i terenu górniczego,

– podrozdział 3.4.2. „Obszar eksploatacji złoża – PE1” dla którego określono ustalenia wynikające z § 6 rozporządzenia w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,

▪ rozdział 5 uzupełniono o zapis dotyczący kierunku rozwoju terenów leśnych oznaczonych symbolem ZL1, ZL2 i ZL3

Na rysunku Studium (załącznik nr 2 do uchwały) teren lasu przeznacza się pod „Obszar eksploatacji kruszywa” oznaczony symbolem PE1 i „Tereny lasów” oznaczone symbolem ZL1, ZL2 i ZL3. Wskazano również granice obszaru górniczego „Huczvice I” i terenu górniczego „Huczvice”.

Ze względu na charakter Zmiany Nr 1 Studium odstąpiono od sporządzania bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę o których mowa w art. 10 ust 1 pkt 7 lit. d ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Na chwilę obecną, nie został sporządzony przez Zarząd Województwa Podkarpackiego „audyt krajobrazowy”, o którym mowa w art. 38a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

2. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk

W tekście Studium Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej gminy Baligród (załącznik nr 1 do uchwały):

- rozdział 3.2. *Obszary i obiekty prawnie chronione* uzupełniono o zapis dotyczący Obszaru Natura 2000 – Bieszczady (PLC180001)
- rozdział 3.4. *Zasady i zakres wykorzystywania surowców mineralnych* uzupełniono o zapis dotyczący udokumentowanego złoża piaskowców i łupków lgockich „Huczwi-ce”

Na rysunku Studium (Załącznik nr 2 do uchwały) wskazano granice udokumentowanego złoża oraz Obszaru Natura 2000 (w granicach zmiany).

Pozostałe ustalenia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród, w zakresie ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody pozostają aktualne dla obszaru objętego zmianą.

3. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Na obszarze objętym Zmianą Nr 1/2019 Studium nie występują obiekty kubaturowe dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej, dla których należałoby ustalić zasady ochrony.

4. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

Kierunki rozwoju systemu komunikacji i infrastruktury technicznej zostały określone w podrozdziale 3.4.2. wprowadzonym Zmianą Nr 1/2019 Studium.

- 1) *Obsługa komunikacyjna obszaru odbywa się poprzez istniejący układ drogowy obejmujący drogę publiczną wojewódzką nr 893 oraz drogę wewnętrzną dojazdową*
- 2) *Wyposażenie obszaru w niezbędną infrastrukturę techniczną.*

5. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Na obszarze objętym Zmianą Nr 1/2019 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród nie występują zadania służące realizacji lokalnych celów publicznych.

6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Na obszarze objętym Zmianą Nr 1/2019 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród nie występują inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym ustalone w planie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego.

7. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej

W obszarze objętym Zmianą Nr 1/2019 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród nie wskazuje się obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych

8. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Jednym z głównych instrumentów realizacji *Polityki Przestrzennej* na obszarze gminy określonym w obowiązującym Studium jest: *Opracowanie nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, na podstawie których można prowadzić dalsze procesy inwestycyjne.*

Poszerzenie obszaru eksploatacji kruszywa w granicach udokumentowanego złoża, wymaga zgody na zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nierolnicze i nieleśne. Procedura uzyskania zgody następuje przy sporządzaniu planu miejscowego, stąd Rada Gminy Baligród podjęła uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla obszaru tożsamego ze zmianą Studium.

9. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

W wyznaczonych Zmianą Nr 1/2019 Studium terenach lasów oznaczonych symbolem ZL1, ZL2 i ZL3 dopuszcza się lokalizację urządzeń infrastruktury turystycznej. Zakazano lokalizowania budynków i budowli, za wyjątkiem służących gospodarce leśnej; wprowadzono również zakaz stosowania rębni zupełnej.

Po zakończeniu eksploatacji kruszywa teren, zgodnie z ustaleniami zmiany Studium, ma zostać rekultywowany w kierunku leśnym i geoturystycznym.

Obszar Zmiany Nr 1/2019 nie obejmuje użytków rolnych.

10. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych

Obszar Zmiany Nr 1/2019 Studium:

- znajduje się poza obszarami szczególnego zagrożenia powodzią,
- obejmuje tereny poza udokumentowanymi terenami osuwiskowymi lub predysponowanymi do osuwania się mas ziemnych.

11. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Na obszarze objętym Zmianą Nr 1/2019 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród nie wyznacza się filarów ochronnych.

12. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz.U. z 2015 r., poz. 2120)

Na obszarze objętym Zmianą Nr 1/2019 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród nie wyznacza się obszarów pomników zagłady i ich stref ochronnych

13. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

W stanie istniejącym obszar objęty Zmianą Nr 1/2019 Studium nie wymaga przekształceń, rehabilitacji, jednak po zakończonej eksploatacji kruszywa, będzie wymagał rekultywacji. Po zakończonym procesie eksploatacji przewidziano rekultywację w kierunku leśnym i geoturystycznym.

14. Obszary zdegradowane

W obszarze objętym Zmianą Nr 1/2019 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród nie występują obszary zdegradowane

15. Granice terenu zamkniętego i jego strefy ochronnej, w tym stref ochronnych wynikających z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją inwestycji w zakresie obronności państwa.

Na obszarze objętym Zmianą Nr 1/2019 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Baligród nie wyznacza się terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.